

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı

**RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN
RESİMLERİNDE TERCİH ETTİKLERİ RENKLER
İLE KİŞİLİK YAPILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

Meral PER

İstanbul, 2010

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı

**RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN
RESİMLERİNDE TERCİH ETTİKLERİ RENKLER
İLE KİŞİLİK YAPILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Doktora Tezi

Meral PER

Danışmanlar

Prof. Dr. Erol BULUT
Yrd. Doç. Dr. Semai TUZCUOĞLU

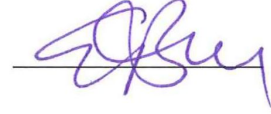
İstanbul, 2010

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı

Meral PER tarafından hazırlanan RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN RESİMLERİNDE TERCİH ETTİKLERİ RENKLER İLE KİŞİLİK YAPILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ başlıklı bu çalışma, [Savunma Sınavı Tarihi 12/11/2010] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından [Doktora] tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

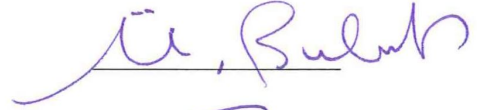
Danışman : Prof. Dr. Erol BULUT

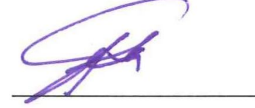
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Semai TUZCUOĞLU

Üye : Prof. Dr. Ümran BULUT

Üye : Prof. Dr. Sefer ADA

Üye : Prof. Dr. Erol ÖZDEN

Üye : Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

ÖNSÖZ

Plastik sanatlar eğitiminin kapsamı içerisinde renk bilgisinin önemli bir yer teşkil ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Sanat eğitiminde renkle anlatım, öğrencinin öznel dünyasının dışavurumunda anlamlı ve zengin olanaklara sahip önemli bir araçtır. Öğrencilerin gerçek kişiliklerinin yansıması olan renk anlayışlarını dışa vurabilecekleri, kendi renk dünyalarını tanıyabilmelerine olanak tanıyacak ve kişiliklerine uygun çalışmaları sağlayacak öğretim metotlarının oluşturulmasını desteklemek için renk, renk psikolojisi ve kişilik üzerine araştırmalar yapılması gerektiği inancımdayım. Bu amaçla öğrencilerin resimlerinde kullandıkları renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişkiyi araştırdım.

Bu araştırmada, öncelikle değerli katkılarıyla beni yönlendiren, bilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Erol BULUT'a, araştırmanın özellikle kişilik ile ilgili bölümünde değerli bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım bir diğer danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. Semai TUZCUOĞLU'na, araştırma süresince desteğini benden esirgemeyen sayın Prof. Dr. Ümran BULUT'a, tez izlemelerimdeki değerli yönlendirme ve katkılarından ötürü sayın Prof. Dr. Sefer ADA'ya ve tezimin uygulama aşamalarında yardımlarını esirgemeyen Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim elemanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca beni akademik hayata yönlendiren, çok değerli hocam sayın Prof. Dr. Erol ÖZDEN'e, araştırma süresince manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme ve yakın dostlarıma içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu araştırmada, İstanbul ili Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 94 kişiye Myers Briggs Tip Belirleyicisi (MBTI) ve demografik özelliklerin yanı sıra, öğrencilerin renk tercihlerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Renk Tercih Formu uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel metotların yanı sıra niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Pearson Ki-Kare Testi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile dışadönük-içedönük, sezgili-duyusal, düşünen-hisseden ve yargılayıcı algılayıcı kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, dışadönük kişilik tipine sahip öğrenciler resimlerinde daha çok renk kullanırken, içedönük kişilik tipine sahip öğrenciler monokrom renkleri tercih etmektedir. Duyusal kişilik tipine sahip öğrenciler resimlerinde soğuk renkleri son sıralarda tercih ederken, sezgili kişilik tipindeki öğrenciler sıcak renkleri son sıralarda tercih etmektedirler. Düşünen kişilik tipine sahip öğrenciler resimlerinde en çok ana renkleri tercih ederken, hisseden kişilik tipine sahip öğrenciler ise en çok ara renkleri tercih etmektedir. Yargılayıcı kişilik tipine sahip öğrenciler resimlerinde ana renkleri son sıralarda tercih ederken, kişilik tipi algılayıcı olan öğrenciler ara renkleri son sıralarda tercih etmektedirler.

Araştırmada ayrıca öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri sıcak-soğuk ve ana-ara renk tercihleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ancak renk tercihleri ile cinsiyet, mezun olunan lise türü ve Resim Atölye dersini aldıkları ders faktörlerine göre anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Renk, Renk Tercihleri, Sanat Eğitimi, Kişilik Tipleri, Myers Briggs Tip Belirleyicisi.

ABSTRACT

In this research, the significant relation between the personality types and choice of color at the drawings of students who study at the Arts Education, Department of Fine Arts Education at the Education Faculty at Marmara University has been studied.

94 of the students who study at the 3rd and 4th grades at the Arts Education, Department of Fine Arts Education at the Ataturk Education Faculty at Marmara University have been given Myers Briggs Type Indicator (MBTI), and Color Choice Form to determine their choice of color and demographic features.

At the analysis part of the research, such statistical methods like frequency, percentage, average and standard deviation have been used. Pearson Chi-Squared Test has also been used to compare the qualitative data.

According to the research results, there is a significant relation between the choice of color and extraversion-introversion, sensing-intuition, thinking-feeling and judging-perceiving personality types. In the light of that information, those students who have an extraversion personality type prefer using many colors while those who have an introversion personality type prefer using monochrome colors. Students who have intuition personality type prefer warm colors while students who have sensing personality type prefer warm colors at their last choices. Moreover, students who have thinking personality type usually prefer primary colors while students who have feeling personality type do not prefer primary colors. Students who have judging personality type prefer using primary colors at their last choices while students who have perceiving personality type prefer using primary colors at their first choices.

In this research, the fact that there is a significant relationship between grade level and choice of color, but not between gender, high school type, the factors in the drawing office and choice of color has been determined.

Keywords: Color, Color Preference, Art Education, Personality Types, Myers Briggs Type Indicator.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. ALT PROBLEMLER	3
1.3. AMAÇ	4
1.4. ÖNEM	4
1.5. VARSAYIMLAR	5
1.6. SINIRLILIKLAR	5
1.7. TANIMLAR	5
BÖLÜM II: İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1. RENK	7
2.1.1. Renk ve Işık	7
2.1.1.1. Renk Teorileri	10
2.1.2.2. Rengin Görülmesi	25
2.1.2. Rengin Tarihi	28
2.1.3. Renklerin Sınıflandırılması	52
2.1.3.1. Ana ve Ara Renkler	52
2.1.3.2. Yakın Renkler	53
2.1.3.3. Monokrom Renkler	55
2.2.3.4. Nötr (Tarafsız) Renkler	56
2.2.3.5. Zıt (Tamamlayıcı) Renkler	58
2.2.3.6. Sıcak ve Soğuk Renkler	61
2.1.4. Renk Armonileri	64
2.1.5. Renk Psikolojisi ve Renklerin Simgesel Anlamları	65
2.2. KİŞİLİK	68
2.2.1. Carl Gustav Jung'un Kişilik Kuramı	69
2.2.2. Jung'a Göre Psikolojik Tipler	72

2.2.2.1.	Dışadönük Düşünce Tipleri	75
2.2.2.2.	İçedönük Düşünce Tipleri	76
2.2.2.3.	Dışadönük Duygu Tipleri	77
2.2.2.4.	İçedönük Duygu Tipleri	79
2.2.2.5.	Dışadönük Duyum Tipleri	81
2.2.2.6.	İçedönük Duyum Tipleri	82
2.2.2.7.	Dışadönük Sezgi Tipleri	83
2.2.2.8.	İçedönük Sezgi Tipleri	85
2.2.3.	Kişilik Tipleri ve Öğrenme	87
2.3.	RENK VE RENK TERCİHLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	90
BÖLÜM III:	YÖNTEM	99
3.1.	ARAŞTIRMANIN MODELİ	99
3.2.	EVREN VE ÖRNEKLEM	99
3.3.	VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	99
3.3.1.	Kişisel Bilgi Formu	100
3.3.2.	Renk Tercih Formu	100
3.3.3.	MBTI Myers Briggs Tip Belirleyicisi	100
3.4.	VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI	102
BÖLÜM IV:	BULGULAR VE YORUM	103
BÖLÜM V:	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	139
5.1.	SONUÇ VE TARTIŞMA	139
5.2.	ÖNERİLER	144
KAYNAKÇA		147
EKLER		156
EK 1:RENK TERCİH FORMU		156
EK 2: MYERS BRIGGS TİP BELİRLEYİCİSİ		158
EK 3: UYGULAMA İZİN BELGESİ		163
ÖZGEÇMİŞ		164

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Jung'un psikolojik tipleri	74
Tablo 2. Farklı kişilik tiplerindeki öğrencilere yönelik uygulama önerileri	89
Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı	103
Tablo 4. Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre dağılımı	103
Tablo 5. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımı	104
Tablo 6. Öğrencilerin resim atölye dersini aldıkları derse göre dağılımı	104
Tablo 7. Öğrencilerin en çok ve en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklere göre dağılımı	104
Tablo 8. Öğrencilerin en çok ve en az tercih ettikleri ana-ara renklere göre dağılımı	105
Tablo 9. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihlerine göre dağılımı	105
Tablo 10. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişilik tiplerine göre dağılımı	106
Tablo 11. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak soğuk renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	106
Tablo 12. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	107
Tablo 13. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	107
Tablo 14. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	108
Tablo 15. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	108
Tablo 16. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri nötr-canlı renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	109
Tablo 17. Öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	109
Tablo 18. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri siyah-beyaz renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması	110
Tablo 19. Öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması	110
Tablo 20. Öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması	111
Tablo 21. Öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması	111

Tablo 22. Öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması.....	112
Tablo 23. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması.....	112
Tablo 24. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri nötr-canlı renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması.....	113
Tablo 25. Öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleriyle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması.....	113
Tablo 26. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri siyah-beyaz renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması.....	114
Tablo 27. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	114
Tablo 28. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	115
Tablo 29. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	115
Tablo 30. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	116
Tablo 31. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleriyle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	116
Tablo 32. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleriyle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	117
Tablo 33. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleriyle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	117
Tablo 34. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleriyle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması.....	118
Tablo 35. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	118
Tablo 36. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	119
Tablo 37. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	119
Tablo 38. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	120
Tablo 39. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleriyle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	120
Tablo 40. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleriyle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	121
Tablo 41. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleriyle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması.....	121

Tablo 42. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleri ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması	122
Tablo 43. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	122
Tablo 44. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması	123
Tablo 45. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	123
Tablo 46. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	124
Tablo 47. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	124
Tablo 48. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması	125
Tablo 49. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	125
Tablo 50. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	126
Tablo 51. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	126
Tablo 52. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması	127
Tablo 53. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	127
Tablo 54. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	128
Tablo 55. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	128
Tablo 56. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması	129
Tablo 57. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	129
Tablo 58. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	130
Tablo 59. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	130
Tablo 60. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	131
Tablo 61. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması	131

Tablo 62. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	132
Tablo 63. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	132
Tablo 64. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	133
Tablo 65. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	133
Tablo 66. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	134
Tablo 67. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	134
Tablo 68. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	135
Tablo 69. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması	135
Tablo 70. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	136
Tablo 71. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	136
Tablo 72. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	137
Tablo 73. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	137
Tablo 74. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması	138

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Newton deneyi	11
Şekil 2: Newton renk çemberi	11
Şekil 3: Moses Haris renk çemberi	13
Şekil 4: Lambert'in renk piramidi	13
Şekil 5: Goethe'nin renk çemberi	14
Şekil 6: Runge renk çemberi	15
Şekil 7: Johannes Itten'in Runge'in renk çemberinin bir yıldız olarak sunulmuş şekli	16
Şekil 8: Georges Seurat, "Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Öğleden Sonrası" 1884-1886, 207.6x308 cm, Art Institute, Chicago	17
Şekil 9: Rood'un renk çemberi	18
Şekil 10: Claude Monet, "Monaco Kıyısı", 1884, 75x94 cm, Stedelijk Müzesi, Amsterdam	20
Şekil 11: Ostwald renk sistemi	22
Şekil 12: Munsell renk diyagramı	23
Şekil 13: Munsell renk sistemi	24
Şekil 14: İnsan gözü şekli	27
Şekil 15: Çatalhöyük'te bir duvar resmi	29
Şekil 16: Lascaux Mağarası'ndan bir duvar resmi	31
Şekil 17: Leonardo da Vinci, "Meryem, Bebek İsa ve Azize Anne", 1510, 168x130 cm, Louvre Müzesi, Paris	34
Şekil 18: El Greco, "Kont Orgasz'ın Cenaze Töreni", 1586, 480x360 cm, Santo Tome, Toledo	35
Şekil 19: Rembrandt, "Kutsal Aile", 1640, 41x34 cm, Louvre Müzesi, Paris	36
Şekil 20: Eugene Delacroix, "Rebecca'nın Kaçırılışı", 1858, 105x81.5 cm, Louvre Müzesi, Paris	37
Şekil 21: J. M. W. Turner, "Yağmur, Buhar ve Hız", 1844, 90.8 x 121.9 cm, National Galeri, Londra	38
Şekil 22: John Constable, "Helmingham Vadisi", 1825-26, 70.8 x 91.4 cm Philadelphia Sanat Müzesi	38
Şekil 23: Camille Pissarro, "Gökkuşağı", 1877, 53 x 81 cm, Rijksmuseum Kroeller-Mueller, Otterlo	40
Şekil 24: Pierre Auguste Renoir, "Terasta", 1881, 100.5x81 cm, The Art Institute of Chicago	40

Şekil 25: Pierre Auguste Renoir, "Chatou'da Kürekçiler", 1879, 81.3 x 100.3 cm, National Gallery of Art, Washington	41
Şekil 26: Paul Cezanne, "Yolda Viraj", 1900-1906, 81.3 x 64.8 cm, National Gallery of Art, Washington, D.C.	42
Şekil 27: Henri Matisse "Andre Derain'in Portresi", 1905, 39.4 x 28.9 cm Tate Gallery, Londra	43
Şekil 28: Umberto Boccioni, "Yükselen Şehir", 1910, 199.3x301 cm, The Museum of Modern Art, New York.....	45
Şekil 29: Ernst Ludwig Kirchner, "Modelli Oto-portre", 1926, 150.4x100 cm, Kunsthalle, Hamburg	46
Şekil 30: Piet Mondrian, "Kompozisyon A: Siyah, Kırmızı, Gri, Sarı ve Mavili Kompozisyon, 1920, 91.5 x 92 cm, Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea, Roma	47
Şekil 31: Wassily Kandinsky, "Kompozisyon IV", 1911, 159.5 x 250.5 cm, Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf.....	48
Şekil 32: Joan Miro, "Sürülmüş Tarla", 1923-1924, 66 x 92.7 cm, Solomon R. Guggenheim Museum, New York	49
Şekil 33: Jasper Johns, "İsimsiz", 1984, 127x190.5 cm, Sanatçının Koleksiyonu.....	51
Şekil 34: Ana ve Ara Renkler.....	52
Şekil 35: Yakın Renkler	53
Şekil 36: Vincent van Gogh, "Kederli İhtiyar Adam", 1890, 80x64 cm, Rijkmuseum Kröller Muller Otterlo, Hollanda	55
Şekil 37: Pablo Picasso, "Yaşlı Gitarist", 1903, 123x83 cm, The Art Institute of Chicago	56
Şekil 38: Edgar Degas "Miss Lola Fernando Sirkinde", 1879, 117x77,5 cm, National Gallery, Londra.....	57
Şekil 39: Zıt renkler	59
Şekil 40: Matisse, Madam Matisse, 1905, 40.5x32,5 cm, Royal Museum of Fine Arts, Kopenhag	60
Şekil 41: Paul Cezanne, "Ev ve Ağaçlar", 1890-1894, 65.2x81 cm, The Barnes Foundation, Merion, Pennsylvania	62
Şekil 42: Vincent van Gogh, "Gece Kahvesi", 1888, 70x89 cm, Yale University Art Gallery.....	63
Şekil 43: Vincent van Gogh, "Yeşil Buğday Tarlası", 1889, 73.5x92.5 cm, Narodni Galerie, Prag.....	63
Şekil 44: Andre Derain, Collioure'da Fener, 1905, 32x40 cm, Modern Art, Paris.....	65

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Psikoloji, insan davranışlarını inceleyen ve bu davranışların altında yatan nedenleri araştıran bir bilim dalıdır. Renkler, oluşturdukları enerjileriyle insanların psikolojisi ve davranışları üzerinde etki yaparak zihinsel aktivitelerini, fiziksel performanslarını ve psiko-sosyal durumlarını farklılaştırmaktadır. Renklerin bireyler tarafından algılanmasında daha çok psikolojik duyguların etkili olduğu düşünülmektedir (Teker, 2009). Berk'e (1968) göre renkler, çizgilerden çok "Psihi"ye, yani ruha seslenmektedir.

Günümüzde "renk bilimi" adı altında özel bir çalışma alanı olmasına karşın, renk olgusu; sanat dışında, fizik, kimya, psikoloji ve fizyoloji gibi alanların da konusuna girmekte ve bu bilim dalları da renk olgusunu kendi araştırma alanlarına göre incelemektedir (Teker, 2009).

Sanat tarihi boyunca sanatçılar renklerin psikolojik etkileri üzerine önemli aktarımlarda bulunmuşlardır. Eugene Delacroix (1798-1863); sarı, turuncu ve kırmızının neşe ve bolluk düşüncelerini çağrıştırdığını ifade ederken Vincent van Gogh (1853-1890), saf renkleri nokta ve düz fırça vuruşlarıyla kullandığı tekniğinde, her fırça vuruşunu yalnızca rengi parçalamak için değil, kendi coşkusunu dile getirmek için de kullanarak ruh durumunu eserlerine yansıtmıştır. Wassily Kandinsky (1866-1944) ise renklerin ruhsal etkisi üzerinde en çok duran sanatçıdır. Ona göre, renklerin duyular üzerindeki etkileri uzun süre aynı şiddette devam etmemektedir. En çarpıcı renk bile bir süre sonra gözü bıktırmakta ve alıştırmaktadır. Ancak bu alışkanlık sonunda bilinçaltına nüfuz etmekte ve psişik etki yapmaktadır. Renk psikolojisi, renklerin fiziki etkilerinden çok daha karmaşık bir sisteme sahiptir. Kandinsky'nin 1911'de basılan "Sanatta Ruhsallık Üzerine" (Über das Geistige in der kunst) adlı kitabının "Resim Üzerine" adlı ikinci bölümü, sanatçının renklerin psikolojik etkileri üzerine yaptığı gözlemlerini içermektedir. Ona göre genel olarak

renk, doğrudan ruhu etkileyen bir güçtür. Renk klavye, gözler tokmaklar, ruh çok telli bir piyanodur. Sanatçıysa, çalan ellerdir. Ruhta titreşimler yaratmak üzere tuşlara dokunmaktadır. Bu yüzden, renk armonisinin, insan ruhundaki uygun bir titreşime dayanması gerektiği açıktır ve bu, içsel ihtiyacın yol gösterici ilkelerinden biridir. Kandinsky, Franz Marc'la (1880-1916) birlikte kurduğu ve yirminci yüzyıl sanatının yeni ufuklar açan gruplarından biri olan Der Blaue Reiter'in (Mavi Süvari) üyelerinin belli bir tarza uymalarını değil, yalnızca iç yaşamlarını tümüyle özgün bir biçimde ifade etmelerini istemiştir (Kandinsky, 2001; Gombrich, 1997; Odabaşı, 1996).

Belli bir sanat eserinin oluşumunun açıklanması ve belli bir kimseyi sanat bakımından yaratıcı kılan faktörlerin ortaya çıkarılması psikolojik araştırmalardan sağlanmaktadır. Carl Gustav Jung'a (1875-1961) göre sanat eseri, psişik faaliyetlerin ortaya çıkardığı bir üründür. Bu ürünün belli bir amacı vardır ve bilinçli bir biçimde düzenlenmiştir. Sanatçıyı anlamak için psişik aygıtın kendisini incelemektedir. Bu ikisi arasında, bir ilinti vardır ve bunlar birbirine bağlıdır. Sanat eseri incelenerek sanatçı hakkında bazı bilgiler edinilmektedir. Jung'a göre psikoloji ve sanat incelemeleri birbirinin yardımına muhtaçtır (Tuzcuoğlu, 1999; Yanbastı, 1990). Bireyin iç yaşantılarının dışavurumunda önemli bir araç olan sanat etkinlikleri, renk psikolojisi araştırmaları için önemli bir kaynak olarak değerlendirebilmektedir.

Bireyler birçok bakımdan birbirlerinden farklıdır. Bu farklılıklar, farklı gen donanımlarıyla dünyaya gelmelerinin yanında yaşadıkları sosyal ortama göre de şekillenmektedir. Kişilik de bu farklılıkların başında gelmektedir. Cüceloğlu'na (1992) göre kişilik, "bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi"dir. Bu bağlamda kişilik sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanat eğitimi, sosyal bir varlık olan insanın içinde barındırdığı gizil güçlerini özgürce sergileyebildiği bir ortam yaratarak bireyin kişiliğinin geliştirilmesini amaçlayan bir süreçtir. Kırıçoğlu'na göre; sanatsal yaratmada kişilik özellikleri, öğrencinin öğrenme durumlarını etkileyen bir etmen olarak sayılabilir. Öğrenme durumlarının içerisinde ders içi etkinlikler önemli bir yer tutmaktadır. Bu ders içi etkinliklerde renk, önemli bir eleman olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda sosyal

bir varlık olan bireyin sanat eğitimi etkinliklerinde kullanmış olduğu renk elemanını kişilik yapısı çerçevesinde tercih ettiği düşünülebilmektedir. Bu bireysel tercihler kişiliğin bir göstergesi olarak onları birbirlerine benzer ya da farklı kılmaktadır. Bireyler farkında olmasa da, içinde bulunduğu durumu, iç dünyasını, o sırada duygularını tercih ettiği renkler aracılığıyla ortaya koymaktadır (Teker, 2009).

Bu araştırmada, Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasındaki ilişki karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir.

Problem Cümlesi: "Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasında ilişki var mıdır?"

1.2. ALT PROBLEMLER

1. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile cinsiyetleri arasında ilişki var mıdır?
2. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile mezun oldukları lise arasında ilişki var mıdır?
3. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile okudukları sınıf düzeyi arasında ilişki var mıdır?
4. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile resim atölye dersini aldıkları ders arasında ilişki var mıdır?
5. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile dışadönük-içedönük kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?
6. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile sezgili-duyusal kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?
7. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile düşünen-hisseden kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?

8. Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?

1.3. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı; İstanbul ili Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin, resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının saptanmasıdır.

1.4. ÖNEM

Bu araştırmanın;

1. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler vasıtasıyla kişilik yapılarının çözümlenmesine olanak sağlayacağı,
2. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin renk tercihleriyle kişilik özelliklerinin belirlenmesinin öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimi olumlu yönde etkileyeceği ve bu yolla öğretmenin öğrenci hakkında daha doğru bir değerlendirmede bulunmasını sağlayacağı,
3. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin tercih ettikleri renklerle kişilik tiplerinin belirlenmesi, öğretmenin öğrenci grubuna yönelik en doğru öğretim metodunu uygulamasına katkı sağlayacağı,
4. Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarında okutulan Atölye derslerinin ders içi sanat eğitimi etkinliklerinin düzenlenmesine katkı sağlayacağı,
5. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin çalışmalarında tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki çıkması durumunda, renk tercihlerine yönelik daha geniş çaplı yeni araştırmalar yapılmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada temel alınan varsayımlar aşağıda ifade edilmiştir.

1. Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçları, araştırmanın amacı ve içeriğıne uygundur.
2. Öğrenciler, kullanılan veri toplama araçlarındaki sorulara samimi ve açık olarak cevaplar vermişlerdir.
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri özgündür ve Renk Tercih Formu soruları bu doğrultuda cevaplanmıştır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

Araştırmanın örneklemi, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan tek Resim-İş Öğretmenliğı bölümüne sahip Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-İş Öğretmenliğı Anabilim Dalı Resim Ana Sanat Atölye ve Seçmeli Resim Atölye dersini alan üçüncü ve son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Renk: Işığın kendi öz yapısına ve nesneler üzerindeki yayılımına bağılı olarak göz üzerinde yaptığı etkidir (Sözen, 1992).

Işık: Renk tayfindaki bütün renkleri bünyesinde toplayan fiziksel bir olgudur (Becer, 1997).

Ana renkler: Görsel olarak diğerk renklere kırılamayan ve bileşenlerine ayrılamayan en temel renk özlerine (sarı, kırmızı, mavi) denmektedir (Holtzschue, 2009).

Ara renkler: İki ana rengin karışımından oluşan yeşil, turuncu ve mor renklerine denmektedir (Öztuna, 2007).

Sıcak renkler: Işığın daha çok yansıtıkları için titreşimi güçlü olan renklere (kırmızı, sarı, turuncu) denmektedir (Üner, 2010).

Soğuk renkler: Işığın daha az yansıtıkları için titreşimi az olan renklere (mavi, yeşil, mor) denmektedir (Üner, 2010).

Yakın (benzer) renkler: Bir ana renk, bir ara renk ve bunların arasındaki bütün renk özlerine dayanan renkler grubudur (Holtzschue, 2009).

Nötr (tarafsız) renkler: Yanına ve üstüne gelen renklerin görünüşleri üzerinde etkisi olmayan renklere (Çağlarca, 1993).

Monokrom renkler: Tek bir rengin yoğunluğu ve ton değerinin varyasyonlarıdır (Öztuna, 2007).

Armoni: İki ya da daha çok sayıdaki renklerin birlikteliklerinin etkisi, renklerin oluşturduğu güç dengesidir (Gençaydın, 1993).

Kişilik: Jung'a göre kişilik; birbirleriyle etkileşimde bulunan ve bilinç, kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışı olarak adlandırılan üç farklı bilinçlilik düzeyinde işlevini sürdüren bir dizi sistemden oluşan yapıya denmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2009).

Arketip: Jung'a göre arketipler; doğuştan gelen ve bir uygarlığın bireylerince paylaşılan, anlaşılabilirlik için sözcüklere gereksinim duyulmayan semboller, mitler ve kavramlardır. Farklı kültürlerin farklı arketip şekilleri olabilir, ancak kavramlar evrenseldir (Myers & Myers, 1997).

Myers Briggs Tip Belirleyici (MBTI): Jung'un psikolojik tiplerinin ve içedönük-dışadönük tutumların temel alındığı bir değerlendirme ölçeğidir (Schultz & Schultz, 2009).

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. RENK

2.1.1. Renk ve Işık

"Kabul etmeliyiz ki, ışığın göze girmesiyle beyinde oluşan bir algı olan renk; genellikle gözümüzün aldığı belirli bir ışık bileşimi tarafından tetiklense de aynı zamanda psikolojik ve fizyolojik faktörlerin de etkili olduğu bir olgudur" (Rossotti, 1983, s.16).

Işık, renk tayfindaki bütün renkleri bünyesinde toplayan fiziksel bir olgudur. Aynı zamanda her şeye renk veren şey ışıktır (Becer, 1997). Renk ise ışığın çeşitli cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak görme duyumuzda bıraktığı etkiye denmektedir (Atan, 2006).

Bir renk, ışık kaynağı ile bağlılık içinde ele alındığında fiziksel bir obje haline gelmektedir. Ama aynı renk, gözün ağ tabakası ile bağlılık içinde ele alındığında, psikolojik bir obje, bir duyum olmaktadır. Her iki alanda araştırılan obje aynı objedir ama araştırma yönü farklıdır (Tunalı, 1996).

Renk, farklı kişiler için farklı anlamlara gelmektedir. Bir sanatçı için pigment, bir psikolog için zihinde ortaya çıkan algı, bir fizyolog için radyant enerjinin bir özelliği, caddede yürüyen bir insan için ise bir objenin veya ışık kaynağının niteliğidir. Tıp alanında ise renklerin hayata ve insan sağlığına yönelik etkileri araştırılmaktadır. Psikologlar renklerin insan davranışlarına yönelik etkilerini saptamaya çalışırken, ressamalar renkleri eserlerini oluşturmada bir araç olarak kullanmaktadırlar. Fakat en önemli şey, ışık olmadan rengin görülemeyeceğidir (Kanat, 2003; Danger, 1987).

İnsan gözünü etkileyen dalga boyları, 380 nm. (nanometre) ile 760 nm. arasında değişmektedir. Dalga boyu bu iki sınır arasında olan ışıklara "ışık ışınları" ya da kısaca ışık denmektedir. Işıkla ilgili iki kuram bulunmaktadır:

a) Işığın gözümüze tanecikler (foton) halinde gelmesi,

- b) Işınım enerjisinin dalga biçiminde yayılması, gözümüze en az 7 foton (tanecik) düşmesi halinde gözde ışık oluşmaktadır.

Işık, bileşimi açısından farklı durumlar gösterebilmektedir. Belirli bir dalga boyu olan tek bir ışık ışını olan ışıklara, yakın ışık ya da tek renkli ışık denmektedir. Tek bir dalga boyunda olan ışınım, "tek renkli ışınım"; bunun görülebilir olma durumuna ise "tek renkli ya da yalın ışık" adı verilmektedir. Birçok tek renkli ışınımdan oluşanlara ise "karmaşık ışınım" denmektedir. Doğal ya da yapay ışınımların çoğu karmaşık ışınımlardır (Karavit, 2006).

Doğal ya da yapay olsun renk, ışığın bir sonucu ve eseridir. Çünkü objelerin kendi başlarına renkleri yoktur. Objeler, ışığı soğurarak ya da yansıtarak; gözümüz için görünür hale getirmektedir. Bir biçimin rengini anlamamız, çeşitli etkenlerle sağlanmaktadır. Gerçekte, tüm renkler ışığa bağımlıdır ve hiçbir obje gerçek olarak renge sahip değildir. Bir nesnenin renkli görünmesi, ışığın rengine veya o nesneyi aydınlatan beyaz ışığın bileşimindeki renkli ışıkların yüzeyden aynı oranda yansımalarına bağlıdır. Renk olarak algıladığımız, ışık ışınlarının yansımasıdır (Öztuna, 2007; Karavit, 2006).

Bütün cisimler (objeler) aydınlatıldıkları zaman üç ana ışık rengini -mavi, kırmızı ve yeşil- almaktadırlar. Bazı cisimler aldıkları tüm ışığı yansıtırlarken bazıları da tümünü emmektedir. Saydam olmayan tüm cisimlerde, aydınlatıldıklarında aldıkları ışığın tümünü ya da bir bölümünü yansıtma özelliği vardır (Parramon, 1994).

Işık, organik moleküllere çarptığında, enerjisinin bir kısmı emilmekte ve bir kısmı da yansıtılmaktadır. Örneğin, kırmızı olarak adlandırdığımız bir yüzey, kırmızıyı üreten dalga uzunluğunun dışındaki tüm renkleri emmekte ve sonuç olarak geriye kırmızı kalmaktadır. Işık, tüm beyaz ışığı gözümüze yansıtan bir objeye düştüğünde de o obje gözümüze beyaz renkli olarak görünmektedir. Öte yandan, ışık; beyaz ışığı yansıtan bir objeye düştüğünde ise beyaz ışığı yansıtmayan obje tüm beyaz ışığı emeceğinden gözümüze yansımamaktadır. Bu durumda beyaz ışığı yansıtmayan bu obje gözümüze siyah renkli olarak görünmektedir. Bazı ışık ışınları emildiğinde bazıları ise yansıdığı anda renk olarak görünmektedir. Çevremizdeki her şeyin rengi, renk ışıklarının emilmesine ve yansımasına bağlı olarak değişmektedir. Objelerden

gözümüze ulaşan renk farklılıkları da buradan kaynaklanmaktadır (Öztuna, 2007; Ketenci ve Bilgili, 2006).

Işık alan tüm cisimlerin rengini, üç renk faktörü belirlemektedir.

- a) Öz renk (lokal renk): Cismin (objenin) gerçek rengidir. Bir yüzeyden yansıyan ışığın rengi o yüzeyin görünen rengini vermektedir. *"Renkli bir yüzeyin, kuramsal beyaz bir ışıkla aydınlatıldığı düşünülürse, bu yüzeyden yansıyan ışığın tayf eğrisinin (renginin), yüzeyin yansıtma çarpanları eğrisine benzer olacağı anlaşılır. Bu özel durumda, yüzeyin görünen rengine 'öz renk' denir"* (Sirel, 1974, s.31).

Hacimli bir cisim aydınlatıldığında ışık ve gölgelerin etkisiyle farklı renk tonları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca cisim, çevredeki nesnelerin renklerinden de yansımalar almaktadır. Görünen renk, olağan koşullarda, öz renkten farklıdır. Renkli bir yüzeyi aydınlatan ışığın rengi, yüzeyin yansıttığı renkli ışıklardan tamamen farklı olabilmekte ve öz renginden bambaşka bir görünen renk oluşabilmektedir. Renk kelimesi ile renk özü kelimesi aynı anlama gelmektedir. Bir renk, birden fazla renk özü içerir fakat bu renk özüleri farklı oranlarda bulunmaktadır. Bir renk, en baskın renk özüne göre isimlendirilmektedir. Bir şeyin rengi onun renk özünü de kapsamasına rağmen diğer nitelikleri de içermektedir (Holtzschue, 2009; Karavit, 2006; Parramon, 1994).

- b) Işığa göre değişen renk (tonal renk): Öz rengin ışık-gölge etkileriyle değişmiş şeklidir. Çoğu durumda bu renk çevredeki cisimlerden yansıyan renklerden etkilenmektedir. Bu nedenle de tonal renk, genellikle yansıma renklerden etkilenmiş olan öz renk (lokal renk)'tir.
- c) Yansıma renk: Her cisim ortamda bulunan renklerden etkilenmektedir. Bu renkler çevredeki cisimlerin yansıma renkleridir. Örneğin gölgedeki beyaz badanalı bir evin duvarlarının öz rengi olan beyaz renk, çevredeki bir ağaç kümesinden yansıyan renklerin etkisiyle yeşilimsi, turuncumsu veya sarımsı; ya da çevresindeki toprağın yansıttığı renklerin etkisiyle kırmızımsı, sarımsı bir ton alabilmektedir (Parramon, 1994).

Ayrıca renk, ışık kaynağının fiziksel karakterine, objenin yüzeyine düşen ışığın yansıma karakterine, insan gözünün doğasına ve gözleyen kişinin retinasına düşen uyarının beyinde yorumlanmasına göre oluşmaktadır.

Bir rengin aydınlık ya da karanlık olarak algılanması yansıyan ışığın yönüne göre belirlenmektedir. Pürüzlü bir yüzeye sahip nesne ile pürüzsüz bir yüzeye sahip bir nesne eğer aynı renklendiricilere sahipse aynı dalga boylarını vermektedir. Fakat pürüzsüz bir yüzey ışığı doğrudan vermektedir. Dokulu yüzeyler ise ışığı parçalı olarak yansıtırken, düzgün bir yüzey ışığı pek çok yönden dağıtmaktadır. Az miktardaki ışık görmeyi zorlaştırarak fiziksel yorgunluğa ve geçici körlüğe sebep olurken, aşırı ve kontrolsüz ışık ise renk algısını zayıflatmaktadır (Holtzschue, 2009).

2.1.1.1. Renk Teorileri

Tarihte erken Yunan, Arap psikolog ve fizyologları, etraflarındaki dünyayı tanımlamak ve renkleri nasıl gördüğümüzü anlamak için renk teorileri geliştirmişlerdir. Ayrıca Hinduizmin kutsal kitaplarında da renk teorilerine rastlanmaktadır. Ancak Aristoteles'in fikirleri daha çok dikkat çekmiştir. Aristoteles'e göre, renklerin tüm varyasyonları ışığın ve karanlığın karışımının bir sonucudur. Örneğin krimson kırmızısı, karanlığın ateş ışığı ya da güneş ışığı ile karışımının bir sonucudur. Aristoteles'ten yüzyıllar sonra bile renk teorileri onun teorisine göre açıklanmıştır (Zelanski & Fisher, 1994).

Eski renk teorisyenlerinin aksine Leonardo da Vinci (1452-1519) siyah ve beyazı da renk olarak kabul etmiş ve bunlara sarı, yeşil, mavi, kırmızı gibi temel renklerin arasında yer vermiştir. Ayrıca Leonardo, her rengin karşıt renginin yanında daha yoğun ve belirgin görüldüğünü açıklayan simultane kontrastlığı da gözlemlemiştir (Zelanski & Fisher, 1994).

17. yüzyılda İngiliz Fizikçisi Isaac Newton (1642-1727) tamamen karanlık bir odaya kapanıp içeriye küçük bir delikten tek güneş ışınına eşdeğer ince bir ışık demeti sızmasını sağlamıştır. Sonra da bu ışığı üçgen biçimli cam bir prizmadan geçirerek gökkuşağında olduğu gibi yedi rengi beyaz bir perdeye yansıtmıştır. Newton, beyaz perde üzerine yansıyan bu renklere “güneş tayfi” (spektrum) adını vermiştir. Güneş

dalga boyuna sahip görünemeyen X-ray ışınlarındandır. Tayf aslında 180 renk tonuna ayrılmakta ancak göz basitçe bunları mor, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı olarak görmektedir (Danger, 1987).

Renk	Etki Alanı	Dalga boyu
Kırmızı	760-620 nm.	700 nm.
Turuncu	620-590 nm.	630 nm.
Sarı	590-570 nm.	590 nm.
Yeşil	570-490 nm.	520 nm.
Mavi	490-450 nm.	470 nm.
Mor	450-380 nm.	410 nm.

Newton, rengin doğası üzerine bulgularını Londra'da açıklamıştır. 1704 yılında ise Newton'ın "Optik" (Optics) adında kitabı yayınlanmıştır. Newton teorisi sonraki yüzyıl boyunca destekçileri ve karşıtları tarafından tartışılmıştır (Kuehni,1997).

Newton'ın deneyiminden sonra renk teorilerine ilk önemli katkı, Edme Mariotte'nin (1620-1684) uygun bir kombinasyon için üç rengin yeterli olduğunu söylediğinde gelmiştir.

1731'de J. C. Le Blon (1667-1741); kırmızı, sarı ve mavi renk pigmentlerinin temel renkler olduğu ve tüm renk tonlarının bu renklerin karışımlarıyla üretilebileceği teorisini ortaya atmıştır. İngiliz gravürücü Moses Harris (1731-1785), Le Blon'un bu teorisini genişletmiş ve 1766'da yayınladığı "Renklerin Doğal Sistemi" (The Natural System of Colour) adlı kitabında detaylı bir renk çemberi sunmuştur. Çemberin merkezinde temel renkler olarak adlandırdığı üç renk pigmenti (kırmızı, mavi ve sarı) bulunmaktadır. Bu renklerden ikincil ya da bileşik renkler olan turuncu, mor ve yeşil türemektedir (Zelanski & Fisher, 1994).

şekline, Young-Helmoltz teorisi denilmektedir. Bu teoriye göre, her renk göz tarafından üç ayrı renk siniriyle algılanmaktadır. Bu sinir kategorilerinden birincisi, kırmızı rengin yaptığı uzun ışık dalgalarının etkisidir. İkinci kategori ise orta dalgaların etki hareketini yaptığı yeşildir. Mavi-mor ise üçüncü kategoride kısa dalgaların etki hareketidir. Böylelikle her sinir takımı üç temel rengin (kırmızı, sarı, mavi) titreşiminden etkilenmiş olmaktadır. Helmholtz, ilk defa boya renkleriyle ışık renklerinin arasındaki karışım farklarını ispat etmiştir. Ayrıca sinir sisteminin titreşimini üç kategoriye ayırarak renklerin çeşitli hareketlerini eğrilerle belirtmiştir (Çağlarca, 1993).

Helmholtz'un çalışmasıyla eş zamanlı olarak, 1861'de James Clerk Maxwell (1831-1879) renk algısı üzerine çalışmış ve bir deneyim gerçekleştirmiştir. Üç siyah-beyaz fotoğrafın önüne üç farklı renkli filtreyi yerleştirerek aynı ekrana yansıtmıştır. Daha sonra siyah-beyaz fotografik emülsiyonun eşit olarak üç renk kullanımına hassasiyeti olduğunu varsaymıştır. Ne yazık ki bu varsayım gerçeklerden oldukça uzak bulunmuştur. David Brewster (1781-1868) ise kırmızı, sarı ve maviden ibaret üç esas ışık rengi bulunduğunu ve bunların birbirleriyle karışımlarından diğer ışık renklerinin oluşturulabileceğini savunmuştur. Bu renklerin karışımlarla elde edilemeyen ana renkler olduğunu ileri sürmüştür. Edwald Hering (1834-1918), üç temel zıt renk çifti olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca mavimsi sarı veya sarımsı mavi olmadığını gözlemleyerek sarı ve mavinin karşıt renkler olduğuna karar vermiştir. Aynı şekilde, kırmızı ve yeşil de zıt renklerdir. Hering, bu dört rengin -kırmızı, sarı, yeşil ve mavi- temel renkler olduğunu açıklayan bir teori ortaya koymuş, beyinde sarı-mavi ışık ve kırmızı-yeşil ışık için algılayıcılar olduğunu varsaymıştır. Ayrıca beyaz ve siyah için de başka bir sınıflandırıcı olduğunu varsaymıştır. Hering'in teorisi, 1970'lerde Edwin H. Land (1909-1991), "Retineks" teorisini geliştirdiğinde yeniden önem kazanmıştır. 1988'de Frederick E. Ives (1856-1937), Maxwell'in deneyini tekrarlamış ve bu deneyde modern renk fotoğrafının önünü açacak temel prensipler kurmuştur. 1890'da ise Arthur P. König (1856-1901) kendisinden önceki araştırmacıların hipotezlerinden hareketle gözde kırmızı, yeşil ve mavi için üç renk alıcısı olduğunu varsaymıştır (Çağlarca, 1993; Malacara, 2002; Kuehni, 1997).

b) Seçkinliği: Sarı bir renk, genellikle bir kırmızı renkten ve bir mor renkten her zaman daha açıktır.

c) Doygunluğu: Biri herhangi bir renkte diğeri gri renkte olan boyalar, farklı oranlarda karıştırıldığında aynı seçkinlikte, ancak farklı doygunlukta ürünler elde edilecektir. Doygunluk arttıkça grinin oranı zayıflayacaktır (Genç Larousse, 1993).

Renk sistemleri arasında Amerikan sanatçı ve renk uzmanı Albert Munsell (1858-1918) ve Nobel ödüllü Alman fizikçi Wilhelm Ostwald'ın (1853-1932) sistemleri, İkinci Dünya Savaşı öncesinde en yaygın olanlardır. Ostwald Renk Sistemi, 1916 yılında, “Renk Sözlüğü” adıyla yayınlanmıştır. Bu sistem, çift renk konisinin grafik modeline siyah ve beyazın ilave edildiği ve 24 adet renk tonundan oluşan renk dairesine dayanmaktadır. Disiplinli ve bilimsel bir çalışmanın sonucu olan bu sistem, Edwald Hering'in, insan gözünün gördüğü her rengin, belli yüzdelerde olmak üzere, renkli tonlara eklenen siyah ve beyazdan oluştuğunu ve bu unsurların ölçülebildiği yönündeki anlayışını baz almıştır. Söz konusu 24 renk, rakam ve harflerle isimlendirilmiştir. Ostwald renk sistemi, dünyanın büyük bir kısmında kabul edilmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu sistem bir takım avantajlara sahip olsa da özellikle renk dairesindeki renkler arasında eşit mesafeler bulunmadığı için daha fazla geliştirilememiştir. Ayrıca bazı sanatçılar Ostwald'ın modelini fazla bilimsel olduğu yönünde eleştirmişlerdir. Buna rağmen bu sistem Bauhaus'un teknolojiyle sanatı birleştiren girişimleri gibi rasyonel sanat uygulamaları için elverişli bulunmuştur (Kanat, 2003; Zelanski & Fisher, 1994).

etkisi üzerinde durur; çünkü iki rengin karışımı olan bir rengin her iki renkle bir araya geldiği yerlerde, yumuşatıcı ve keskinleştirici etkilerle yakınlık ve uzaklık izlenimi oluşturduğu düşüncesindedir. Albers, mekan etkisi oluşturan yanılsamanın, Cezanne'ın kendine özgü yeni bir dil geliştirdiği resimsel yönteminde bulunduğunu belirtmiştir (Albers, 1975).

Linda Holtzschue, “Rengi Anlamak” adlı kitabında renk sistemlerini üçe ayırmaktadır. Bunlar; teknik-bilimsel renk sistemleri, ticari renk sistemleri, entelektüel-felsefî renk sistemleridir. Teknik – Bilimsel Renk Sistemleri, endüstri ve bilimin ilgi alanına girmektedir. Objelerin renginden çok ışığın rengiyle uğraşan bu sistem, tasarımcı ve sanatçılar için kısıtlı bir kullanım sunmaktadır. Ticari Renk Sistemleri, belirli bir ürün grubu olarak hazırlanmış renklerin arasından, kullanıcıların seçim yapmalarına olanak verecek şekilde hazırlanan renklerin, sistematik bir şekilde düzenlenmesiyle oluşturulmuşlardır. Sanatçılar ve genel kullanıcılar için binlerce ticari renk sistemi bulunmaktadır. Entelektüel – Felsefî Renk Sistemleri ise renklerin düzenlemelerini ve anlamlarını araştırmaktadır. Leonardo da Vinci ve Kandinsky gibi ressamalar, renk üzerine önemli bilimsel araştırmalar yapmış; Platon ve Aristoteles renk üzerine yazılar yazmış; Goethe ve Arthur Schopenhauer (1788-1860) da aynı alanda üretimler yapmışlardır. Ancak mükemmel bir renk düzeni sistemi arayışı ve renk kombinasyonlarında bir uyum kuralı arayışı günümüze dek süregelmiştir. Bu iki alan bugün "Renk Teorisi" olarak bilinen başlık altında toplanmaktadır (Holtzschue, 2009).

2.1.2.2. Rengin Görülmesi

Görme, nesneden gelen ışık ışınlarının göz yolu ile beyinde algılanması olayına denmektedir. Ancak göz, tek başına algılamayı oluşturamamaktadır. George Malcolm Stratton (1865-1957), 1896'ya kadar insan gözünün fotoğraf makinesine benzediği düşüncesinin yerleşik bir görüş olduğundan söz etmektedir. Leonardo da Vinci'in notlarında da benzer optik açıklamalara rastlanmaktadır. Ancak, görüntü insan gözünde de fotoğraf makinesinde olduğu gibi ters ve görüntüsel olarak oluşsa da, daha sonra bu görüntü göz sinirleri aracılığı ile beyne taşındığında, tamamen elektriksel enerji haline gelerek görüntü yok olmaktadır. Gelen fiziksel etkilemeler,

ön bilgi ve etkilenmelerle birleşerek belli bir duyusal-duygusal canlanma oluşturmaktadır (Temizsoylu, 1972).

İnsan, farklı dalga boyları içinde algılama yaparken, bunu rahat yapabilmek için göz bebeğini büyütüp küçültmekte, net görebilmek için de göz merceği kaslarını harekete geçirmektedir. Göz merceğinin şişip incilmesi, nesnelerin göze olan mesafesine göre bir ayarlama yapmanın yanı sıra, farklı renklerin göz merceği arkasında kesiştikleri farklı odak noktalarını göz retinası üzerine düşürmektedir. Göz merceği, bu yolla renklere göre de uyum sağlamaktadır. Birbirinden farklı iki renk yan yana iken (özellikle bir soğuk bir sıcak renk) göz, önce birine sonra diğerine uyum sağlamaya çalışmaktadır. Yani, kırmızıyı görmek için kasılarak görüntüyü retina üzerine düşürmektedir. Aynı yüzeydeki sarıyı algılamak için ekstra bir kasılma yapmamakta, maviyi göz hücrelerine düşürmek için ise mercek kaslarının gevşemesi gerekmektedir (Temizsoylu, 1972).

1957'de fizyolist William Albert Hugh Rushton (1901-1980) gözde "erythrolabe" (kırmızıya duyarlı), "chromolabe" (yeşile duyarlı), "cyanolabe" (maviye duyarlı) adını verdiği üç reseptör tespit etmiştir. Bu üç reseptör birlikte uyarıldığı zaman beyaz, hiç biri uyarılmadığı zaman siyah, iki reseptörün birlikte uyarılması ile de ikincil renkler algılanmaktadır (Ketenci ve Bilgili, 2006).

Rengi görme, fizyolojinin halen karmaşık ve az anlaşılmış bir alanıdır. Renklerin nasıl görüldüğü ile ilgili iki temel teori bulunmaktadır. Trikrmatik teoriye göre görme, ışığın farklı seviyelerinin gözdeki konileri uyarmalarının bir sonucu olarak meydana gelir (Young - Von Helmholtz). Hering'in süreç teorisine göre ise görme, ışığın seviyelerdeki değişimlere bağlı olarak gözün retina tabakasındaki kimyasal bir maddenin, bozulma yapılanmasına bağlı olarak gerçekleşmektedir (Holtzschue, 2009).

yaklaşık 125 milyon çubuk hücresi, 5.5 milyon koni hücresi yer almaktadır. Işık mikroskobu ile sayıldığında retinadan beyine 900 bin optik sinir lifi gitmektedir. Böylece ortalama 140 çubuk hücresi ve 6 koni hücresi bir optik sinir lifinde toplanmış olmaktadır. Işık ışınları, foveadan uzaklaştığında renkler ve imgeler net algılanmazlar. Hem çubuklar hem de koniler daima çalışma halindedir. Renk kavrama mercekleri, loş ışıktaki çubukların etkisindedir; düşük ışıktaki kavrama ise gri gölgeler şeklindedir. Işığın algılanması Serebral Korteks (beynin arka dış katmanı) ve Hipotalamus veya orta beyin olmak üzere beynin iki bölgesinde gerçekleşmektedir. Serebral korteks, anlamının zihinsel süreçleri ile ilgili etkinliklerinin merkezidir. Bilgiyi alır ve onu işler; her etkiye anımsama, tanımlama ve yapılandırma ile bir yanıt verir. Orta beyin, insan vücudunun iç ortamını denetlemektedir. Işık algıları, orta beyine merkezi sinir sistemi tarafından biyolojik bir uyarı olarak aktarılır. Vücut ısı ve kan basıncı ile ilgili merkezleri barındıran orta beyin, hormonların üretimini ve salgılanmasını denetleyen salgı bezlerini de harekete geçirir. Beyin bir düşünce, zihinsel görüntü ya da ışık gibi bir dış etki ile harekete geçirildiğinde orta beyin hormon salgılanmasını tetikler. Bu tepkinin anlamı, bir renk uyarısının da stres, açlık, susuzluk ve cinsellik gibi en güçlü insani duygu ve gereksinimlerde bir etkisinin olduğudur. İnsan bedeni, genetik olarak güneş enerjisine normal seviyede tepki verecek işlevselliğe uyum sağlamıştır. Renk uyarısının gücündeki bir değişim vücutta da bir değişime neden olmaktadır. Yüksek seviyede kırmızı dalga boyuna sahip uyarılara maruz kalınırsa hormon üretimi ve kan basıncı artmakta; yüksek seviyede mavi dalga boyuna sahip uyarılara maruz kalınırsa kan basıncı düşerek hormonal salgı faaliyetleri azalmaktadır. Renk değişimine maruz kalan bedenin hormonal dengesi değiştiğinde, davranış değişiklikleri de görülmektedir. Bu davranışlar, sıkıntı verici veya tam tersi bir ruh halini yansıtır olabilmektedir (Holtzschue, 2009; Guyton, 1978; Temizsoylu, 1972).

2.1.2. Rengin Tarihi

Renkler, çok eski çağlardan beri simgesel iletişim aracı olmuştur. İlkel toplumların renk dünyalarına ilişkin belgelerin, günümüz uygar dünyasını şaşkına çevirebilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Okyanus adaları toplumlarının saf renk anlayışından

gelişmiş bir şekilde devam etmektedir. Yunanistan'da ilk filozoflar, bilinen ilk renk teorilerini ve estetiğini geliştirmiştir. Plato ve Aritoteles'in teorileri geniş kapsamlı etki ve sonuçlar doğurmuştur. Çağımızın ilk bin yıllık sürecinde, çok renkli duvar boyama Roman yapılarında üst düzey artistik boyutlara ulaşmıştır. Hindistan tapınakları ve Mezoamerika mezar odalarında, Avrupa'daki artistik seviyelerle kıyaslanabilir şekilde boyama, stili görülmektedir. Hristiyanlığın yükselişi Roma ilk dönem kilise mozaiklerinde çok renkli sanat çalışmalarına sebep olmuştur. Bu dönemden sonra Avrupa Hristiyan kiliseleri ve büyük katedrallerinin mozaiklerinde çok renk kullanımı gelişerek devam etmiştir (Kuehni,1997; Sun & Sun, 1994).

Pythagoras, Platon, Aristoteles ve Plinus gibi yazarlar rengin doğası üzerine tartışmış ve temel renklerin toprak, ateş, hava, su gibi temel öğelerin biçimleri olduğunu ileri sürmüşlerdir. Rönesans'ta Leonardo da Vinci aynı görüşü savunarak, sarının toprağa, yeşilin suya, mavinin havaya, kırmızının ateşe ve siyahın karanlığa ait olduğunu yazmıştır (Eczacıbaşı, 1997).

Eski çağlarda, gerek bedenlerin süslenmesinde gerek mağaralardaki kaya yüzeylerinin ya da duvarların boyanmasında renkli topraklardan elde edilen boyalar kullanılmıştır. Bunların ilk gözlemlendiği tarih, yontma taş dönemine (-350000) dayanmaktadır. O dönemden itibaren kırmızı topraklar, canlı (dövmeler) ya da ölü bedenlerin süslenmesi amacıyla kullanılmıştır (Delamare & Guineau, 2007).

Yontma taş çağının ortalarına doğru, kırmızı aşırı boyası elde etmek üzere sarı aşırı boyasının ısıtılması tekniği kullanılmıştır. Üst yontma taş çağında ise renk paletinin kahverengilerle ve beyazlarla zenginleştirildiği figüratif resimler ortaya çıkmıştır. Örneğin, Lascaux mağarasının duvarlarında (-15000) kırmızı-sarı killi kum, kireç karbonatı beyazı, kahverengi ve siyah mangan oksit kullanıldığı görülmüştür. Altamira mağarasındaki (İspanya, -10000) kırmızılar ise iri kristalli bir hematittir. Tarih öncesi mağara ressamlarının hangi teknikleri kullandıkları hala araştırılmaktadır (Delamare & Guineau, 2007).

Ortaçağda renk paleti, dikkat çekici ölçüde zenginleşmiştir. Ortaçağ boyunca mozaik, kitap resmi ve cam resimlerinde karşımıza çıkan renk, henüz simgesel bir işlev taşıması nedeniyle ait olduğu nesneden tamamen bağımsız düşünülmüştür. Ortaçağ renklerinde dikkati çeken en önemli özellik, öte-dünyaya ilişkin tinsel bir ışığı temsil eden altın zemindir. Resimlerde; mineral, bitkisel ve hayvansal kaynaklardan elde edilen ürünler ortaya çıkmış ve yavaş yavaş antikçağın renklerinin yerini almıştır. Bu değişim, resim gereçlerindeki değişime bağlanmaktadır. Parşömenle kağıt gitgide papirüsün yerini almaya başlamış, keten tuvalerle şövaleler resim malzemeleri arasına girmiştir. Ortaçağ ressamaları, lacivert taşı ya da azurit mavisi, bakır ya da toprak yeşili, sarı aşıboyası ya da zırnık sarısı, sülüğen ya da zincifre, kırmızı ve siyah aşıboyası, üstübeç gibi özellikle dışarıdan alınan ya da daha çok yerel olarak üretilen mineral pigmentleri kullanmışlardır. Elde edilebilen renklerin sayısı 9. yüzyılla 15. yüzyıl arasında büyük oranda artmış ve resim teknikleri açısından dikkate değer değişimlere yol açmıştır. Ortaçağda fizikçilerle simyacıların gizli laboratuvarlarında ulaştıkları temel bulgular, renk üretimine yenilikler getirmiş ve yapay renkler oluşturulmasını sağlamıştır. 15. yüzyılda resimde renk, tablonun perspektifine katılmış, ona derinlik kazandırmış ve ışık-gölge oyunları önemli bir rol üstlenmiştir (Delamare & Guineau, 2007; Ergüven, 1992).

Yağlıboya resim sanatı, 15. yüzyılda yağlı boyanın keşfiyle başlamıştır. Bu durum sanatçılara renkleri palette karıştırma imkanı vermiştir. Floransalı yazar Cennino Cennini (1370-1440), 15. yüzyılın ortalarında, İtalyancada *Il Libro dell'Arte* olarak bilinen "Zanaatçının El Kitabı" adında bir kitap yazmıştır. Bu kitap, İtalya'da resim üzerine bilimsel incelemeler içeren ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır. Çok titiz hazırlanmış olan bu kitap, eski ustaların resimlerini nasıl oluşturacağı, hangi malzemeler kullanıp pigmentlerini nasıl elde edecekleri ve resimlerinde kullanacakları teknikler hakkında geniş bilgiler vermektedir (Friedmann, 2003).

Gotik sanatında karşılaştığımız cam resimlerinde, dinsel kuralların belirlediği bir renk armonisi görülmektedir. Buna göre Tanrı, kırmızı; Hristiyanlık, mavi; kutsal ruh ise altın sarısı olarak temsil edilmektedir. Yani üç ana renk aynı zamanda üçlemenin renkleridir. Ayrıca yeşil, yeni yaşamın; menekşe, yasın; kahverengi, tahammül ve acının; beyaz, ışığın; siyah ise ölümün rengidir (Ergüven, 1992).

15. yüzyıl resminde, renkler arasında değer hiyerarşisi görülmektedir. Resim, gücünü doğrudan doğruya ve sadece kullanılan rengin maddi değerinden almaktadır. Altın sarısı ve lacivert taşından elde edilen çivit mavisi, maddi değeri yüksek renklerin başında gelirken, kolayca topraktan üretilen, aşıboyası (kil rengi) ile ombraya en son sırada yer almaktadır. Böyle bir durumda, resim siparişi sırasında renkler de tartışmaya açılmaktadır. Sanatçıyla yapılan anlaşmada, kullanılacak altın sarısı ya da mavinin hangi ölçü ve nitelikte olacağı önceden belirlenmektedir (Ergüven, 1992).

Ortaçağ ve Rönesans boyunca antik sanattan esinlenen renk kuramında dört temel renk yer almaktadır. Bunlar açıklık derecesine göre; beyaz, sarı, kırmızı ve maviye çalan siyah olarak sıralanmıştır. Ancak, bu sıralamayı aşp, kuram ile uygulamada ortaya çıkan sonuçlar arasında bir denge sağlama çabası, 17. yüzyıldan itibaren gündemdeki yerini almaya başlamıştır. Renklerin karıştırılmasıyla elde edilen imkanların sistematik bir biçimde araştırılıp tartışmaya açılması, Barok sanatında bilimsel bir kimliğe bürünmüştür (Ergüven, 1992).

Uygarlık tarihinde, rengin bağımsız bir anlatım aracına dönüşmesi bireyin kendini keşfetmesiyle mümkün olmuştur. Rönesans'la birlikte bu konuda önemli bir adım atılmış olsa da bunun resim dilindeki karşılığını bulmak insanoğlunu bir hayli zorlamıştır. Çünkü rengin ait olduğu nesneden soyutlanması sürecinde, daima farklı bir bilinç niteliği söz konusudur. Bunun önkoşulu ise, figürden çok öznel duyarlılığı algılamaya yönelik bir ihtiyacın gündeme gelmiş olmasıdır. Bu gereksinme, Romantizm'in bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Romantik düşüncede resim, bireyin kendi gerçeğine yönelip, bunu ruhsal anlatım ve tanımlama aracına dönüştürmesiyle ayrı bir onur kazanmıştır (Ergüven, 1992).

Leonardo da Vinci'ye göre doğa, renkler konusunda danışılacak en güvenilir kaynaktır. Da Vinci, eserlerinde renk uyumlarını ve karışımlarını kullanan ilk sanatçılardan biridir. Paleti; siyah, beyaz, kırmızı, sarı, yeşil ve mavi tonlarını içermektedir. Güneş, gölgeler, aydınlatma, uzamsal ilişkiler ve üç boyutlu formlarla en çok ilgilenen ressamdır. Çağının diğer sanatçıları gibi, Da Vinci de düz bir yüzeyde, yuvarlaklığı, derinliği ve hacmi gösterebilmeyi amaçlamıştır. Keşfettiği Chiaroscuro tekniğiyle, iki boyutlu bir yüzey üzerinde cisimlerin derinlik ve üç boyutlu yanılsamasını gösterme imkanı bulmuştur. Da Vinci'den önce gelen

ışıkla rengin iç içe geçen, değişen, titreşen hareketiyle sınırlarından arınmış görsel dünyasını yansıtmaya olanak sağlamıştır (Karavit, 2006).

Empresyonist ressamalar, biçim ve rengi olması gerektiği gibi değil; ışığın çarpıcı etkileri altında, gerçekten göründükleri gibi resmetmişlerdir. Nesnelere biçimlerini veren ve hacim etkisi uyandıran kesin çizgiler bırakılmış, yerine birbirinden ayrı, tek tek fırça dokunuşları getirilmiştir. Geometrik kurallar üzerine kurulmuş olan perspektif yerine, boşluğu ve hacmi belirlemek için ön plandan başlayarak gerilerde ufka kadar uzanan dereceli tonlar ve renk çeşitliliklerinden yararlanılmıştır. Resimlerde siyahlar ve griler, saf beyaz, çeşitli kahverengiler ve aşı boyası, koyu kahverengi, kırmızımsı kahverengi gibi toprak renkleri paletlerden çıkarılmıştır. Sadece prizmatik renkler; maviler, yeşiller, sarılar, portakal rengi, kırmızı ve menekşe rengi kullanılmaya başlanmıştır (Sérullaz, 1991).

Empresyonist ressamalar, çevrelerindeki değişik anların değişen izlenimlerini ışık ve renk elemanlarıyla tuvale aktarırken yalnızca gördüklerini ifade etme anlayışı taşımışlardır. Böylelikle empresyonist sanatta, optik özellik taşıyan resimde ışık, önceki dönemlere kıyasla çok farklı bir rol oynamıştır (Karavit, 2006).

Birçok Empresyonist sanatçının paletlerinde beyaz, siyah ve kahverengi saf dışı kalmıştır. Erken empresyonistlerden Camille Pissarro (1830-1903), siyah, kahverengi ve koyu sarıyı tamamen paletinden çıkarmıştır. Monet ve Pierre Auguste Renoir (1841-1919) gibi zamanın diğer ressamaları, renkleri karıştırma ve harmanlama yoluyla ton varyasyonları üretmişlerdir (Friedman, 2003).

Empresyonist düşüncenin getirdiği biçim ve ışığın, olması gerektiği gibi değil, gerçekten görüldükleri gibi resmedilmesi anlayışı, sanatçıları prizmatik renkli ışıklar, mavi, yeşil, turuncu, kırmızı, sarı, mor renkleri kullanmaya itmiştir. Çünkü bu durum atölyelerinden çıkıp araştırdıkları ve birçok renk dizgesine temel olan güneş ışığı tayfinin yedi rengine uymaktadır (Karavit, 2006).

Empresyonizme gelinceye kadar resimde kullanılan renk, başlı başına bir değer değil, üzerinde bulunduğu objeyi ifade etmek isteyen bir araçtır. Oysa empresyonizm için, doğada durağan objelerin gerçek rengi olarak nitelendirilecek renkler, yani lokal

Ekspresyonist resimde, düşünülmeden kullanılan renklerin aracılığıyla gerçeği derinlemesine ve içten betimleme anlayışı söz konusudur. Nesne, resme doğrudan doğruya ve çarpıtılmadan katılması gereken duygular uyandırmaktadır. Burada amaç, duyularla algılanmış dış gerçeği, sanatçının içindeki gerçekle kaynaştırmaktır. Ekspresyonist sanatçıların renkleri; son derece yoğunlaştırılmış koyu siyah, koyu kahverengi, sarı, mor, kırmızı, yeşil ve turuncudan oluşmaktadır. Sanatçıların renk kullanımlarındaki cesaretleri fovizmde olduğu gibidir (Richard, 1984; Turani, 1999).

Biçimin ve rengin ışığa göre önem kazandığı kübizmin doğal ya da içsel nesneler üzerindeki farklı açılı ışık ve gölgeleri, kapladığı yüzeyler içerisinde işlemez hale gelip resmin genel kurgusuna teslim olmuştur. Fovizmde rengin etkisini vurgulamak için gölgelendirme yönteminden kaçınma gözlenirken; kübizmde, tam tersi bir yol izlenmiştir. Kübist ressamlar rengi geri planda bırakarak, hacimleme yöntemine odaklanmışlardır. Pablo Picasso (1881-1973) ve Georges Braque'ın (1882-1963) resimlerinde, renklerin yerini siyah beyaz değerlerin aldığı görülmektedir (Karavit, 2006; Gombrich, 1997; Turani, 1999).

Umberto Boccioni (1882-1916), Carlo Carra (1881-1966), Gioacomo Balla (1871-1958) ve Gino Severini (1883-1966) gibi sanatçılarıyla Fütürizm hareketi, yaratıcılığı yok eden geleneğe karşı çıkarken, modern kent yaşamının hızı ve ritmine, makinelerin hareketinin çekiciliğine kapılmıştır. Fütürizm, tüm bunları ışığın prizmatik açılımı içerisinde yansıtırken, konuların paralelinde dinamik ışıklılığı biçimlendirmeyi amaç edinmiştir (Karavit, 2006).

Carl Jung'un şu sözü sürrealist sanatçıyı en iyi tanımlayan sözlerden biridir:

"Takip edebildiğimiz kadarıyla yaratıcı süreç, bilinçdışı bir arketip imajın etkinleşmesiyle oluşur ve dikkatle işlenip şekillenerek bitmiş işe dönüşür. Sanatçı buna şeklini vererek çağının diline çevirir ve hayatın en derin baharlarına dönüşümünü mümkün kılar." (Friedman, 2003)

İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerika'ya gelen sanatçıların sanatsal etkinlikleri ortaya çıkarmasıyla başlayan soyut ekspresyonizmin ilk karşılaştığı sorunlar; sürrealistlerin ilkel temaları ve kübizmin biçimsel sonuçlarıdır. Soyut ekspresyonist ressamların öncüleri; Jackson Pollock (1912-1956), Arshile Gorky (1904-1948), Mark Tobey (1890-1976), Willem de Kooning (1904-1997), Mark Rothko (1903-1970), Robert Motherwell (1915-1991), Frank Stella, Clyfford Still (1904-1980) gibi sanatçılardır. Soyut ekspresyonizmdeki amaç resimsel olanı temsil edilen şey olmaktan çıkarıp el, göz, bedenle candan bir ilişki içerisine sokmak ve sanatçının resim yapma eyleminin anını gösteren bir yüzeye dönüştürmektir. Akımın en önemli savunucusu Clement Greenberg (1909-1994) açıklamalarında felsefi ve psikolojik yorumları bırakıp, biçim ve renk üzerine değinmiştir. Greenberg, merkezci kompozisyona karşı yaygın ve geniş kompozisyonda, düzensiz renk ve ışık alanlarının boşluk yanılsaması yaratmadan dengelenişini savunmuştur (Karavit, 2006).

Fransa'da, temsilcileri Victor Vasarely (1906-1997), Jean Dewasne (1921-1999) ve Richard Mortensen (1910-1993) olan Konstrüktivizme tepki olarak, adına sanat eleştirmeni Michel Seuphor tarafından (1901-1999) "Taşizm" (lekecilik) denilen resim üslubu gelişim göstermiştir. Amerika'da ilk olarak Marc Tobey'de görülen bu anlayışta; sanatçı, renkli unsurları bir merkeze bağlamadan, tuvalin bütün yüzeyine yayarak oluşturduğu resimleriyle Avrupa resminden ayrılmıştır. Aynı akımın bir diğer temsilcisi ise Amerikalı Jackson Pollock'tur. Pollock büyük boyutlardaki yere yaydığı tuvalerine, fırçasından boya sıçratarak resimlerini oluşturmaktadır (Turani, 1999).

Nesnel çevreye yeni bir görünüm getirmeyi amaçlayan Pop Art; bir yandan Yeni Dadacılık ve Yeni Gerçekçilikle bağ oluşturarak geçmişteki akımlara tepki olarak çıkarken, diğer yandan ele aldığı iletişim araçları sayesinde geniş bir etki alanı yaratmıştır. Andy Warhol (1928-1987), Roy Lichtenstein (1923-1997), Richard

grubudur. Benzer renkler, iki ana rengi içerecek biçimde gruplar oluşturur. Ana bir renk gruba hakimdir ve gruptaki her bir renk ana renkten (görsel olarak) % 50 kadarını içerir. Bazı analogi örnekleri şunlardır:

- Mavi, mavi-mor ve mor (mavi baskın)
- Mavi, mavi-yeşil ve yeşil (mavi baskın)
- Sarı, sarı-yeşil ve yeşil (sarı baskın)
- Sarı, sarı-turuncu ve turuncu (sarı baskın)
- Kırmızı, kırmızı-mor ve mor (kırmızı baskın)
- Kırmızı, kırmızı-turuncu ve turuncu (kırmızı baskın)

Renk gruplarına yönelik bu sınırlandırma, ana renkleri baskın hale getirmektedir. Benzer renklerin, renk çemberinde bitişik olan iki ana rengin grubu olarak tanımlandığı görüşler de vardır. Bu görüş, tüm renklerde aynı renk özünü baskın sayar. Bu daha geniş tanımlama, sarı-turuncu, turuncu ve kırmızı-turuncu (turuncu baskın), bütün örneklerde bir ara rengin bulunduğu renk gruplarını kapsar. Benzer renklerin seçiminde hangi renk grubunun seçileceği önemli değildir. Benzerlik bir renk grubundaki bütün elementler, sadece verili iki ana renk ve okunabilen yaygın bir renk özü içeriyorlarsa ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle benzerlik, renk özleri arasındaki ilişkidir (Holtzschue, 2009).

Van Gogh'un "Kederli İhtiyar Adam" portresi mavi-yeşil, sarı-yeşil gibi yakın renklerle yapılmıştır (Çağlarca, 1993).

2.2.3.5. Zıt (Tamamlayıcı) Renkler

İki renk arasında, karşılaştırılabilir derecede fark olması durumunda kontrastlıktan söz edilebilmektedir. Renk öğretisinde, renk kontrastlarının bilinmesi temel oluşturmaktadır. Renk çemberinde, birbirinin karşısındaki renkler zıt renkler olarak isimlendirilmektedir. Kırmızı-yeşil, sarı-mor ve mavi-turuncu birbirlerinin zıttı olan renklerdir. Renkler arasındaki kontrastlık, açık-koyu ve sıcak-soğuk kontrastlığı olarak da değerlendirilebilmektedir. Kontrast renkler, benzer renklerin aksine yan yana geldiklerinde birbirlerinin kuvvetlerini arttırmakta ve olduklarından daha parlak, canlı görünmektedir. Bu renkler, eşit oranda karıştırıldıklarında nötr grileri oluşturmaktadır. Zıt renkler arasındaki ilişki, rengin optik ve duygusal etkileri gibi alanlarda çok önemli bir rol oynamaktadır (Öztuna, 2007; Çağlarca, 1993; Demir, 1993).

Itten'a (1983) göre renkler etki ilişkileri bakımından yediye ayrılmaktadır.

- Yalın renk kontrastı: Renk çemberinde, ana renkler ve bunların karşılıklarına gelen renklerin birbirleri ile olan ilişkileri yalın kontrasttır. Karşılıklı gelen renk kontrastı, diğer renk ilişkilerine göre en yalın olanıdır.
- Açık-koyu kontrastı: Renkler, siyaha ve beyaza kadar açık-koyu ışık değerlerine sahiptirler. Bu tonların birbirleriyle olan zıtlık durumlarına açık-koyu kontrastı denilmektedir.
- Sıcak-soğuk kontrastı: Temel olarak sıcak ve soğuk olarak iki gruba toplanan renklerin birbirlerine göre sıcak veya soğuk şiddette olmaları durumuna denmektedir.
- Tamamlayıcı kontrast: Birbirlerinin karşıtı olan ve yan yana geldiklerinde birbirlerini şiddetlendiren, karıştırıldıklarında ise nötrleştiren renklerin ilişkisine denir.
- Simültane kontrastı: Renklerin tamamlayıcı ilişkisi yasasına bağlı olarak, bir rengin –gerçekte olmadığı halde- tamamlayıcısını çağrıştırmaya denir.
- Kalite (nitelik) kontrastı: Saf bir rengin, nötrleştirilmiş tonlarıyla birlikte kullanılmasıyla elde edilen ilişkiye denir.
- Miktar (nicelik) kontrastı: Renkler, uyarı etkileri bakımından farklılıklar göstermektedirler. Her rengin uyarı etkisini, diğer renk ve renklere göre miktar

2.2.3.6. Sıcak ve Soğuk Renkler

Renkler, sıcak ve soğuk olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Renk çemberinde, sarı, sarı-turuncu, turuncu-kırmızı, kırmızı ve kırmızı-mor, sıcak renkler olarak yer alırken; sarı-yeşil, yeşil, yeşil-mavi, mavi, mavi-mor ve mor soğuk renkler olarak adlandırılmaktadır. Sıcak renklerin, özellikle sarı ve kırmızının insana yakınlık duygusu verdiği, soğuk renklerin, özellikle mavi ve mor rengin ise uzaklık duygusu yarattığı düşünülmektedir. Kırmızı, sarı ve turuncu, güneş ve ateşle ilişkilendirilirken; mavi, yeşil ve mor'dan oluşan soğuk renkler; buz, kar, su veya çimenle bir ilişki içine girmektedir. İçinde maviyi içeren renkler ise, hava, gökyüzü ve su ile renk benzerlikleri taşımaktadır (Öztuna, 2007; Parramon, 1994).

Renkler, iki boyutlu düzlemde uzamsal bir boyut kazanmaktadır. Örneğin, düz bir yüzey üzerinde kullanılan kırmızı nokta, yüzeyin önüne geçerken; mavi nokta ise, bu yüzeyin içine giriyormuş izlenimi vermektedir. Sıcak renklerin hemen gözü çeken, gözü kamaştıran özellikleri vardır. Bunların yanında yeşil, mavi, mor gibi fizik titreşimleri zayıf olan renkler durgun ve dinlendiricidir. Genellikle sıcak renkler öne çıkarken; soğuk renkler geriye doğru gitmektedir. Ancak bu etkileri sağlamanın tek yolu, rengin tonuyla ya da yoğunluğuyla yapılan değişimlerdir. Sıcak ve soğuk renkler, derinlik yanılsaması yaratmaktadır. 19. yüzyılın son döneminde Fransız sanatçı Paul Cezanne, derinlik izlenimi yaratmak için, sıcak ve soğuk renkleri kullanan ilk kişidir (Öztuna, 2007; Berk, 1968).

Cezanne, renk tonlarıyla modle yaparak formların hacim ve ağırlıklarını ifade etmeye çalışmıştır. Formun rengindeki değişimin, ton değişimi yerine geçebileceğini ve bunun ifade etkisini kaybettirmeyeceğini keşfetmiştir. Ayrıca renklerin akışkanlığındaki zenginliğin, üç boyutlu bir nesnenin asıl yapısını ifade ettiğini görmüştür. Modern sanatçılar, Cezanne'ın uzaklaşan ve yakınlaşan renklerinin, resim düzlemine canlılık katan uzamsal, ileri ve geri hareketleri sağlayabileceğini fark etmişlerdir. Soyut sanatçıların çoğu, gerçek nesnelerle çalışmadıkları halde uzamsal denge ve hareket ilişkilerini resme anlam kazandırmak amacıyla kullanmışlardır. Rengin bu özelliği çizgi, ton, şekil ve dokunun ifade gücüne büyük katkı sağlamıştır (Öztuna, 2007).

sonucu olarak bütün spektrum, ağırlıklı olarak soğuk değil sıcaktır. Mavi, soğuk renklerin en uç noktası, turuncu ise sarı ve kırmızı içerdiği için sıcak renklerin uç noktasıdır. Renklerde sıcaklık ve soğukluk kesin nitelikler değildir. Aynı renk, yerleştirildiği yere göre daha sıcak ya da daha soğuk görülebilmektedir. Her bir renk, ana renkler bile, yanındaki bir diğer renge göre göreceli olarak daha soğuk ya da daha sıcak olabilmektedir. Kırmızılar, soğuk (mora yaklaştıkça) ya da sıcak (turuncuya yaklaştıkça) olabilirler. Mor ve yeşil genel olarak soğuk olmalarına karşın, morun bir türünün başka bir mora göre daha sıcak tanımlanması mümkündür. Çünkü mor içinde ağırlıklı olarak kırmızı taşımaktadır (Holtzschue, 2009).

2.1.4. Renk Armonileri

Temel olarak doğanın kendi yapısında bir renk armonisi (uyumu) bulunmaktadır. Cezanne: "Resimde her şeyden önce armoni gelir." demiştir. Her resimde, hakim bir renk bulunmaktadır. Armoni, renkler arasında uyum, bağdaşma demektir ve genel olarak bir tablodaki bileşimin estetik açıdan dengeli ve güzel olmasıdır (Parramon, 1994; Çağlarca, 1993).

Renk uyumu, bir grup rengin hoşluğu ya da güzelliğidir. Uyum, birlikte kullanılan renklerin bütünlük izlenimi, bir renk kompozisyonunun toplam etkisidir. Itten, renk uyumunu "iki ya da daha fazla rengin birleşik etkisi" olarak tanımlamaktadır (Itten 1983).

Renk armonisinin oluşturulması, resmin temel sorunlarından biridir. Bir rengin diğer renklerle ilişkisi, başka bir renk üzerindeki hakimiyeti, farklı renklerin yan yana gelişi ve miktarları ile oluşan çok çeşitli uyum olasılıkları bulunmaktadır (Üner, 2010).

Renkler, yan yana geliş türlerine, ton değerlerine ve sıcak-soğuk niteliklerine göre farklı armoniler oluşturmaktadırlar. Kırmızı ve yeşil gibi zıt renklerle oluşan armoni kontrast armonidir. Bir ana renk ve onun akraba renkleriyle oluşan armoni yumuşak armonidir. Sadece sıcak renklerle oluşan armoniye sıcak armoni, soğuk renklerle oluşan armoniye de soğuk armoni denmektedir (Üner, 2010). Andre Derain'in (1880-1954) Collioure'da Fener adlı resmi sıcak armoniye sahip bir eserdir.

Çeşitli renkli ışıkların insan vücudunda farklı etkileri olduğu inancı, 1880'lerde Fransız fizyolog Charles Fere tarafından niceliksel verilerle ortaya konulmuştur. Fere, kırmızı ışığın en uyarıcı etkiyi, mor ışığın ise en sakinleştirici etkiyi yarattığını bulmasına karşın düşüncelerinin sınırlı bir uygulamayla kaldığı yönünde eleştiriler almıştır. Fere basit bir şekilde renkli ışık enerjilerinin çeşitli titreşimler yoluyla gözler kapalıyken bile ciltte hissedilir bir şekilde kullanılabildiğini göstermiştir (Cage, 1999).

Matthew Luckiesh (1883-1967), "İlan ve Satış Teşvikinde Işık ve Renk" isimli kitabında bir deneyden söz etmektedir. Bu deneyde, belirli renklerin özelliklerini sınıflandırmak ve böylece, bunların duygusal değerlerini ve duygusal tonlarını tespit etmek istemiştir. Gri zemin üzerine, on iki tane renk, bir tayf oluşturacak şekilde dizilmiştir. Deneklerden, renklere baktıklarında, tahtada yazan sıfatlardan bir tanesini ya da his ve keyiflerine uygun olarak hissettikleri başka bir sıfatı, kağıda yazmaları istenmiştir. Yirmi tane sıfat heyecan verici, sakinleştirici ve frenleyici olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Heyecan verici renkler, kırmızıya yaklaşan renkler olarak görülmüştür. Frenleyiciler, daha çok mor uca doğru kaymakta ve sakinleştirici renkler ortada, yani yeşil ve mavimsi yeşil arasında bulunmaktadır. Kan kırmızısı, al, koyu turuncu, sarımtırak turuncu, sarı ve mavimsi yeşil heyecan verici renkler olarak; sarımtırak yeşil, yeşil, mavimsi yeşil; mavi, morumsu mavi ve mavi sakinleştirici renkler olarak; mavi, morumsu mavi, mor ve koyu pembe ise frenleyici renkler olarak tespit edilmiştir (Kanat, 2003).

Renkler, taşıdıkları anlamlara ek olarak, sanatçının kendi duygularını da ifade edebilmektedir. Örneğin, Van Gogh'un doku ve rengi kullanım tarzı, çalışmalarındaki kuvvetli kişisel üslubunu göstermektedir. Van Gogh, çalışmalarının konusu olarak, rengi kullanırken; diğer sanatçılar rengi, bir objeyi betimleme aracı olarak kullanmışlardır. Van Gogh'un resimlerinde renk genellikle canlı, sıcak ve şiddetlidir (Öztuna, 2007).

Renklerin psikolojik anlamları olduğu gibi simgesel anlamları da vardır. Bu simgeler günlük yaşamın bir parçası olarak her an karşımıza çıkmaktadır. Simgeler cadde ve sokaklarda, yiyecek, ilaç ve temizlik ambalajlarında yer almaktadır.

Renklerin simgesel anlamları:

<u>Renkler</u>	<u>Simgelediği anlamlar</u>
Sarı	Dikkatli olma, hareket, çarpma, kayma
Kırmızı	Sevgi, mücadele, kan ve ateş, tehlike, ilaçta zehirli, sıhhi tesisatta sıcak
Mavi	İşletme düzeni, düşünce, organizasyon, sıhhi tesisatta soğuk
Yeşil	Sakinleşme, arzu, emniyet, memnuniyet, ilk yardım, serbest geçiş
Turuncu	Zenginlik, verimlilik, neşe
Mor	Huzursuzluk, mistisizm, derinlik
Erguvan	Asalet, ciddiyet, egemenlik
Pembe	Nezaket, tutuculuk, mecburiyet, çekingenlik
Kahverengi	Kararsızlık, ketumiyet, ciddiyet, sağlamlık
Beyaz	Saflık (arılık), temizlik, aydınlık
Siyah	Ciddiyet, korku, karanlık
Gri	Tarafsızlık

(Frieling, 1954).

Mavi üzüntü ve depresyonu simgelerken; özgürlüğü, güveni ve sadakati de simgelemektedir. Ayrıca duygularda manevi bir etki de yapmaktadır. Kırmızı renk güç, tutku, egemenlik, etkinlik ve sıcaklıkla ilişkilendirilmektedir. Gençliği, gücü ve yoğunluğu simgelemektedir. Turuncu, kırmızıdan sonra ikinci planda gelmektedir. Ateşin gerçek rengi olduğu halde, kırmızı ateşle simgelenmektedir. Turuncu renk, heyecanı simgelemekte ve uyarıcı olmaktadır. Sarı renk, metabolizmayı hızlandırmakta ve hafızayı uyarmaktadır. Parlak sarı rengin, bir süre sonra sinirleri bozduğu bilinmektedir. Ayrıca ilim, zihinsellik ve maneviyatla da ilişkilendirilir. Yeşil renk, genellikle barışın ve huzurun rengi olarak bilinmektedir. Aynı zamanda hayatı, gençliği, umudu ve canlılığı da simgelemektedir. Mor renk; lüksü, asaleti, zenginliği ve ince zevkleri temsil ederken, aynı zamanda mistik bir özellik de taşımaktadır. Beyaz; ışıqı, ruhsallığı, umudu, kutsallığı, saflığı, temizliği ve iyiliği simgelemektedir. Siyah, şeytanın yanı sıra istikrarlılığı ve güvenirliliği simgelediği için en tartışmalı renklerden biridir. Umutsuzluğun ve yasın rengidir ancak gücü ve otoriteyi de temsil etmektedir (Friedmann, 2003).

Psikologlar, coğrafik konumun, kültürün ve sosyoekonomik geçmişin renk tercihlerini etkilediğini öne sürmektedirler. Dışadönük kimselerin daha sıcak ve enerjik renkleri, içedönüklerin ise daha soğuk, hemen göze çarpmayan renkleri tercih ettiklerini deneyimlemişlerdir. Hayatını rengin insan davranışları üzerindeki

etkilerini araştırmaya adanmış İsviçreli psikolog Max Lüscher, 1947 yılında psikolojik ve fizyolojik özellikleri olan ve kendi kendine uygulanabilen bir test geliştirmiştir (Friedmann, 2003).

2.2. KİŞİLİK

Kapsamı en geniş kavramlardan biri olan kişilik, insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terimdir. Kişiliğin geniş kapsamlı olması, çok çeşitli tanımlamaları da beraberinde getirmiştir. Amerikan psikolog Gordon W. Allport'a (1897-1967) göre kişilik; kişinin, çevresine bir bütün olarak uyumunu belirleyen, psikofiziksel dizgelerin (sistemlerin) kişi içindeki dinamik "düzenleşimi"dir. Allport, bir incelemesinde, kişilik kavramının birbirinden ayrı olarak 48 türlü tanımlandığını saptamıştır. Bu tanımları Getzel üç bölüme ayırmaktadır.

1. Kişiliğin davranşsal tanımları: Kişiliğin, insanın incelenebilir ve ölçülebilir davranışları ve alışkanlıkları dikkate alınarak yapılan tanımlardır. Davranışçı psikologlar, kişiliği bir insanın kendine özgü ve az çok her zaman gözlenebilen davranış ve alışkanlıklarının tümü olarak tanımlamaktadırlar.
2. Sosyal uyarıcı olarak kişilik: Kişinin toplumda oynadığı rol dikkate alınarak, kişiliğin insanın başkaları üzerinde bıraktığı izlenimlerin tümü olarak tanımlanmasıdır.
3. Derinlik psikologlarına göre kişilik: Kişilik, insanın çevresine, kendisine özgü uyumunu sağlayan iç güçlerin dinamik bir örüntüsü olarak tanımlanmaktadır. Derinlik psikologlarına göre kişilik; id, ego ve süperegö olmak üzere birbirleriyle bağlantılı üç ayrı bölümden oluşmaktadır (Baymur, 1994; Binbaşioğlu, 1983).

Kişilik sözcüğü çoğu zaman, karakter kelimesiyle eş anlamda kullanılmaktadır. Karakter, kişiye özgü davranışların bütünü olup, insanın bedensel, duygusal ve zihinsel etkinliğine çevrenin verdiği değerdir. Bu bağlamda karakter tanımlanırken, kişilikle içinde bulunulan çevrenin değer yargıları birlikte yorumlanmaktadır. Ruhbilim açısından kişilik kavramına yaklaşanlar, kullandıkları yöntemlere göre

değişik açıklamalar ve yorumlamalar yapmışlardır. Bunlar şu temel gruplar içinde toplanabilmektedir:

- Kişilik, bütün bedensel özelliklerin, içgüdülerin, dürtülerin, eğilimlerin ve kazanılmış deneyimlerin bir bütünüdür.
- Kişilik bir insanın gelişme evrelerinde gerçekleştirdiği bağlantıların bütünüdür. Bu bütünlük içinde tutum ve davranışa yansıyan özellikler yer alır.
- Kişilik, eğilim ve deneyimlerin belirli evreler içinde bütünleşmesi sonucu oluşan bir süreçtir.
- Kişilik, bir insanın çevresine uyum sağlamak amacıyla yaptığı davranışların bütünüdür.
- Kişilik, bireysel farklılığa dayanan duyguların, düşüncelerin, becerilerin, yeteneklerin, alışkanlıkların oluşturduğu işlevsel bir bütündür (Köknel, 1997).

2.2.1. Carl Gustav Jung'un Kişilik Kuramı

Kişiliğe yeni bir bakış açısı getiren İsviçreli Psikiyatrist Carl Gustav Jung (1875-1961), kişilik yapısını oluşturan bölümleri, kişiliğin nasıl oluştuğu ve yaşam boyunca nasıl bir değişime uğradığını inceleyerek kişilik kavramını açıklamıştır (Geçtan, 1993).

Freud ve Jung'un, Freud'un "Rüyaların Yorumu" adlı kitabı yayınlandıktan sonra başlayan dostlukları, Jung'un Freud'un teorilerini eleştirdiği "Bilinçdışı Psikolojisi" isimli kitabının yayınlanmasıyla son bulmuştur. Jung ve Freud arasındaki en önemli fikir ayrılığı, Freud'un cinsellikle ilgili görüşlerini kabul etmemesidir. Jung, cinselliğin ruhsal yaşam içindeki önemini reddetmemekle birlikte, onu yalnızca insanın biyolojik içgüdülerinden biri olarak görmektedir. Jung, Freud'la ayrılımlarını izleyen yıllarda, "Analitik Psikoloji" olarak bilinen kendi kuramını ve psikoterapi yöntemini geliştirmiştir (Bennet, 2006).

Jung, insanın sürekli olarak kendini yenilediğini ve yaratıcı bir gelişim düşüncesi içinde olduğunu savunmaktadır. Jung'a göre ego, kişiliğin bilinçli bölümü olup, algılar, anılar, düşünceler ve duygulardan oluşmaktadır. Egonun geri çevirdiği yaşantılar, insan zihninde kaybolmamakta ve Jung'un kişisel bilinçdışı olarak

isimlendirdiği kişilik düzeyinde depolanmaktadır. Kişisel bilinçdışında ya bilince hiç ulaşmamış ya da bilince ulaştıktan sonra bireyde rahatsızlık yarattığı için bastırılmış ve geri gönderilmiş yaşantılar bulunmaktadır. Jung insan ırkının bütün geçmişinden getirdiği ve gizil bellek kalıntıları topluluğu olarak tanımladığı irksal bilinçdışı üzerinde durmaktadır. Irksal bilinçdışı evrenseldir, insanların dünyaya karşı belirli ve seçici tutumlar geliştirmelerini sağlamaktadır. Kişiliğin en etkin ve en güçlü sistemidir (Karahan ve Sardoğan, 2004).

Jung teorisinin en belirgin özelliği; kültürel semboller ya da arketipler teorisidir. Irksal bilinçdışının en önemli yapısal parçaları olan arketipler, duygusal yönü oldukça güçlü evrensel düşünme biçimleridir. Jung bu teorisini kanıtlamak amacıyla dünyanın her yerinde dinler, mitler ve literatür üzerine çalışmalar yapmış ve sonuç olarak; anne imajı, bilge adam, doğum ve yeniden doğum, büyücü ve hilebaz, kahraman gibi arketiplere ulaşmıştır (Samuel, 1981; Geçtan,1984).

Jung'a göre bilinçaltı, aynı zamanda insan yaratıcılığının da zengin bir kaynağıdır. Arketipler, bilinçte, sanki yoktan var olan bazı çarpıcı imgeler oluşturmaktadır. Bir sanatçı, daha eserini somutlaştırmadan, zihninde yapacağı şeyin hayalini kurabilmektedir. Bu şekilde, kişinin zihninde bu ilkel düşünme biçimi (arketipler) ile kişisel deneyimleri birleştirilince bir sanat eseri ortaya çıkabilmektedir (Bruno, 1996).

Jung, bireyin günlük yaşamındaki ihtiyaçlarıyla ilişkili olan tavrı tanımlamak için "persona" (maske) terimini kullanır. Persona tipik olarak insanların oynadığı oyun, diğer insanlarla ilişkilerinde taktıkları maskedir. Topluma uyum için geliştirilen, kişiliğin bir parçası olan persona, genellikle yanlış bir biçimde, kişiye özgü olarak anlaşılmaktadır. Persona, dünya ile ilişkilerin sağlandığı bir gerekliliktir. Diğer insanlardan ne beklenebileceğini göstererek ilişkileri basitleştirmektedir (Bennet, 2006; Fordham, 2004; Stevens, 1990).

Jung, insanın kişisel bilinçdışında bulunan diğer yüzünü "gölge" olarak adlandırmaktadır. Gölge, insanın içinde, engellediği her şeyi yapmak isteyen, olamadığı her şey olan varlıktır. Yarattığı sert tepkiler dolayısıyla bilinçten uzaklaştırılmış kişiliğin altyapısıdır. Ayrıca toplumsal standartlara ve insanın ideal

kişiliğine uymayan tüm vahşi istekler ve duygulardır. Benlik bilincinin gizli bir yönü olan gölge, aslında bir engeldir; ama bilinçli olarak kabul edildiği zaman, yaşam hiç beklenmedik bir yönde değişebilmektedir (Bennet, 2006; Fordham, 2004; Özgü, 1994).

Jung'a göre kimse, yeterli manevi güç olmadan gölgesinin farkına varamamaktadır. Farkına varmak, kişiliğin karanlıkta kalan gerçek halini tanımayı gerektirmektedir (Bennet, 2006).

Jung, erkekteki dişi arketipe "anima", kadındaki erkek arketipe ise "animus" adını vermektedir. Bu arketipler, kadın ve erkeğin birlikte geçirmiş olduğu ırksal yaşantıların sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Asırlar boyunca erkek, kadınla birlikte yaşamış olmasının sonucunda erkekleşmiştir (Karahana ve Sardoğan, 2004).

Tüm erkek bilinçaltında kadınlığa, tüm kadın bilinçaltında da erkeklığe ait bir şey bulunmaktadır. Dişi olan anima, erkeğin bilincini telafi etmekle yetinmektedir. Buna karşılık, kadının telafi unsurunda bir erkeklik karakteri bulunmaktadır. Bu yüzden buna, animus denilmektedir. Duygusal hayat kadında, zihinsel hayat ise erkekte daha fazla gelişmektedir. Bununla beraber, gerek kadının, gerekse erkeğin bilinçaltında, cinslerinin yarattığı sınırlılığı, darlığı telafi eden bir hayat gizlenmektedir. Erkek anlayamadığı, kadın da açıklayamadığı duygular barındırmaktadır (Özgü, 1994).

Kadın ile erkeğin bilinçdışı incelendiğinde, dişil ve eril psikolojik farklılıklar gün yüzüne çıkmaya başlamaktadır. Her erkeğin bilinçdışında kadınsı bir öge bulunmaktadır, bu ögeler erkeğin rüyalarında kadınsı figürler veya imajlar şeklinde temsil edilmektedir. Kadınlardaki animus ise bir erkek veya bazen birden fazla erkek tarafından canlandırılmaktadır (Bennet, 2006).

Jung'a göre, insanların kendilerini ve iç dünyalarını yönlendirmede kullandıkları dört işlev vardır. Bunlar; duyularımız yoluyla algılama, duyuş (sensation), anlam ve kavrayış sağlayan düşünme (thinking), tartan ve değerlendiren hissetme (feeling) ve ilerideki olasılıklardan söz eden, bütün deneylerin etrafını çepeçevre saran atmosfer üzerine bilgiler veren sezgidir (intuition) (Fordham, 2004).

2.2.2. Jung'a Göre Psikolojik Tipler

Jung'un bilinçli aklın psikolojisine katkısı büyük ölçüde "Psikolojik Tipler" üzerindeki çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Jung, insanları dışadönük (extravert) ve içedönük (introvert) olarak ayırmıştır. Daha sonra bu konuda Eysenck'in de önemli çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Jung'un ve Eysenck'in betimlemeleri genel olarak benzerlikler göstermektedir. Jung'a göre dışadönük kişiler sempatik, cana yakın, samimi, içten, belirli durumlara kolayca uyum sağlayabilen, sevilen, bilinmeyen ortamlardan ve tehlikelerden kaçınmayan kişilerdir. İçedönükler ise tereddütlü, kararsız, düşünceli, utangaç, sıkılğan, kendilerini gizleyen, pek itiraz etmeyen, her zaman belirli oranda savunmada, genellikle kuşkulu ve dikkatli bir görüntünün arkasına sığınmayı tercih eden kişilerdir. İçe dönük insan kendisine dönük bir varlıktır. Bütün çabalarına, direnmelerine rağmen anılar, hayaller dünyasında yaşamaktan uzak kalamamaktadır. Tersine olarak, dışa dönük insan, dış dünyaya yönelmekte ve her zaman ne yapması gerektiğini düşünmektedir. İçe dönük tip daima, bir şey yapmaya başlamadan önce uzun düşünmekte ve yapacağı işin sonuçlarını kendi kendine tartışmaktadır. Sakıncalı yanların bulunduğunu veya bulunmadığını anlamaya çalışmakta ve bunun için karar vermekte zorluk çekmektedir. Utangaç olan içedönük tip, kendisine dolayısıyla da başkalarına güvenememektedir. Bunun sonucu olarak başkalarıyla zorlukla kurduğu ilişkilerinde kuşku duymaktan kendini alamamaktadır. Dışa dönük tip ise, dış dünya ile olumlu, yaratıcı ilişkiler kurmakta güçlüklerle karşılaşmamaktadır. Bu tipler; değişiklikleri, yenilikleri seven, çabuk kırılmayan ve zorluklar karşısında cesaretini kaybetmeyen tiplerdir. Eysenck'e göre, tipik olarak içedönük bireyler daha çok kendi başlarına kalmayı tercih eden, oldukça çekingen, sessiz, ciddi, dış gerçeklikten çok iç gerçekliğe yönelimli, içe kapanık, sürekli iç gözlem yaparak kendi kendilerini inceleyen, çok yakın ve özel arkadaşları dışında diğer insanlara karşı mesafeli davranan, ketum ve tedbirli kişilerdir. Dışadönük bireyler ise, sosyal, çok sayıda arkadaşları olan, kendi başlarına kalmayı ve yalnız ders çalışmayı sevmeyen, tehlikeli durumlara atılmaktan çekinmeyen, planlanmamış olsa bile ani karar verip atak davranabilen, genellikle değişiklikten hoşlanan, kaygısız, sıkıntısız, kolay iletişim kuran ve neşeli kişilerdir. Jung'a göre, her insan bu tiplerden birine öncelikli olarak yönelimli olsa da hem içedönük hem de dışadönük özellikleri birlikte

bünyesinde taşımaktadır. Bu iki tutum bilinçli ve bilinçdışı özellikleri içeren karmaşık değişkenlerden oluşmaktadır. Jung'un tipolojisi, psişe içinde libido akışının olduğu varsayımına dayanmaktadır. Ona göre enerji, bir yandan dışarıya, dış yaşama doğru, diğer yandan da içeriye öznel yaşantılara doğru akabilmektedir. Ancak hem içedönüklük hem de dışadönüklük kendine özgü dinamiklere sahiptir. Uyumlu ve etkin bir birey, hem içedönük hem de dışadönük yönü denge içinde tutan bireydir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004; Karahan ve Sardoğan, 2004; Fordham, 2004; Pervin & John, 1996; Özgü, 1994).

Jung, insanları belirli tiplere ayırma çabasında temel olarak bilinç psikolojisini kullanmaktadır. Bir kişi, dışadönük ya da içedönük olarak tanımlandığında bu onun alışılmış bilinçli davranış biçiminin biri ya da öteki olması demektir. Buna karşın hiç kimse tümüyle bir davranış biçimi içinde yaşamamaktadır. Ara sıra zayıf bir biçimde de olsa bilinçdışındaki öteki davranış biçimini ortaya koymaktadır. Örneğin, aslında oldukça sessiz ve çekingen – içedönük – olan insan, gerçekten ilgilendiği bir konuda fark edilir bir hareketlilik ve coşku gösterebilmektedir. Yine de çevresiyle dışadönük biri kadar iyi ilişki kuramamaktadır (Fordham, 2004).

Jung, içedönük ve dışadönük bireylerin yaşamları boyunca içedönük ya da dışadönük kişilikleriyle tutarlı davranacaklarını; ancak, nadiren de olsa farklı durumlarda bu özelliklerinin dışına çıkıp tutarsız davranabileceklerini ifade etmektedir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Tip teorisinde insan kişiliği, algılama ve yargılama işlemlerinin kullanımı ile ilgili dört tercih tarafından oluşturulmaktadır. Her tercih, insanın gelişmesi yolunda önüne çıkan bir yol ayrımıdır ve birbirine zıt, ama aynı değerde iki oluşumdan hangisine sahip olacağını belirlemektedir. Tip teorisine göre, insanların kendi enerji ve isteklerine göre yöneldikleri tip tercihi, onları her yol ayrımında yönlendiren doğuştan edinilmiş tercihler tarafından belirlenmektedir (Myers & Myers, 1997).

Jung, etkileşim halinde olan, iki tutum ve dört işlev temelli sekiz psikolojik tip olduğunu öne sürmektedir. Bunlar; dışadönük düşünen tip, içedönük düşünen tip, dışadönük duygusal tip, içedönük duygusal tip, dışadönük duyusal tip, içedönük

duyusal tip, dışadönük sezgili tip ve içedönük sezgili tiptir (Schult & Schultz, 2009; Geçtan, 1993).

Tablo 1. Jung'un psikolojik tipleri

Dışadönük düşünce	Mantıklı, objektif, dogmatik
Dışadönük duygu	Duygusal, hassas, sosyal; erkeklerden çok tipik kadın tipi
Dışadönük duyum	Sempatik, eğlence düşkün, uyumlu
Dışadönük sezgi	Yaratıcı, motive olabilen ve fırsatları değerlendiren
İçedönük düşünce	Kişilerden çok fikirlerle ilgilenen
İçedönük duygu	Çekingen, temkinli, derin hislere sahip olma
İçedönük duyum	Görünüşte bağımsız, kendini estetik ilgi alanlarında ifade etme
İçedönük sezgi	Gerçeklerden çok bilinçaltıyla ilgilenen (Schultz & Schultz, 2009).

Jung'un hissetmek derken anlatmak istedikleri, genellikle yanlış anlaşılmışsa da, duyuşla (sensation) söylemek istediği, duyular aracılığıyla insanlara ulaşandır. Duyu- algılama olarak duyuş kendi nedeni olan nesneye bağımlıdır. İlk durumda – ağırlığın nesnede olduğu durumda – duyuş dışadönük olarak değerlendirilmektedir. Yalnızca diğer bir işlevin tamamlayıcısı olmaktan çok, duyuşun öncelikle egemen işlev olduğu kişiden 'duyulan tip' diye söz edilebilmektedir. Bu tip, hiçbir nesnel duyuştan uzak değildir. Diğer tiplerde, özellikle de sezgici tiplerde, duyulanan şeylerin çoğu seyrek olarak bilince ulaşmaktadır. Bu tipten olanlar, akılcı değildir. Duyularla olan deneylerinde çok az mantık vardır ve aynı şey farklı zamanlarda farklı bir duyuş uyandırabilmektedir. Buna karşın, aynı tiplerin genellikle olgular üzerindeki ısrarlı tavırları, sakin, hatta duygusuz yaradılışları, onların mantıklı insanlar oldukları şeklinde yanlış bir izlenim yarattığından, akılcı oldukları yanılgısına düşülmektedir (Fordham, 2004).

Jung, kişilik tiplerinin temelde biyolojik kaynaklı olduğu ama çevresel faktörlerden de etkilendiği inancındadır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Yüzyılın büyük yaratıcı kişiliklerinden biri olarak kabul görmüş olan Jung, teorileriyle psikoloji alanındaki birçok kişiyi de etkilemiştir. Psikoloji alanında ise Jung'un görüşleri, hala önemli bir yer tutmaktadır (Pervin & John, 1996).

2.2.2.1. Dışadönük Düşünce Tipleri

- Analizcidirler ve meselelere kişisel açıdan bakmazlar.
- Yönetim, hukuk, teknik ve reformlarla ilgilidirler.
- Olguları ve ellerine geçen her şeyi organize ederler.
- Kararlı, mantıklı ve sebep-sonuç ilişkisi kurmakta yeteneklidirler.
- İyi düşünülmüş sonuçlara bağlı olarak, kendilerinin ve başkalarının davranışlarını yönetme amacındadırlar.
- Doğruyu gerçeklik, formüller ve yöntemlere göre değerlendirirler.
- Sürekliliği olmayan bir duygusal hayatları vardır.
- Rastlantılara bağlı bir sosyal hayatları vardır.

Dışadönük düşünmeciler, düşünmelerini bütün dünya kendilerine aitmiş gibi kullanmaktadırlar. Dışarıdaki durumun düzenlenmesi, eleştirilmesi veya yönetilmesi gerektiği zamanlarda dikkat çekmektedirler. Ne yapılması gerektiğine karar vermek ve gerekenin yapılmasını sağlamak için uygun talimatları sıralamak, hoşlandıkları işlerdir. Karışıklıktan, verimsizlikten, yeterli olmayan tedbirlerden ve sonuçsuz ve hedefsiz her şeyden nefret ederler. Çoğu gerektiğinde sert olmasını bilen ve sıkı disiplin taraftarı kişilerdir (Myers & Myers, 1997).

Dışadönük düşünmecilerin etkinliğinin önemli bir nedeni, başkalarına olduğu kadar kendilerine de kesin kurallar uygulamalarında yatmaktadır. Dünya hakkındaki temel yargılarını bir kurallar sistemi olarak inşa etmektedirler. Hayatlarını bu kurallara göre yaşamayı hedef alır ve başkalarının da böyle yapması gerektiğini düşünürler. Hayat tarzlarındaki herhangi bir değişiklik, kurallarında da bilinçli bir değişiklik yapmayı gerektirmektedir. Kurallara uyan her şey doğru, uymayanlar yanlış, kuralların kapsamına girmeyen her şey de önemsiz konumdadır. Bu kişilik tipleri, Jung'un deyişiyle, her zaman ve her mevsimde geçerli olan doğa kanunları gibi davranmaktadır. Karşı çıkanlar yanlıştır; dünyanın kanunlarına uymayı reddetmektedirler, o halde tutarsız ve bilinçsizdirler (Myers & Myers, 1997).

Jung'a göre dışadönük düşünme tipindeki bir kişi, bütün yaşam etkinliklerini nesnel ve entelektüel verilere, akla ve mantığa dayanmaktadır. Böyle bir kişinin kafasında sürekli, entelektüel bir formül vardır. İyi ve kötünün ölçüsü, güzel ve çirkinin saptanması hep bu sahip olunan formül tarafından belirlenmektedir. Bu formülasyonun esnek olması halinde, bu tipteki bir birey sosyal yaşamda bir reformcu ya da geniş kitleler tarafından kabul gören yanlış bir inancın değiştirilmesinde lokomotif işlevi görebilmektedir. Ancak bu formülün katı olması halinde, kişi yararlı işler üretmek bir yana, sürekli şikayet eden, kurnazca bir mantıkla çifte standart uygulayan bir kimseye dönüşebilmektedir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Dışadönük düşünce tipleri, tam anlamıyla toplumun kurallarına göre hareket etmektedirler. Bu kişiler duygularını baskı altında tutan, hayata tüm yönleriyle objektif bakan ve düşüncelerinde tartışma kabul etmeyen kimselerdir. Katı ve sert algılanabilirler. Dış dünyaya karşı öğrenme odaklı oldukları için, iyi bilim adamları olabilirler (Schultz & Schultz, 2009).

2.2.2.2. İçedönük Düşünce Tipleri

- İncelemecidirler ve kişisel olmayan bir tavırları vardır.
- Esas olarak, her şeyin temelini oluşturan kurallar ile ilgilidirler.
- Zorunlu olmadıkça, insanlara veya duruma göre tavır almazlar.
- Baskıcı değil, algılayıcı bir tavırları vardır; çünkü düşünmecilerin kararlılığı genellikle yalnız entelektüel konularda ortaya çıkar.
- Dışa karşı sessiz, çekingen ve ilgisizdirler; hatta yakınları dışındakilere karşı soğuk davranırlar.
- O andaki sorun veya inceleme, konusuna gömülmüş durumdadırlar.
- Özellikle gençlerde utangaçlık eğilimi vardır, çünkü içedönük düşüncenin ilgi alanına giren konular, gündelik sohbet veya sosyal ilişkilerde pek işe yaramaz.

İçedönük düşünmeciler, düşünme yeteneklerini yönetmek için değil, incelemek için kullanmaktadırlar. Düşünmeye bağlı olmaları onları mantıklı, kişisel olmayan bir tarz sahibi, nesnel olarak eleştirci ve akıllarına yatmayan konularda ikna edilemez yapmaktadır. Düşüncelerini fikirlerden koparıp günlük hayatın ayrıntılarına yöneltmek çok zordur; dış hayatlarını esas olarak tercih ettikleri algılama işlemi yönetmektedir. Bu yüzden çevreleriyle uzaktan ilgili ve oldukça uyumlu bir kişilik görünümündedirler; ama belirleyici prensiplerinden birisi ihlal edilince, uyumlu halleri sona ermektedir (Myers & Myers, 1997).

Dış etkenlerden belirgin şekilde bağımsız ve inatçı bir kişilik geliştirme eğilimindedirler: Tek bir hedefe yönelik zihinsel çabalarının uzun vadedeki başarısı için hayatlarının duygusal ve sosyal yönlerini göz ardı edebilirler. Jung'a göre içedönük düşünmeci, fikirlerinin başkaları tarafından takdir edilmesi için hiçbir çaba harcamaz, sadece düşüncelerini açıklar ve çoğu kez kendiliğinden taraftar bulmakta yetersiz kaldığı zaman, çok canı sıkılır (Myers & Myers, 1997).

Dışadönük bireylerin, eylem ve değerlendirmelerinin nesnel verilere dayanmasının aksine, içedönük bireylerin değerlendirmelerinin temelinde kendi öznel algılarına dayanma söz konusudur. Jung' a göre, içedönük bireylerin öznel düşünceleri, ortak bilinçdışına dayanmaktadır. İçedönük düşünce biçimini kullanan bireyler, diğer insanlar tarafından soğuk, mesafeli, kibirli, duyarsız ve saygısız gibi görülebilmektedirler. Düşünceleri pek anlaşılmayan ve kendilerini iyi ifade edemeyen bu kişiler, sosyal beceriler bakımından da yetersizlikler sergilemektedirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

İçedönük düşünmecinin matematik alanındaki örneği Einstein; felsefede Kant; psikolojide ise Jung'dur (Myers & Myers, 1997).

2.2.2.3. Dışadönük Duygu Tipleri

- Her şeyden çok, uyumlu insan ilişkilerine değer verirler.
- İnsanlarla iyi niyet yoluyla işbirliği sağlamanın gerekli olduğu durumlar içeren işlerde başarılı olurlar.

- Arkadaş canlısı, zarif, sempatik ve o ana uygun duyguları ifade etmekte başarılıdırlar.
- Övgü ve eleştiriye karşı hassas ve kurallara uyma konusunda titizdirler.
- Dışa yönelik bir yargılama tavrı içindedirler, her şeyin kararlaştırılmış ve düzenli olmasını isterler.
- Sabırlı, dürüst, önemsiz konularda bile düzenlidirler ve herkesin böyle olması konusunda ısrarlıdırlar.
- İdealist ve sadıktırlar, sevdikleri insana veya bir kuruma veya amaca sonuna kadar bağlı kalabilirler.
- Bir düşünmecinin fikirlerini uygular veya kabul ederken yargılayıcı düşünmeyi kullanabilirler, ama düşünme hiçbir şekilde duygunun hedefine aykırı değildir.

Başkalarının fikirlerini değerli bulmakta dikkat çekici ölçüde başarılı olan dışadönük duygu tipleri, kendi düşünceleri aynı olmasa bile uyum sağlanabileceği inancını korur ve çoğu zaman da bunu başarırlar (Myers & Myers, 1997).

Başkalarının görüşleri üzerinde çok yoğunlaşmaları, bazen kendi bakış açılarına güvenlerini yitirmelerine yol açmaktadır. En iyi düşüncelerini insanlarla konuşurken üretirler ve konuşmaktan hoşlanırlar (Myers & Myers, 1997).

İyi bilinen idealizmleri iki yönlü çalışmaktadır. İdeallerine ulaşmak için çok çalışan bu tipler, beğendikleri kişi ve kurumları idealize etmektedirler. Her iki durumda da kendilerinde ve başkalarında, duygu ile çatışan her şeyi reddetmek ve bastırmak zorundadırlar. Bu gelişme, duygunun olduğu yerde gerçekçiliğin kaybolmasına yol açmaktadır (Myers & Myers, 1997).

Baskın işlem olan duygu, bir yargılama işlemi olduğu için, dışadönük duygu tipleri de yargılama tavrını benimsemektedirler. Dışadönük düşünmeciler kadar, bilinçli bir biçimde karar vermekten zevk almasalar da, her şeyin düzenli ve yerli yerinde olmasından, ya da en azından öyle olduğunu hissetmekten hoşlanmaktadırlar. Dünyayı, kararların büyük ölçüde verilmiş olduğu bir yer olarak benimsemektedirler.

Ayrıca bu tipler her şeyi anında değerlendirme ve bunu ifade etme eğilimindedirler (Myers & Myers, 1997).

Jung, dışadönük duygu tipini açıklarken bu tipi; yaşamları "nesnel durumlar ve genel değerler tarafından belirlenen kişiler" olarak tanımlamaktadır. Bu bireylerin duygu ve davranışları, sosyal normlar tarafından belirlenmektedir. Bu tipteki bireylerin duyguları, durumdan duruma ve bireyden bireye değişmektedir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Oldukça duygusal olan dışadönük duygu tipleri, düşüncelerini bastırmaya eğilimlidir. Bu kişiler, geleneksel ve ahlaki değerlere uyumludur. Jung, kolayca arkadaş edinmeye ve sosyalliğe eğilimli olan bu tiplerin, erkeklerden çok kadınlarda görüldüğünü belirtmektedir (Schultz & Schultz, 2009).

2.2.2.4. İçedönük Duygu Tipleri

- Her şeyden çok, duygularının dünyasındaki uyuma önem verirler.
- Kişisel değerler içeren bireysel çalışmalarda başarılıdırlar: Sanat, edebiyat, bilim ve psikoloji.
- Derin, fakat çok ender olarak ifade edilen duyguları vardır. İç yaşantıları çekingenlik ve güvensizlik tarafından maskelenir.
- Kendi doğrularına sıkıca bağlı oldukları için, başkalarının yargılarından etkilenmezler.
- Yargılama dikkatleri içe dönüktür. Önemsiz saydıkları değerleri, önemli olanlara tabi kılmaya çalışırlar.
- Sağlam bir görev anlayışları ve sorumluluk duyguları vardır, ama başkalarını etkileme arzuları yoktur.
- İdealist ve sadıktırlar; sevdikleri insan, amaç ve olguya büyük bir sadakatle bağlanabilirler.

- Duyguların hedefine uygun olarak, bir düşünmecenin desteğini kazanmak amacıyla, düşünmeci yargılamayı kullanabilirler; ama hiçbir zaman bu hedeflere zıt davranamazlar.

İçedönük duygu tiplerinin duygulara dayanıyor olmaları, her şeyi kişisel değerlerle yargılamalarına yol açmaktadır. Kendileri için neyin önemli olduğunu çok iyi bilirler ve bunu korumak için her şeyi yaparlar. Duyguları içedönük olduğu için, dışa yönelik yaşantılarında seçtikleri algılama işlemini; yani ya duyum, ya da sezgiyi kullanmaktadırlar. Bu durum onları açık fikirli, esnek ve uyumlu hale getirmektedir. Ancak, çok değer verdikleri bir şey tehlikeye girerse, uyumlu davranışlarını terk ettikleri görülmektedir (Myers & Myers, 1997).

İçedönük duygu tiplerinin etkinliği, içlerindeki inanç ve idealleri dışarıya ifade etmelerini sağlayacak bir kanal bulmalarına bağlıdır. Bu gerçekleştiği zaman, içlerindeki kesinlik, onlara yön, amaç ve güç sağlamaktadır. Bu çıkış noktasını bulamadıkları zaman, ilişkilerinin ideallerine uygun olmaması onları hassas ve kırılgan yapmaktadır. Böyle bir durumda, kendine ve hayata karşı güvensizlik yaratan, yetersizlik ve eksiklik duyguları ortaya çıkabilmektedir. (Myers & Myers, 1997).

İçedönük duygu tipleri, rasyonel fikirlerini bastırmaktadırlar. Derin duygu kapasiteleri vardır ancak bunu dışa vurmaktan kaçınmaktadırlar. Gizemli ve erişilmez görünen bu tipler, alçakgönüllü ve çocuksu olma eğilimindedir. Başkalarının duygu ve düşüncelerine çok az önem verir; çekingen, soğuk ve özgüvenli görünürler (Schultz & Schultz, 2009).

Jung' a göre, kadınlar, içedönük duygu tipinin mükemmel örnekleridir. Ona göre kadınlar; genelde gizemli, erişilmesi güç ve anlaşılması zor kimselerdir. Kendilerini sıkça sıradan ya da çocukça maskelerin arkasına gizler, açıkça ortaya koymaktan çekinir ve melankolik olma eğilimi göstermektedirler. Diğer insanlara karşı duygusuz gibi görünmelerine karşın, aslında ortak bilinçaltından kaynaklanan, yoğun duygu durumları yaşama kapasitesine sahiptirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

2.2.2.5. Dışadönük Duyum Tipleri

- Gerçekçidirler.
- Pratiklerler.
- Uyumlu, genellikle uysal, herhangi bir yerde evlerinde gibi rahat, kendilerine ve başkalarına karşı hoşgörülüdürler.
- Hayattan zevk almayı çok iyi başarır ve her tür yeni deneyimden hoşlanırlar.
- Somut olgulardan hoşlanırlar ve detaylarda çok başarılıdırlar.
- Deneylerden en çok ve en iyi dersleri onlar çıkarırlar. Hayatta okuldan daha başarılıdırlar.
- Genellikle tutucudurlar, gelenek ve göreneklere değer verirler, her şeyin olduğu gibi kalmasından yanadırlar.
- Çok sayıda olguyu algılayabilir, akılda tutabilir, hoşlanabilir ve kullanabilirler.

Dışadönük duyum tiplerinin en güçlü yanı, gerçekçiliktir. Esas olarak duyularına, yani gördüklerine, duyduklarına ve birinci elden öğrendikleri bilgilere güvenirler ve bu yüzden çevrelerindeki durumun daima bilincindedirler. Hiçbir zaman olgulara karşı mücadele etmez, onları olduğu gibi kabul etmeyi tercih ederler. Yapmaya başladıkları iş tıkanırsa, hemen başka bir yol bulurlar. Şartlara uymadığı anlaşılan hiçbir planı uygulamaya devam etmezler (Myers & Myers, 1997).

Yeni bir durum ortaya çıkarken, hemen ilgilenmekten hoşlanırlar; olguların tamamen kavranmasıyla bir çözümün bulunacağından emindirler. Uyum sağlama yetenekleri, esas olarak önlerindeki durumun bütün kişisel ve olgusal yönlerinin farkında olmalarında yatmaktadır. İnsanların nitelikleri hakkında yanılgıya düşmeyen bu tipler, herkesi olduğu gibi kabul etmektedir (Myers & Myers, 1997).

Olgulardan hoşlanmaları ve kavramaları, güçlü bir merak duygusunun sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ne var ki duyular yoluyla kavranamayan yeni şeyler –soyut fikirler, teoriler, vb- daha az gerçek ve daha az kabul edilebilir görünür. Gizemli olan

her şey tatsızdır çünkü olguların dünyasının güvenilirliğini taşıyamamaktadır. Yeni bir fikir, iyice kavranıp somut olguların çerçevesine sıkıca yerleştirilinceye kadar güvenilemez durumdadır. Bu nedenle dışadönük duyum tipleri, tamamen yeni olan konulardan ziyade, bilinen ve alışılmış işlerde başarılıdırlar. En güçlü noktaları, konuları ve durumları ele alırken hiç hata yapmamalarıdır (Myers & Myers, 1997).

Dışadönük duyum tipleri, yeni deneyimleri edinmeye, keyfe ve mutluluğa odaklı tiplerdir. Bu tipteki kişiler, gerçek dünyaya güçlü bir şekilde uyum halindedir ve farklı kişi ve durumlara çabuk adapte olabilme yetenekleri vardır. İç gözlem geliştiremeyen bu tipler, hayattan zevk almak için yüksek bir kapasiteye sahiptir (Schultz & Schultz, 2009).

Jung, dışadönük duyum tiplerine erkeklerin iyi örnek olduğunu belirtmektedir. Ona göre bu tipe özgü bireyler, temelde pratik gerçeklere odaklanıp derin düşüncelerden kaçınmaktadırlar. Bu tipteki bireyler genellikle cana yakın, mutlu, neşeli ve ince estetik zevkleri olan kişilerdir. Resim, heykel ve edebiyata olan ilgilerine ek olarak dış görünüşlerine de oldukça önem vermektedirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

2.2.2.6. İçedönük Duyum Tipleri

- Sistemli, özenli ve dikkatlidirler.
- Sorumluluk sahibidirler.
- Çok çalışkandır; içedönükler içinde en pratik olan tip onlardır.
- Dışa karşı gerçekçi, içte ise sürekli duyularının izlenimleri ile meşguldürler.
- Dikkat çekecek ölçüde sabırlı ve detaylarla uğraşmaya isteklidirler.
- Monoton işlere çok iyi uyum sağlarlar.
- Çok sayıda olguyu kavrayabilir ve kullanabilirler.

İçedönük duyum tipleri, tercihlerinin bileşimi nedeniyle son derece güvenilir tiplerdir. En iyi işlemleri olan duyumu, iç dünyalarında kullanmaktadırlar. Sağlam fikirlere sahip olmalarını, bunları derin ve sağlam izlenimlere dayanarak

geliştirmelerine borçludurlar. Dış dünyadaki hayatlarını ise tercih ettikleri yargılama işlemi ile yürütmektedirler. Böylece hem gerçek olgular, hem de bu olgulara uygun davranışlar için bütünlüklü, gerçekçi ve pratik bir tavır geliştirmektedirler (Myers & Myers, 1997).

Sürekli olarak, geçmiş ve şimdiki durumları karşılaştırma alışkanlığındadırlar. Yönetim düzeyinde kullanıldığı zaman bu nitelik, tutarlı politikalar ve değişiklik girişimlerinde dikkatli olmayı sağlamaktadır. Kişileri veya durumları değerlendirme durumunda ise, belirli bir sonuca varmak için çok sayıda olayı gözden geçirme olanağı yaratmaktadır (Myers & Myers, 1997).

Jung'a göre, içedönük duyum tipindeki kişiler, nesnel uyarıcılar tarafından heyecanlanan "özel duyumların yoğunluğu" tarafından yönlendirilen irrasyonel ve mantıksız tiplerdir. Bu kişiler, dış uyarımlara aşırı duyarlı ve aşırı tepkili kişiler olarak görülmektedirler. Başkaları tarafından pek de rahatsız edici ve incitici olmayan yorum ve eleştiriler karşısında bile incinebilir ve bunları olumsuz biçimde değerlendirebilirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

İçedönük duyum tipleri, çekingen, sakın ve bağımsız görünürler. Sezgilerini bastırma eğiliminde olan bu kişiler kendilerini sanat alanında ifade edebilirler (Schultz & Schultz, 2009).

2.2.2.7. Dışadönük Sezgi Tipleri

- Bütün olasılıklara karşı hazırdırlar.
- Özgül, bağımsız ve bireyseldirler; ama başkalarının fikirlerini algılamakta çok iyidirler.
- Yaratıcı ve başlatıcı dürtüleri çok kuvvetlidir, ama girişimleri sona erdirmekte pek başarılı olamazlar.
- Hayatları birbirini takip eden projelerden oluşur.
- Zorluklar harekete geçmelerine neden olur ve bunların çözümünde çok yaratıcıdırlar.

- İrade gücünün yoğunlaşmasından çok dürtülerinin enerjisiyle çalışırlar.
- İlgilendikleri konularda yorulmak bilmezler ama diğer işleri yapmak onlara çok zor gelir.
- Rutinden nefret ederler.
- Her şeyden çok ilhamlarına önem verirler. Bütün fırsatlar, girişimler, riskler ve maceralar, buluşlar, araştırmalar, icatlar ve projelerde ilham perisini izlerler.
- Çok yönlü, çoğu zaman şaşırtıcı ölçüde zeki ve heyecanlıdırlar, insanlarla kolay iletişim kurarlar.
- En iyi örneklerde, görüşleri akıl doludur ve esin aşılama güçleri vardır.

Sonsuz sayıda değişik türleri nedeniyle, dışadönük sezgi tiplerini tanımlamak zordur. Bu tipleri harekete geçiren, yargı tiplerinde olduğu gibi bilinçli irade gücü değildir, hatta planlı bir hedef de değildir. Bu, bir algılama enerjisidir. Dış dünyada sezdikleri bir olanaktır. Bu olanağın, ilginç ve kişisel bir biçimde, "önce onlar gördüğü için", kendilerine ait olduğu duygusunu taşımaktadırlar. Herhangi bir pratik temeli olmaksızın, bu olanağı gerçekleştirme görevi ile yükümlü olduklarına inanmaktadırlar (Myers & Myers, 1997).

Sezgi tipleri, enerjilerini boşa harcamamalıdırlar. İçerik olarak veya kendi gelişmeleri açısından potansiyel değeri olan projeleri seçmeyi öğrenmelidirler. Başladıktan sonra da yarıda bırakmamalıdırlar. Ortaya bir sonuç koyana kadar, yani, fikirlerinin olanaklı olup olmadığı, devam etmek veya etmemek konusunda belirleyici sonuç alana kadar sabretmelidirler (Myers & Myers, 1997).

Gerek seçme, gerek sabırla devam etme konularında, sezgi tipleri gelişmiş bir düşünme veya duygu işleminin istikrar etkisine ihtiyaç duymaktadır (Myers & Myers, 1997).

Onları disiplin altına almak kolay değildir, çünkü daha beşikteyken bile insanlardan istediklerini almayı başarırlar. Bu özellikleri, beceriklilik, sempatiklik ve insanları

anlama yeteneklerinin bir karışımı olarak ortaya çıkmaktadır. Kendilerine son derece güven duymalarına yol açan da budur (Myers & Myers, 1997).

Hayatın daha sonraki bölümlerinde, bu esrarengiz değerlendirme yeteneği, bir öğrencinin hiç de belirgin olmayan niteliklerini ortaya çıkaran bir öğretmeni, kısa bir görüşmeden sonra IQ derecesi tespit edebilen bir psikologu ya da elemanlarını son derece isabetli seçen bir yöneticiyi yaratabilmektedir (Myers & Myers, 1997).

Bu insanları anlama yeteneği, amaçlarına ulaşmak için duydukları heyecanla birleştiğinde, dışadönük sezgi tiplerini, başkalarını ikna etme ve onların desteğini kazanma konusunda çok etkili bir lider yapabilmektedir (Myers & Myers, 1997).

Jung, bu tipteki kişilerin her türlü yeniliğe açık ve yeni şeylere çok meraklı olduklarını ifade etmektedir. Ayrıca kadınların bu kişilik tipine erkeklerden daha yönelimli oldukları görüşündedir. Bu tipin olumlu özelliklerini bünyelerinde taşıyan kişiler, inisiyatif alıp başkalarını güdüleyebilir, büyük başarılar elde etmelerinde sıkça lokomotif görevi üstlenir, bir anlamda onların esin ve ilham kaynağı olabilirler. Fakat sahibi oldukları bu özellikler, bu kişilerin aynı zamanda tehlikeli yanını da oluşturmaktadır. Çünkü bu özellikleri nedeniyle, diğerlerini harekete geçirmeye çok zaman ayıran bu kişiler, kendileri için çok az şey yapma sonucuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Sabırsız ve her zaman yeni olanaklar peşinde koşmaları nedeniyle sıkça başladıkları işleri bitirememektedirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Dışadönük sezgi tipleri, fırsatları değerlendirmede istekli oldukları için iş hayatında ve politikada başarılı olmaktadır. Bu kişiler yeni fikirlerden etkilenirler ve yaratıcı olma yönelimleri vardır. Başkalarını başarılı olmaları için telkin eden bu kişiler, bir fikirden hareket ederek başkalarını cesaretlendirir ve fikirlerden çok önsezileriyle hareket ederler. Bu tiplerin kararları, genellikle yerinde alınmış kararlardır (Schultz & Schultz, 2009).

2.2.2.8. İçedönük Sezgi Tipleri

- Olanaklara içsel bakış tarzları itici güçlerini oluşturur.
- İnatçılık derecesinde kararlıdırlar.

- Çoğunlukla bireycidirler.
- Zorluklar tarafından harekete geçirilir ve bunları çözmek için çok zeki yöntemler bulurlar.
- İmkansızı gerçekleştirmenin biraz vakit alacağını ama çok uzun sürmeyeceğini düşünürler.
- Bilinenleri değil, yeni yolları tercih ederler.
- Harekete geçirici güç olarak, her şeyden çok ilham perisine değer verirler ve seçtikleri alanda bu yöntemi güvenle kullanırlar. En çok tercih ettikleri meslekler, bilim, mühendislik, büyük çaplı politik veya endüstriyel girişimler, sosyal reformlar, eğitim, psikoloji, felsefe veya din alanındadır.
- Esinlerine gerek göstermeyen rutin işlerden büyük sıkıntı duyarlar.
- En iyi örneklerde, her şeyin anlamını en derinden kavrama ve büyük bir gayretle ele alma yetenekleri vardır.

İçedönük sezgi tiplerinin en önemli yetenekleri; doğrudan sezginin ürünleri olan, esin şimşekleri, fikirlerin ilişkisi ve sembollerin anlamını derinden kavrayış, hayal gücü, özgünlük ve olasılıkları görüştür. Bunlar içerideki algılama tarafının yetenekleridir (Myers & Myers, 1997).

Hayatlarının ileri dönemlerinde de, bu tip insanların süreklilik gösteren bir özelliği, bir yandan büyük bir kararlılık sergilerken, diğer yandan kendilerini ifade etmekte zorlanmalarındır. Ne yapmak istedikleri ve hayatlarının anlamı üzerine sadece belli belirsiz bir duygu sahibi olmalarına karşılık, buna uymayan her şeyi büyük bir inatla reddetmektedirler. Dış etkenlerin ya da çevrenin kendilerini yanlış yöne sürükleyeceğinden büyük bir korku duyar ve kendi kurallarına bağlı kalmakta ısrar ederler. Bunun sonucu olarak da, bu insanlar hiçbir şeye zorlanmazlar. İzinleri olmadan onlara bir şey söylenemez; ama önlerine konulan olgu, fikir veya teorileri, özgür bir biçimde incelemek üzere kabul ederler: Üstün kavrayış yeteneklerinin, doğru olanı bulacağına güven duymak gerekmektedir (Myers & Myers, 1997).

İçedönük sezgi tiplerine sahip olan bireylerde yoğun sezgi durumunun yaşanması bu kişilerin sıkça dış gerçeklikten uzaklaşmalarıyla sonuçlanmaktadır. Bu nedenle bu kişiler etkili iletişim kuramamakta, yakın arkadaşları tarafından bile kolayca anlaşılamamaktadırlar. Bu tipin olumlu tarafları ağır basan insanları, ileriye gören vizyon sahibi kimselerdir. Bu tipin olumsuz yanı ağır basan kişileri ise kendine özgü dil ve vizyonları ile başkaları tarafından anlaşılamayan kimseler olarak algılanmaktadırlar (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

İçedönük sezgi tipleri, gerçek dünyayla çok az iletişim halindedir ve yoğun bir şekilde sezgilerine odaklıdır. Hayalperest ve soğuk görünen bu kişiler, başkaları tarafından güçlüklerle anlaşılabilirler. Genellikle garip kişiler olarak değerlendirilir ve günlük hayatla başa çıkmakta zorlandıkları görülmektedir (Schultz & Schultz, 2009).

2.2.3. Kişilik Tipleri ve Öğrenme

Çeşitli araştırma bulgularını özetleyen Myers ve McCaulley, üniversite öğrencilerinin mesleki ilgileri ile Jung'un tipoloji kuramı arasındaki ilişkiyi gözlemlemişlerdir. Bu araştırmalarda sezgisel tipteki kişilerin müzisyen, psikolog, sanatçı, yazar ve fotoğrafçı gibi mesleklere; duyum tipindeki kişilerin, el sanatları ve polis-dedektif türü işlere; düşünme tipindeki bireylerin hukuk, tıp ve diş hekimliği gibi mesleklere; duygu tipindeki bireylerin ise okulöncesi öğretmenliği, hemşire ve din adamı gibi mesleklere daha eğilimli oldukları saptanmıştır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Jung'un kuramına dayalı Myers-Briggs Tip Belirleyicisi adlı ölçeğin alt faktörleri dikkate alınarak yürütülen çalışmalarda, her bir tipin özelliğine uygun öğretme-öğrenme süreçleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan Hanson ve Silver tarafından geliştirilen "Düşünceli Eğitim Modeli", Jung'un tipolojisinden yola çıkarak bu kuramın temel kavramlarının eğitimde nasıl kullanılabileceği üzerinde odaklanmış ve farklı kişilik tipindeki öğrencilerin özelliklerini açıklamıştır:

Duyum/Düşünme Kişilik Tipi: Duyum düşünme kişilik tipinde öğrenciler somut, kesin ve belirgin bilgilere gereksinim duyar ve neyin doğru neyin yanlış olduğunu

bilmek isterler. Bu öğrenciler, yapılandırılmış bir çevreye gereksinim duyar ve yapılanların çok yavaş olması ya da pratik olmaması durumunda ilgilerini yitirirler. Bu öğrenciler, en iyi tekrar yaparak, alıştırma yaparak, ezberleyerek ve gerçek yaşantılar yoluyla öğrenmektedirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Sezgi/Düşünme Kişilik Tipi: Bu kişilik tipindeki öğrenciler, kuşkucu, çözümlemeci ve mantıklıdır. Net kanıt ve gerekçeleri görmeye gereksinim duyar, bağımsız çalışmayı tercih ederler. Konu ve fikirleri anlama sürecinde bunları alt öğelere ayırır, kendilerine meydan okunurcasına talepte bulunulmasını ve yaratıcı olmalarına izin verilmesini ister, yararlı ve anlamlı konularla uğraşırlar. İlgilerini çeken konu ya da durumlar karşısında sabırlı ve ısrarlı davranırlar.

Duyum/Duygu Kişilik Tipi: Bu kişilik tipinde öğrencilerin bilgiyi işlemeleri kendi kişisel yaşantılarına dayanmaktadır. Sınıf arkadaşlarına güvenir, saygı duyar ve işbirliği yaparak öğrenirler. Konulara hakim olmaktan çok arkadaşlarıyla uyumlu ilişkiler kurmayı önemser, onaylanma ya da onaylanmamaya çok duyarlı davranırlar. En iyi konuşarak öğrenen bu öğrenciler, grup etkinliklerinden oldukça hoşlanırlar.

Sezgi/Duygu Kişilik Tipi: Bu kişilik tipinde öğrenciler, bir konuyu öğrenirken bunun önceki öğrenmelerle olan olası örüntü ve bağlantılarını görmeye çalışırlar. Özgünlük ve estetiğe önem verir, esnek ve değişik ortamlarda daha kolay öğrenirler. Ancak, zamanı planlama ve etkili kullanmada güçlük çekerler. Ayrıntılardan çok resmin tamamını görmek ister, rutin ve ezber ödevlerden sıkılırlar (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Hanson ve Silver farklı kişilik tiplerine ilişkin geliştirdikleri modelde öğretmenlere öneriler vermektedir.

Tablo 2. Farklı kişilik tiplerindeki öğrencilere yönelik uygulama önerileri

	Duyum/Düşünme	Sezgi/Düşünme	Duyum/Duygu	Sezgi/Duygu
Derse Hazırlanış	Olguları verin, ayrıntıları belirleyin.	Konu ve olası problemleri belirleyin.	Konuyu öğrencilerin yaşantı, duygu ve önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirin.	Yeni ve özgün olasılıklar önerin.
Sorular	Kim, ne, nerede, ne zaman?	Olay ya da durumların nedenlerini ve etkilerini açıklayın, karşılaştırın ve belirleyin.	Şu soruları sorunuz: Bu konuda ne gibi deneyiminiz oldu? Bu konuda neler biliyorsunuz?	Eğer... olsaydı ne olurdu? gibi bir soru ya da uygulamaya dönük sorular sorunuz.
Görevler	Somut gerçeklere dayanan bilgileri kullanınız, anımsamayı kolaylaştırıcı alıştırma ve uygulamalar yapınız.	Öğrencilerin verileri analiz edip, sonuçlar çıkarmak zorunda kalacakları problem çözme ortamları yaratınız.	İçinde duygu ya da dokunmayı barındıran grup çalışmaları ya da görevler hazırlayınız.	Görev ve projeleri tamamlamaları için seçenekler sununuz ya da hayal ve yeniliklere yer vermeyi gerektiren ödev ve görevler veriniz.
Oturma Düzeni	Oturma düzeni, geleneksel yan yana ve arka arkaya dizilmiş sıralardan oluşmalı, öğretmen cephede ve odakta olmalıdır.	Öğrenciler gruplara ayrılmış ve oturma düzeni öğrencilerin kendi aralarında tartışabilecekleri biçimde olmalıdır. Öğretmen grupları teker teker dolaşmalıdır.	İşbirliği için gruplar ya da çiftler oluşturulmalı, öğretmenlerin öğrencilerle buluşması göz teması kurma düzeyinde olmalıdır.	Öğrenciler ilgilerine göre oturmalı, öğretmen kaynak kişi konumunda olmalıdır.
Geribildirim	Sık tekrarlanmalı ve kısa olmalıdır. Öğrencilerin doğru yapıp yapmadıklarını bilme gereksinimlerine yanıt verir nitelikte olmalıdır.	Sık olmamakla birlikte, öğrencilerin sınav ya da ödev notlarına ilişkin açıklayıcı bilgiler içermeli, öğrencilere neden bu notun verildiğine yanıt verir nitelikte olmalıdır.	Öğrencilerin göstermiş oldukları çaba miktarına vurgu yapılmalı, sık sık ve anında verilmelidir.	Sık olmamalı ancak ortaya çıkan ürünün özgünlük ve yaratıcılık değerine vurgu yapılmalıdır.
Ödev	Tamamlanmış ve iyi yapılmış bir ödevin nasıl olduğunu görmeleri için örnek ödevler sağlanmalı, pratik ve alıştırmalara dayalı ödevler verilmelidir.	Problem çözme ve analiz etmeye dayalı ödevler verilmeli, bu ödevlerin nasıl yapılacağına ilişkin örnek ödevler gösterilmelidir.	Öğrencilerin düşüncelerini açık ve net bir biçimde ifade edebilmelerine, başkalarından öğrenmelerine ve işbirliği yapma becerisi kazanmalarına olanak tanıyan ödevler verilmelidir.	Öğrencilerin yaratıcı ve özgün bir bakış açısı geliştirmelerine, olay ve durumlara bu bakış açısından bakmalarına ve bunu sergilemelerine olanak tanıyan projeler ve ödevler verilmelidir. Ancak ölçütler net biçimde ortaya konmalıdır.

2.3. RENK VE RENK TERCİHLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Asude Bilgin ve Ahmet Şinasi İşler (2008), "Cinsiyet Farklılıklarına Göre Çocukların Renk Tercihleri" adlı çalışmalarında, kız ve erkek çocukların çizimlerinde kullandıkları renk sayısını ve bunun artan yaşla birlikte nasıl değiştiğini incelemişlerdir. 1, 3 ve 6. sınıfta öğrenim gören 188 ilköğretim öğrencisine bir parça A4 boyutu kağıt, standart bir kurşun kalem, altı farklı renkte kalemle dolu bir kutu verilmiş ve üç çizim yapmaları istenmiştir. Çalışmada kurşun kalem dışında tek renk kullanılması renksiz, iki ve daha fazla renk kullanılması ise renkli resim olarak kabul edilmiştir. Bulgular erkek çocukların yaşları ilerledikçe kullandıkları renk sayısının azalacağı, kız çocuklarda ise bir değişiklik olmayacağı yönünde çıkmıştır. Renk kullanımındaki çeşitliliğin coşkusal tepkileri yansıttığı, renk sayısının azlığının ise ketlenmiş coşkusal tepkilerin işareti olduğu düşünülmektedir.

Sema Çitoğlu (2008), "1945 Yılı Sonrası Afişlerdeki Renklerin Psikolojik Boyutları" adlı yüksek lisans tezinde; Polonya, Japonya, Almanya, Rusya, Amerika ve Türkiye afişlerinden seçilmiş toplam 60 afişte kullanılan renklerin psikolojik boyutlarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, afişlerde kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, mor, siyah, beyaz, kahverengi, pembe ve gri renk kullanılmıştır. Renk, afişlerde; genel bir sembolik içerik, estetik değer, duygusal değerler ve çağrışımlara sebebiyet vermektedir. Toplamlar, renklere farklı anlamlar yüklemiştir. Renklerin sembolik ve psikolojik anlamları, ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle farklı ülkeler afiş tasarımlarında farklı renk tercihleri yapmışlardır. Ülkeler, renk seçiminde bazı yönleriyle diğer bir ülke ile benzerlik göstermektedirler. Örneğin; sosyal afişlerde tüm ülkeler kırmızı rengi kullanmışlardır. Siyah, beyaz ve kırmızı renk tüm ülkelerde en çok kullanılan renklerdir.

Andrew J. Elliot ve Markus A. Maier (2007); " Renk ve Psikolojik İşlevleri" adlı makalelerinde algısal bir deneyim olarak niteledikleri rengin davranışlar üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Rengin psikolojik işlevleri üzerine bir model geliştiren Elliot ve Maier, 'kırmızı rengin tehlike anlamı taşıdığını ve bu bağlamda özellikle başarısızlık için psikolojik bir tehlike' olduğu hipotezinden yola çıkmışlardır. Elliot ve Maier, anagram testler uygulayarak ulaştıkları sonuçlarda,

kırmızı rengin motivasyonu ve entelektüel performansı düşürdüğünü ve bunun bilinçsiz bir eylem olduğunu öne sürmüşlerdir.

Eda Ustaoglu (2007), "Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri" adlı yüksek lisans tezinde, renklerin nasıl oluştukları ve kıyafetlerimizdeki renklerden odamızdaki renklere kadar bütün renk kullanımlarının insanları nasıl etkilediklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda 17-25 ve 35-50 yaşları arasındaki kadın ve erkeklerin renklere bakış açılarını anlamaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgularda; kadın ve erkek cinsiyetleri ile renk tercihleri ve renk kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra farklı yaşlarda hemcinslerde renk tercihleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Pınar Haşlakoğlu'nun (2007), "Rengin Ruhsal Etkisi ve Resimsel İfade" adlı sanatta yeterlik tezinde, rengin ruhsal etkisi ve resimsel ifade ele alınmıştır. Bu bağlamda öncelikle Newton ve Goethe'nin bilimsel renk kuramlarına değinilmiş, bu bilimsel yaklaşımlardan sonra genel anlamda renk, bütün öğeleriyle; ana-ara renkler, sıcak-soğuk özellikler, ton, doygunluk, karşılıklı etkileşim ve renk armoni sistemleri açısından değerlendirilmiştir. Daha sonraki bölümlerde rengin insan üzerindeki etkileri ruhsal ve çevresel bakımdan incelenmiş, sanatsal renk kuramları ise Paul Klee, Wassily Kandinsky ve Josef Albers kuramları ve bu kuramların grafik anlatımlarıyla ortaya konulmuştur.

Necla Coşkun'un (2006) "Resim Sanatında Renk-Öz Bağlılıkları" adlı sanatta yeterlik tezinin birinci bölümünde, rengin fizyolojik ve psikolojik etkileri ele alınmıştır. İkinci bölümde, resmin temel dengesini oluşturan ilkelerden biri olan açık-koyu renk değerlerinin ne gibi anlamlar taşıdığı, Uzakdoğu resim örnekleri ve Picasso'nun Guernica isimli yapıtı üzerinden açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, özgül renk değerlerinin öze bağlantısının kavranabilmesi için özgül renk değerinin tanımı yapılmış ve özgül renk değerleri ile doğanın renklerinden farklı olarak renge nasıl dini semboller ve anlamlar yüklendiği açıklanmıştır. Bu bölümde ortaçağ ikonlarından bireysel duyguların ifadesine, izlenimcilikten soyut resme uzanan konu yelpazesi içinde özgül renk değerleri ve öz bağlantısı incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise, temsil renk değerlerinin; ideal güzellikle, ışık ve rengin bir aşkınlık

ifadesi olarak kullanılmasıyla ve gerçeklikle ilişkisi, renk-öz bağıntısı açısından araştırılmıştır.

Reyhan Erkan Akbaş (2006), "Soyut Resimde Renk ve Biçim Etkileşimi" adlı yüksek lisans tezinde, renk-biçim etkileşimleri üzerinde durarak sanatçılardan örneklerle bunu açıklamıştır. Soyut sanatın estetik değerlendirilmesinin yapıldığı tezde, biçim-içerik ilişkileri felsefik açıklamalara bağlanmıştır. Genel olarak Akbaş, soyutun içerik boyutunun, sanatsal boyutuyla birlikte felsefi düşünceyle de bağlanması gerekliliğinden söz etmiştir.

Candan Selimbeyoğlu ve Erdoğan Köse (2006), "Erkeklerde Yaş Gruplarına Göre Rengin Algılanması" adlı çalışmalarında; ilköğretim, üniversite, orta yaş ve yaşlı düzeyinde dört gruba ayrılmış erkeklere yaş gruplarındaki deneklere önceden hazırlanmış olan kartelalar normal CMYK değerlerinden çevrilen Lab değerleri ile hazırlanan renk kartelaları gösterilerek onların hangi rengi daha çok algıladıkları ve benimsedikleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu saptamalar doğrultusunda değişik yaş gruplarının renk tercihleri, rengin temelini oluşturan birincil ve ikincil renkleri ne kadar tanıyabildikleri ve ne kadar doğru algılayabildikleri belirlenmiştir. Kişinin, yaş grubu doğrultusunda, sevdiği rengi daha doğru algılamakta olduğu kesin olarak söylenebilmektedir. Buna karşılık kişilerin ilgi duymadıkları bir rengi daha az ve yanlış algılamakta oldukları görülmüştür.

Esra Güvenç (2005), tarafından yazılan "İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımında Okul, Aile ve Kültürel Etkilerin Araştırılması" adlı yüksek lisans tezinde, çocukların yaşadıkları sosyal ve kültürel çevrenin, bireysel tüm tercihlerine etkisi olduğu gerçeğinden hareket edilmiştir. Araştırmada, resim ve rengin çocuklar için ne ifade ettiğine yönelik alt yapı unsurları belirlenerek; çevre, okul, aile ve kültürel faktörlerin renk tercihlerine doğrudan etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında, üç farklı okulda toplam 125 çocuk ile yapılan uygulamalar, çocukların iç dünyalarında, renklerin önemli bir yerinin olduğunu; çevre, okul, aile ve kültürel faktörlerin çocuğun renk tercihini etkilediğini ortaya koymuştur.

Ayhan Çetin (2004), "Soyut Resim Sanatında Işık ve Renk İlişkileri adlı yüksek lisans tezinde, 20. yüzyılda ortaya çıkan soyut sanat akımı ile bu akımdaki renk ve ışığın bağımsızlığını sağlayan nedenleri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Elde edilen veriler, soyut resim sanatının oluşum sürecini, bu akımda kullanılan rengin ve ışığın nasıl bir ifadeye dönüştüğünün incelenmesine yönelik bir araştırma ile tespit edilmiştir. Çetin'in ulaştığı sonuçlar şunlardır: 20. yüzyılda ortaya çıkan Soyut Resim sanatında ve daha önceki akımlarda renk ve ışık, resim sanatının vazgeçilmez bir ögesi olarak gerçeklik kazanmıştır. Ortaçağ resminde renk, simgesel bir anlatım gücüne dönüşmüştür. Rönesans sanatı ile birlikte simgeci ve sınırlı renk kuralı sona ermiş, ancak bu defa da rengin doğayı yansıtması ve açık-koyu ikilemi sınırlılığı gündeme gelmiştir. Rengin bağımsız bir anlatım aracına dönüşmesi Romantizm'le gündeme gelmiştir. 19. yüzyılda Empresyonizm akımı ile birlikte renk ve ışık, resim sanatının aracı olmaktan kurtulmuş, başlı başına bir eleman olarak resim sanatının bir ögesi durumuna geçmiştir. Analitik Kübizm'de çok yüzeyli ve tonal bir resim anlayışı vardır. Sentetik Kübizm'de yüzeyler genişlemiş, lokal renk anlayışı ortaya çıkmıştır. 20. yüzyıl başlarında resim sanatı doğayla olan ilişkisini koparmaya başlamıştır. Kendi başına, nesneden bağımsız olarak kullanılan renk, boya değeri ve diğer renklerle olan ilişkileriyle ortaya çıkmıştır. Doğadan bağımsız olarak kullanılan renk, resim sanatında mutlak bağımsızlığına kavuşmaya başlamıştır.

Li-Chen Ou, M. Ronnier Luo, Andree Woodcock, Angela Wright (2003); "Renk Duyguları ve Renk Tercihleri Üzerine Bir Çalışma" başlıklı makalelerinde renk duygularının renk kombinasyonları ile ilişkisi üzerine bir model geliştirmeyi hedeflemişlerdir. 11 faktörlü geliştirilen duygu ölçeğinin kategorileri; sıcak-soğuk, ağır-hafif, modern-klasik, temiz-kirli, aktif-pasif, sert-yumuşak, uyumlu-uyumsuz, gergin-rahat, canlı-donuk, maskülen-feminen, beğenilen-beğenilmeyen'dir. 3 aşamalı gerçekleştirilen uygulama aşamasının ilkinde; 14 İngiliz, 17 Çinli olmak üzere 31 gözlemci üzerinde çalışılmıştır. Gözlemciler karanlık bir görüntü kabinine alınarak tek tek 20 renk simülasyon şeklinde gösterilmiş ve bunların duygu çiftleriyle ilişkilendirilmesi istenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise aynı işlem bu kez iki renk kombinasyonu kullanılarak 8 İngiliz, 11 Çinli olmak üzere 19 gözlemciye uygulanmıştır. Üçüncü aşamada ise ilk iki aşama bulguları doğrultusunda bir "Renk Tercih Modeli" oluşturmak amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; İngiliz ve

Çinli gözlemciler arasında anlamlı bir fark gözlenmemiş, Çinli gözlemcilerin renkleri temiz, canlı ve modern şeklinde betimleme eğilimi İngiliz gözlemcilerde görülmemiştir. İngiliz gözlemciler, gergin kavramını aktif renklerle ilişkilendirirken, Çinli gözlemciler aynı kavramı, sert, ağır, maskülen ve kirli renkler olarak tanımlamışlardır. Temiz-kirli kavram çiftinin ise diğerlerine oranla daha baskın olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak bayan gözlemcilerin erkek gözlemcilere oranla daha çok duygusal tepki verdikleri görülmüştür. Ayrıca bu çalışma, renk tercihleri ile renk uyumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Sonuçlar ise renk tercihlerinin renk uyumu ile güçlü bir korelasyon içinde olduğunu göstermiştir.

Nilgün Camgöz'ün (2000) "Renk Türü, Doymuşluk ve Parlaklığın Dikkat Çekme ve Tercih Üzerindeki Etkileri" adlı doktora tezinde, renk-fon ilişkilerinin dikkat çekme ve tercih üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla Ankara'da eğitim gören 123 üniversite lisans öğrencisinden, 8 fon rengi üzerinde renk türleri, doymuşlukları ve parlaklıkları değişen karelere bakmaları istenmiştir. Deneklere dikkatlerini en çok çeken kareyi ve gösterilen fon rengi üzerinde en çok tercih ettikleri kareyi göstermeleri söylenmiştir. Dikkat üzerine olan bulgular, tüm fon renklerinde en doymuş ve parlak karelerin seçildiklerini göstermiştir (%67). Sarı-yeşil, yeşil, camgöbeği mavi bölgesi (%45) ve kırmızı, pembe bölgesi (%30) dikkat çekici bulunmuştur. Tercih üzerine olan bulgular, en doymuş ve parlak karelerin tercih edildiklerini göstermiştir (%25). Mavi, fon renginden bağımsız, en çok tercih edilen renk türü olmuştur (%25).

İkramettin Karaman'ın (1997), "Renklerin Dili ve Kültürümüzdeki Etkileri" adlı yüksek lisans tezi, dört bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde, renklerin fizyolojik ve fiziksel yapısı yer almaktadır. İkinci bölümde, rengin bir iletişim dili olduğuna, ayrıca sembolik ve psikolojik yapısına değinilmiştir. Üçüncü bölümde, Türk insanının kişilik ve karakter yapısını tanımlanarak, Türk kültüründeki renklerin sanatta ve sosyo-kültürel yapıdaki etkileri açıklanmıştır. Dördüncü bölümde ise, Türk halkının kullandığı insan, yer ve hayvan isimlerinden örnekler yer almaktadır.

Özlem Erbaş'ın (1996), "Sanat Eğitiminde Renk ve Renk Öğretim Yöntemleri" adlı sanatta yeterlik tezi, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; rengin fiziksel özellikleri, psikolojideki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde renk

emberinden yola çıkılarak, renk zıtlıkları ve bunların ğretim yöntemleri bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde öğrencilerin renk ilişkilerini öğrenmeleri ve çalışmalarında rengi nasıl kullanmaları gerektiğiyi vurgulanmıştır. Ünc bölümde ise; renk uyumu, renk-form ilişkisi, renk-işlev ilişkisi ve renk-malzeme ilişkisi konuları altında nitelikli bir kompozisyonun nasıl kurulması gerektiğiyi açıklanmıştır. Renk uyumunda, çeşitli armoni sistemlerinden; renk-form ilişkisinde renk ve formun birbirini için öneminden söz edilmiştir. Renk-işlev ilişkisinde, Bauhaus Sanat Okulu'nun ilkelerinden bahsedilmiştir. Renk-malzeme ilişkisinde konunun, malzeme seçiminin ve tekniğinin önemi vurgulanmıştır.

Deanna J. Radeloff (1991), "Giyim, Tekstil ve Tasarım ğrencilerinin Psikolojik Tipleri, Renk Nitelemeleri ve Renk Tercihleri" adlı çalışmasında renk niteliklerinin renk tercihlerini etkileyip etkilemediğini ve psikolojik tiplerin giysi kumaşlarında renk tercihlerinin etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Deneysel araştırma modelinin uygulandığı bu araştırmada Radeloff, 111 giyim, tekstil ve tasarım ğrencisi üzerinde çalışmıştır. Varyans ve Tukey ile analiz edilen sonuçlarda anlamlı farklar görülmüştür. Yaz, kış ve ilkbahar renkleri, sonbahar renklerinden anlamlı bir biçimde daha fazla tercih edilmiştir. Orta, koyu ve açık tonlar listede verilenlerden daha fazla tercih edilen tonlar olmuştur. Mat kroma renkleri, yoğun kroma renklerine göre daha çok tercih edilmiştir. Belirlenen sekiz psikolojik tipe, içedönük düşünen tipler hariç anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Dışadönük duygu tiplerinin mevsimsel renk kategorilerini daha iyi ayırmadığı belirlenmiştir. İçedönük ve dışadönük tipe sahip öğrenciler arasında renk değeri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Aziz Kıran (1986), "Rengin Psikolojik Etkilerinin İncelenmesi ve Deneysel Psikoloji Yöntemi ile Ülkemiz için 18-25 Yaş Üzerinde Renk Tercihlerinin Saptanması" adlı doktora tezinde, rengin psikolojik etkilerini ağırlıklı olarak incelemeyi, değışik yaş ve cins gruplarının tercih ettikleri renklerin deneysel psikoloji yöntemi yardımıyla saptanmasını amaçlamıştır. Tercih edilen renk türlerinin, genelde kısa dalga boylu renklerden meydana geldiğiyi görülmüştür. Tercih edilmeyen renk türlerinin, genellikle uzun dalga boylu koyu ve tok renklerden oluştuğuyi saptanmıştır. Genelde mimarlık eğitimi görmüş deneklerin, mimarlık eğitimi görmemiş deneklere oranla daha geniş bir tercih spektrumuna sahip olduğuyi, bu konuda da mimarlık eğitiminin

etkisi olduğu görülmüştür. Ayrıca koyu renklerin, siyaha yakın ve siyah renklerin tercih edilmediğı saptanmıştır.

J.P. Guilford and Patricia C. Smith (1959), "Renk Tercihleri Üzerine Bir Sistem" adlı çalışmalarında Munsell Renk Kitabı'ndan seçilmiş toplam 316 farklı renk örneğı belirlemişlerdir. Bu renk örnekleri gri zeminli kare kartonlara yapıştırılmıştır. Renk kartonlarının her biri 20 erkek 20 kız olmak üzere 40 öğrenci tarafından değerlendirilmiştir. Öğrencilere verilen yönergede her rengin beğeni üzerine değerlendirilmesinin yapılması istenmiştir. Bu değerlendirme yapılırken, özellikle renkleri herhangi bir objeyle ilişkilendirmeden, yalnızca duygu yoluyla seçmeleri belirtilmiştir. Sonuçlarda ise; mavi-yeşil alanlarında daha çok renk tercihleri yapıldığı, sarı-yeşil alanda ise daha az renk tercih edildiğı görülmüştür.

H. J. Eysenck (1941) tarafından yazılan "Renk Tercihleri Üzerine Eleştirel ve Deneysel Bir Çalışma" adlı araştırmasına; Ostwald renk grubundan seçilmiş 10 adet renk kartı kullanmıştır. Bunlar, mavi, kırmızı, yeşil, mor, turuncu, sarı, tümü doymuş renklerde olan yeşil, kırmızı ve turuncu ve bir sarı tonu'dur. Çoğu üniversite öğrencisi, aralarında birkaç sanatçı bulunan, kadın ve erkek eşit dağılımlı bir grup üzerinde çalışılmıştır. İki ayrı uygulama yapılmıştır. İlkinde renklerin tercih sırasına göre sıralanması istenmiştir. Bu sıralamalar karşılaştırılarak, faktör analizi yapılmıştır. İkinci uygulamada da aynı şekilde renklerin tercih sıralamalarının yapılması istenmiştir. Bu iki sıralama karşılaştırılmış, ayrıca cinsiyete göre ayrı hesaplamalar yapılmıştır. Sonuçlarda; insanların renk tercihlerinde zeka testlerindeki kadar yüksek bir uyum olduğı ve bu tercihlerde estetik beğenilerin iki uçlu genel bir faktör olduğı görülmüştür. Bunlar; doymuş (canlı) renkleri tercih edenler ve doymuş olmayan renklerin tercih edilmesidir. Genel olarak renk tercihlerinde cinsiyetler arasında yüksek bir uyum görülmüştür.

Margaret W. (1938) tarafından araştırılan "Kolej Öğrencilerinin Renk Tercihleri ve Bunları Etkileyen Faktörler" adlı çalışmada, renk tercihlerinin oluşumundaki etkili nedenler ve rengin baskın olduğı faktörlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. 500 kolej öğrencisi iki gruba ayrılmış ve bir gruba renk teori ve uygulamaları hakkında eğitim verilirken diğer gruba bu konularda hiçbir eğitim verilmemiştir. Öğrencilere, altısı renkli biri beyaz olmak üzere yedi renk diski verilmiş ve bunları tercih sırasına

koymaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilere renklerle bağlantılı etkileyici bir olay yaşayıp yaşamadıkları ve renklerin sembolik anlamlar çağrıştırıp çağdırtmadıklarına yönelik sorular sorulmuştur. Öğrencilerin renklere verdikleri tepkileri ölçmek için, Thorndike tarafından geliştirilen ve daha sonra Hillegas ve Garth tarafından kullanılan bir renk ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlarda, özellikle cinsiyet ve eğitim faktörleri incelenmiştir. Soğuk renklerden çok sıcak renklerin tercih edildiği; sırasıyla en çok mavi, yeşil, kırmızı, sarı, turuncu, mor ve beyaz renklerinin tercih edildiği ve bu sıralamada cinsiyetin ve renkle ilgili alınan eğitimin etkisinin olmadığı gözlenmiştir.

George M. Michaels (1924), "Yaş Faktörüne Göre Renk Tercihleri" isimli çalışmasında, a) 6 ile 15 yaş arası erkek öğrencilerin renk algılarını test etmeyi; b) tüm gruplar içinde en etkili renk tercihinin tespit edebilmeyi ve c) gruplar arasındaki tercihlerde güvenilirliği öğrenmeyi amaçlamıştır. Michaels, yuvarlak beyaz zemin üzerine yerleştirdiği ana ve ara renklerden oluşan kartlar hazırlamıştır. Milton Bradley Serisi'nden seçilen sarı, kırmızı, mavi, mor, yeşil ve turuncu renk kartlarından oluşan renk tablosu, 6 ile 15 yaş arası tümü erkek 535 öğrenciye tahtaya asılarak gösterilmiştir. Öğrencilere "tahtada asılı olan tabloda 6 güzel renk bulunmaktadır. Sizlerden oraya bakıp en çok beğendiğinizi seçmenizi istiyorum" denmiştir. Seçilen bu renge 1 diyerek karşısına rengin ismini yazmaları istenmiştir. 10 saniye sonra "tekrar renk tablosuna bakın ve 2. en sevdiğiniz rengi kağıda yazın" denmiştir. Bu işlem 6'ya kadar devam etmiştir. Bu aşamada öğrencilerin birbirleriyle renkler üzerine konuşmaları ve deneyle ilgili herhangi bir soru sormaları yasaklanmıştır. Veri analizi sonucunda; mor ve turuncunun değişken olduğu, 6 yaşından sonra renk tercihlerinin daha güvenilir olduğu, sosyal durum ve çevrenin renk tercihlerinde etkili olduğu; mavi, kırmızı ve yeşil renklerinin seride en güvenilir renkler olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Ande Jean Seybert; betimsel olarak yazdığı "Renk Psikolojisi: Gizemin Elementi" adlı makalesinde, rengin fizyolojik etkisi üzerinde durmuş ve kadın ve erkeklerin mavi ve yeşil gibi dalga boyu kısa olan renkleri tercih ettiğini belirtmiştir. En çok beğenilen renklerin sırasıyla mavi, kırmızı, yeşil, mor, turuncu ve sarı olduğunu ifade etmiş ve bu renklerin simgesel anlamları üzerinde durmuştur. Seybert'e göre, gücün

ve kuvvetin simgesi olan kırmızı, metabolizmayı ve kan basıncını arttıran bir özellik taşımaktadır. Turuncunun zihinsel aktiviteyi arttırdığını belirtmiş ve bu rengin mutluluğu, yaratıcılığı, kararlılığı, başarıyı ve cesareti simgelediği üzerinde durmuştur. Sarı rengin neşe, mutluluk ve tazeliği; yeşil rengin, gelişim, tazelik, armoni ve verimliliği simgelediğini ancak parayı anımsattığı için kimi zaman kıskançlık, hırs ve düşmanlık gibi hisleri de uyandırdığını ifade etmiştir. Seybert, mavi rengin metabolizmayı sakinleştirdiğini ancak bu renge farklı kültürlerin çok farklı anlamlar yüklediğini belirtmiştir. Eski çağlarda, mor rengin maliyetinin çok yüksek olması nedeniyle bu rengin, asaleti, gücü, lüksü, özgürlüğü, bağımsızlığı ve yaratıcılığı simgelediğini ifade eden Seybert, renklerin kültürlerdeki farklılıklarına değinmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin, resimlerindeki renk tercihleri ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının saptanmasına yönelik tarama modellenli bir araştırmadır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, İstanbul ili Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerdir. Bu bağlamda İstanbul ilinde bu özellikleri taşıyan tek üniversite konumunda olan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri, araştırmanın evrenini temsil etmektedir. Bu anabilim dalında öğrenim gören ve renk tercihlerinin yeterli olgunluğa eriştiği düşünülen üçüncü ve dördüncü sınıflardan, “seçkisiz” (random) örnekleme yöntemiyle seçilmiş 94 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmuş, birinci ve ikinci sınıf öğrencileri ise araştırmanın dışında tutulmuştur.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Renklerin bireyler tarafından algılanmasında, çeşitli kişisel faktörlerin de rol aldığı söylenebilmektedir. Bunlar arasında bireyin cinsiyeti, yaşı, ait olduğu sosyal çevre ve kişisel karakter özellikleri sayılabilir (Teker, 2009).

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrenci hakkında bilgi toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, resimlerinde en çok tercih ettikleri renkleri tespit etmek amacıyla da “Renk Tercih Formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin kişilik tiplerinin belirlenmesinde ise “Myers Briggs Tip Belirleyicisi” (MBTI) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formunun oluşturulmasında, konu ile ilgili tezler ve araştırmalarda kullanılan sorulardan yararlanılmış ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Kişisel Bilgi Formu, öğrenci hakkında bilgi toplamak amacıyla, öğrencinin cinsiyeti, mezun olduğu lise ve sınıf düzeyi gibi sorulardan oluşturulmuştur.

3.3.2. Renk Tercih Formu

Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin resimlerinde ana ve ara renk, sıcak-soğuk renk, yakın-kontrast (zıt) renk, nötr (tarafsız)-canlı (parlak) renk, monokrom-çok renk ve siyah-beyaz tercihlerinin tespit edilmesine yönelik veri elde edilmesi amacıyla “Renk Tercih Formu” hazırlanmıştır. Renk Tercih Formu'nun oluşturulmasında konu ile ilgili literatür taranmış ve elde edilen bilgiler doğrultusunda beş soruluk form, içerik analizi için üç uzman onayına sunulmuştur. Renk Tercih Formu uzmanlar tarafından kapsam açısından değerlendirilmiş, gerekli sorularda en uygun sözcük kullanımı ve açıklama cümleleri ekleme gibi düzeltmeler sonucunda form son şeklini almış ve onaylanmıştır. Renk tercih formu sorularında, öğrencilerden kendi resimlerine göre en uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Birinci soru, öğrencilerin renk tercih sırası yapabilecekleri şekildedir. Bu soruya verilen yanıtlar, analiz aşamasında en çok ve en az tercih edilen sıcak-soğuk ve ana-ara renkler olarak kategorilendirilmiştir. İkinci, üçüncü ve dördüncü sorular iki seçenekli, son soru ise üç seçenekli olarak düzenlenmiştir.

3.3.3. MBTI Myers Briggs Tip Belirleyicisi

Isabel Myers ve Katharine Briggs tarafından geliştirilen MBTI, Jung'un kuramını temel alan bir envanterdir. MBTI, zorunlu seçmeli 94 sorudan oluşmaktadır. Sorular, iki veya üç seçenekten oluşmaktadır ve dört boyutta puanlama imkanı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. MBTI sorularına verilen tepkiler, cevaplayan kişinin yönelimine göre puan almaktadır. Testin uygulandığı kişinin cevapları içedönük (I), duyusal (S), hisseden (F) veya algılayıcı (P) yönünderse soruların puan değeri 1 olmaktadır. Eğer, aynı kişinin cevapları dışadönük (E), sezgili (N), düşünen (T) veya

yargılayıcı (J) yönünde ağırlık kazanıyorsa soruların puan değeri 0 olarak değerlendirilmektedir. Envanterin geliştirilmesi sırasında geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliği test edilmiştir (Tuzcuoğlu, 1999).

MBTI Isabel Myers ve Katherine Briggs tarafından geliştirilmiştir. Myers ve Briggs, onaltı yıllık bir süre boyunca Jung'un kuramına ilgi duymuşlardı. Tipler kuramının ışığında daha önce çalışma deneyimi olmayan bir bireyin kişilik tipinin belirlenmesiyle, bu kişinin çalışabileceği en verimli işi seçmesine yardımcı olabileceklerini düşünmüşlerdir. Ancak, bu amaçla hazırlanmış bir kişilik testinin mevcut olmadığını görmüş ve bu ölçeği kendileri meydana getirmişlerdir. 1943 yılında ilk test sorularını (A Formu) ortaya koyduklarında, akademik eğitimleri olmadığı için akademik çevreden büyük tepki almışlardır. Testin C formu, 1944'de ortaya çıkmıştır (Myers & Briggs, 1997). Bu form, iki farklı tip grubunda da yüksek ilişki katsayısı veren soruların envanterden çıkartılması ile oluşmuştur. C formu sorularının birbirleriyle gerçekleştirilen korelasyon çalışmaları, ilk aşamada 248 erişkin erkek, ikinci aşamada da 241 erişkin erkek üzerinde yapılmıştır. İlk korelasyon sonuçlarında -17(EIxTF) ile .18(EIxSN) olarak hesaplanırken, ikinci uygulamada dağılım -.14(EIxTF) ile .19(EIxSN) arasında bulunmuştur. Ölçekle ilgili ikinci dönem çalışmaları, 1956 ile 1958 yılları arasında ölçeğin eğitim test servisi için hazırlanışı mahiyetinde devam etmiştir. 1962'de yayınlanan ölçek, 200 yeni soruyla birlikte bilinen tiplerden oluşan 200 kişiden fazla insana uygulanmıştır. Bu aşama, ölçeğin D formu olarak bilinir ve bu noktada araştırmacılar, kişileri anahtar kavramlar üzerine odaklaştırma yolunun, sadece kelimeleri sunmak olduğuna karar vermişlerdir. D formu soruları hazırlanırken, kavramlar soru şeklinde değildir, sadece kavramlar takdim edilmiştir. İtem analizi sonuçları, kavramların tek başına sunulmasının envantere önemli katkılar sağladığını doğrulamıştır. Mevcut itemler doğrultusunda, envanterin E ve F formları oluşmuştur. F formu, büyük örneklemelere uygulanarak 1962'de Eğitim Test Servisi tarafından yayınlanmıştır. 1975 ve 1977 yıllarında F formunun yayınlanmasından sonra, itemlerin yeniden standardize edilme çalışmaları başlamıştır. Bu yeni çalışma, dördüncü ve on ikinci sınıflar arasında eğitim gören 1114 erkek ve 1111 kız öğrenciler üzerinde yapılmıştır. 1977 yılında, MBTI'nın yeni formu G yayınlanmıştır. Envanterin ayrıca kısaltılmış ve cinsiyet farkı içermeyen AV formu da vardır. Bu formun puanlama durumunda, kadınlar ve

erkekler için itemlerin farklı ağırlıkları söz konusu değildir. Sadece grup oturumları durumlarında kullanılan bu formun, G formu ile EI'da .95, SN'de.96, TF'de .98 ve JP'de .96 korelasyon katsayısı elde edilmiştir (Myers, 1983, s.147), (Tuzcuoğlu, 1999, s.47'deki alıntı).

Bu araştırmada MBTI'nın G formu kullanılmıştır. Ölçek, Tuzcuoğlu tarafından Türkçe'ye uyarlanmış ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. MBTI'nın güvenirlik çalışmaları doğrultusunda, ilk aşamada iki yarım güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Erkeklerin Spearman-Brown eşitliği formülünden yararlanarak elde edilen korelasyon katsayısı EI için .82, SN için .87, TF için .84 ve JP için .88 olarak bulunmuştur. Kadınların genel toplamda güvenirlik katsayısı EI'da .84, SN .86, TF .80 ve JP .87 olarak değerlendirilmiştir. Envanterin Kocficient Alfa iç tutarlılık katsayıları erkekler ve kadınlar toplamında; 9.216 kişilik örnekleme EI .83, SN .83, TF .76 ve JP .80 olarak bulunmuştur. MBTI envanterinin test tekrar güvenirliği yapılmış; beş hafta ara ile üniversite öğrencilerine uygulanması sonucunda; EI .82, SN .87, TF .78 ve JP .81 olarak değerlendirilmiştir (Tuzcuoğlu, 1999, s. 47,48).

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Araştırmanın bağımsız değişkenlerini Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin cinsiyeti, mezun olduğu lise, okumakta olduğu sınıf düzeyi, Resim Atölye dersini aldıkları ders, dışadönük-içedönük kişilik özellikleri, sezgili-duyusal kişilik özellikleri, düşünen-hisseden kişilik özellikleri ve yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni ise Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin çalışmalarında tercih ettikleri renklerdir.

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma verileri değerlendirilirken, tanımlayıcı istatistiksel metotların (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yanı sıra niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Pearson Ki-Kare testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin istatistik paket programında elde edilen bulguları yer almaktadır. Önce araştırmaya katılan örneklem grubunun yapısına ilişkin bulgular, daha sonra ilişkisel analizlere yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kız	66	70,2
	Erkek	28	29,8

Tablo 3'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin 66'sı (%70,2) kız; 28'i (%29,8) erkektir.

Tablo 4. Öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre dağılımı

		N	%
Lise türü	Düz lise	32	34,4
	AGSL	35	37,6
	Meslek Lisesi	21	22,6
	Anadolu Lisesi	2	2,2
	Açıköğretim Lisesi	1	1,1
	İmam Hatip Lisesi	1	1,1
	Çok Programlı Lise	1	1,1

Tablo 4'e göre; öğrencilerin 32'si (%34,4) Düz Lise; 35'i (%37,6) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi; 21'i (%22,6) Meslek Lisesi; 2'si (%2,2) Anadolu Lisesi; 1'i (%1,1) Açıköğretim Lisesi; 1'i (%1,1) İmam Hatip Lisesi; 1'i (%1,1) Çok Programlı Lise mezunudur.

Tablo 5. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımı

		N	%
Sınıf	3	77	83,7
	4	15	16,3

Tablo 5'e göre; öğrencilerin; 77'si (%83,7) 3. sınıf; 15'i (%16,3) 4. sınıf öğrencisidir.

Tablo 6. Öğrencilerin resim atölye dersini aldıkları derse göre dağılımı

		N	%
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim Anasanat Atölye	25	26,6
	Seçmeli Sanat Atölye	69	73,4

Tablo 6'ya göre; öğrencilerin 25'i (%26,6) Resim Atölye dersini Resim Anasanat Atölye dersinde; 69'u (%73,4) Seçmeli Sanat Atölye dersinde almıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin en çok ve en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklere göre dağılımı

		N	%
En çok tercih edilen sıcak-soğuk renkler	Sıcak Renkler	35	39,8
	Soğuk Renkler	37	42,0
	Nötr Renkler	16	18,2
En az tercih edilen sıcak-soğuk renkler	Sıcak Renkler	30	34,9
	Soğuk Renkler	37	43,0
	Nötr Renkler	19	22,1

Araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerin dağılımları incelendiğinde; öğrencilerin 35'inin (%39,8) sıcak renkleri, 37'sinin (%42) soğuk renkleri, 16'sının (%18,2) nötr renkleri tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerin dağılımları incelendiğinde; 30'sı (%34,9) sıcak renkleri, 37'si (%43) soğuk renkleri, 19'u (%22,1) nötr renkleri son sıralarda tercih etmektedirler. Genel olarak öğrencilerin resimlerinde sıcak renkleri tercih etmeye yönelimli oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin en çok ve en az tercih ettikleri ana-ara renklere göre dağılımı

		N	%
En çok tercih edilen ana-ara renkler	Ana Renkler	52	59,1
	Ara Renkler	20	22,7
	Nötr Renkler	16	18,2
En az tercih edilen ana-ara renkler	Ana Renkler	26	30,2
	Ara Renkler	41	47,7
	Nötr Renkler	19	22,1

Araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerin dağılımları incelendiğinde; öğrencilerin 52'sinin (%59,1) ana renkleri, 20'sinin (%22,7) ara renkleri, 16'sının (%18,2) nötr renkleri tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerin dağılımları incelendiğinde; 26'sı (%30,2) ana renkleri, 41'i (%47,7) ara renkleri, 19'u (%22,1) nötr renkleri son sıralarda tercih etmektedirler. Bu dağılıma göre öğrencilerin resimlerinde, ana renkleri tercih etmeye daha çok yönelimli oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihlerine göre dağılımı

		N	%
Yakın-Kontrast Renkler	Yakın Renkler	58	61,7
	Kontrast Renkler	36	38,3
Nötr-Canlı Renkler	Nötr Renkler	49	52,1
	Canlı Renkler	45	47,9
Monokrom -Çok Renk	Monokrom Renkler	38	40,4
	Çok Renk	56	59,6
	Siyah	29	30,9
Siyah-Beyaz	Beyaz	11	11,7
	Siyah Beyaz Yok	54	57,4

Tablo 9'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin 58'i (%61,7) yakın renkleri; 36'sı (%38,3) kontrast renkleri resimlerinde tercih ettiğini söylemiştir. 49'u (%52,1) nötr renkleri; 45'i ise (%47,9) canlı renkleri tercih ettiğini söylemiştir. Öğrencilerin 38'i (%40,4) monokrom renkleri; 56'sı (%59,6) çok renk kullanımını tercih ettiğini söylemiştir. Öğrencilerin 29'u (%30,9) siyahı; 11'i (%11,7) beyazı tercih ettiğini; 54'ü (%57,4) ise siyah ya da beyazı hiç tercih etmediğini belirtmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişilik tiplerine göre dağılımı

		N	%
Dışadönük-İçedönük	Dışadönük	59	62,8
	İçedönük	35	37,2
Sezgili-Duyusal	Sezgili	42	44,7
	Duyusal	52	55,3
Düşünen-Hisseden	Düşünen	87	92,6
	Hisseden	7	7,4
Yargılayıcı-Algılayıcı	Yargılayıcı	47	50,0
	Algılayıcı	47	50,0

Tablo 10'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin 59'u (%62,8) dışadönük; 35'i (%37,2) içedönük kişilik tipine sahiptir. 52'si (%55,3) duyusal; 42'si (%44,7) sezgili kişilik tipine sahiptir. 87'si (%92,6) düşünen; 7'si (%7,4) hisseden kişilik tipine sahiptir. 47'si (%50) yargılayıcı; 47'si (%50) algılayıcı kişilik tipine sahiptir.

Tablo 11. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak soğuk renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Cinsiyet	Kız	N	25	23	14	62
		%	71,4%	62,2%	87,5%	70,5%
	Erkek	N	10	14	2	26
		%	28,6%	37,8%	12,5%	29,5%
Toplam		N	35	37	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 11'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,471$; $sd=2$; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 12. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Cinsiyet	Kız	N	19	28	13	60
		%	63,3%	75,7%	68,4%	69,8%
	Erkek	N	11	9	6	26
		%	36,7%	24,3%	31,6%	30,2%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 12’ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,217$; $sd=2$; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 13. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Cinsiyet	Kız	N	35	13	14	62
		%	67,3%	65,0%	87,5%	70,5%
	Erkek	N	17	7	2	26
		%	32,7%	35,0%	12,5%	29,5%
Toplam		N	52	20	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 13’e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,766$; $sd=2$; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 14. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

			En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam
			Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler	
Cinsiyet	Kız	N	17	30	13	60
		%	65,4%	73,2%	68,4%	69,8%
	Erkek	N	9	11	6	26
		%	34,6%	26,8%	31,6%	30,2%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 14'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,478$; $sd=2$; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 15. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

			Renk Tercihi		Toplam
			Yakın Renkler	Kontrast Renkler	
Cinsiyet	Kız	N	39	27	66
		%	67,2%	75,0%	70,2%
	Erkek	N	19	9	28
		%	32,8%	25,0%	29,8%
Toplam		N	58	36	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 15'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,639$; $sd=2$; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin tercih ettikleri yakın-kontrast renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 16. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri nötr-canlı renkler ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Nötr Renkler	Canlı Renkler	
Cinsiyet	Kız	N	33	66
		%	67,3%	70,2%
	Erkek	N	12	28
		%	32,7%	29,8%
Toplam		N	49	94
		%	100,0%	100,0%

Tablo 16'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,402$; sd=2; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri nötr-canlı renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 17. Öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile cinsiyetlerinin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Monokrom Renk Tercihi	Çok Renk Tercihi	
Cinsiyet	Kız	N	26	66
		%	68,4%	70,2%
	Erkek	N	12	28
		%	31,6%	29,8%
Toplam		N	38	94
		%	100,0%	100,0%

Tablo 17'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,098$; sd=2; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihlerinin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 18. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri siyah-beyaz renklerle cinsiyetlerinin karşılaştırılması

			Renk Tercihi			Toplam
			Siyah	Beyaz	Siyah Beyaz Yok	
Cinsiyet	Kız	N	21	7	38	66
		%	72,4%	63,6%	70,4%	70,2%
	Erkek	N	8	4	16	28
		%	27,6%	36,4%	29,6%	29,8%
Toplam		N	29	11	54	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 18'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,295$; sd=2; $p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihlerinin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 19. Öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

			En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam
			Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler	
Sınıf	3	N	27	36	10	73
		%	79,4%	97,3%	66,7%	84,9%
	4	N	7	1	5	13
		%	20,6%	2,7%	33,3%	15,1%
Toplam		N	34	37	15	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 19'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=9,116$; sd=2; $p<0,05$). 3. sınıf öğrencileri resimlerinde en çok, soğuk renkleri tercih ederken; 4. sınıf öğrencileri en çok, sıcak renkleri tercih etmektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Sınıf	3	N	25	29	17	71
		%	86,2%	80,6%	89,5%	84,5%
	4	N	4	7	2	13
		%	13,8%	19,4%	10,5%	15,5%
Toplam		N	29	36	19	84
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 20'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,852$; $sd=2$; $p>0,05$). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 21. Öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Sınıf	3	N	43	20	10	73
		%	84,3%	100,0%	66,7%	84,9%
	4	N	8	0	5	13
		%	15,7%	,0%	33,3%	15,1%
Toplam		N	51	20	15	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 21'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=7,454$; $sd=2$; $p<0,05$). 3. sınıf öğrencileri resimlerinde, hem ana hem de ana renkleri tercih ederken; 4. sınıf öğrencileri ya tamamen ana renkleri ya da tamamen nötr renkleri tercih etmektedir.

Tablo 22. Öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

			En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam
			Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler	
Sınıf	3	N	24	30	17	71
		%	92,3%	76,9%	89,5%	84,5%
	4	N	2	9	2	13
		%	7,7%	23,1%	10,5%	15,5%
Toplam		N	26	39	19	84
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 22’ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,283$; sd=2; p>0,05). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin en az tercih ettikleri ana-ara renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 23. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam	
		Yakın Renkler	Kontrast Renkler		
Sınıf	3	N	44	33	77
		%	77,2%	94,3%	83,7%
	4	N	13	2	15
		%	22,8%	5,7%	16,3%
Toplam		N	57	35	92
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 23’e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile sınıf düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=4,643$; sd=2; p<0,05). 3. sınıf öğrencileri kontrast renkleri daha çok tercih etmektedirler.

Tablo 24. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri nötr-canlı renkler ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Nötr Renkler	Canlı Renkler	
Sınıf	3	N	38	77
		%	77,6%	83,7%
	4	N	11	15
		%	22,4%	16,3%
Toplam		N	49	92
		%	100,0%	100,0%

Tablo 24'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile sınıf düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,901$; sd=2; $p>0,05$). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin resimlerindeki nötr-canlı renklerin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 25. Öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Monokrom Renk Tercihi	Çok Renk Tercihi	
Sınıf	3	N	30	77
		%	78,9%	83,7%
	4	N	8	15
		%	21,1%	16,3%
Toplam		N	38	92
		%	100,0%	100,0%

Tablo 25'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom- çok renk tercihleri ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,070$; sd=2; $p>0,05$). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin resimlerindeki monokrom-çok renk tercih dağılımları, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 26. Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri siyah-beyaz renklerle sınıf düzeylerinin karşılaştırılması

			Renk Tercihi			Toplam
			Siyah	Beyaz	Siyah Beyaz Yok	
Sınıf	3	N	22	10	45	77
		%	81,5%	90,9%	83,3%	83,7%
	4	N	5	1	9	15
		%	18,5%	9,1%	16,7%	16,3%
Toplam		N	27	11	54	92
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 26'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri siyah-beyaz renklerle sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,522$; sd=2; $p>0,05$). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin resimlerindeki siyah-beyaz renklerinin dağılımı, istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Tablo 27. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam
			Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler	
Lise Türü	Düz Lise	N	11	12	7	30
		%	32,4%	32,4%	43,8%	34,5%
	AGSL	N	10	16	6	32
		%	29,4%	43,2%	37,5%	36,8%
	Diğer	N	13	9	3	25
		%	38,2%	24,3%	18,8%	28,7%
Toplam	N	34	37	16	87	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 27'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türü arasında, istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,286$; sd=2; $p>0,05$).

Tablo 28. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam
			Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler	
Lise Türü	Düz Lise	N	9	13	8	30
		%	30,0%	36,1%	42,1%	35,3%
	AGSL	N	14	14	5	33
		%	46,7%	38,9%	26,3%	38,8%
	Diğer	N	7	9	6	22
		%	23,3%	25,0%	31,6%	25,9%
Toplam		N	30	36	19	85
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 28'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,060$; $sd=2$; $p>0,05$).

Tablo 29. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam
			Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler	
Lise Türü	Düz	N	16	7	7	30
	Lise	%	31,4%	35,0%	43,8%	34,5%
	AGSL	N	18	8	6	32
		%	35,3%	40,0%	37,5%	36,8%
	Diğer	N	17	5	3	25
		%	33,3%	25,0%	18,8%	28,7%
Toplam		N	51	20	16	87
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 29'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,660$; $sd=2$; $p>0,05$).

Tablo 30. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam
			Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler	
Lise Türü	Düz Lise	N	9	13	8	30
		%	34,6%	32,5%	42,1%	35,3%
	AGSL	N	11	17	5	33
		%	42,3%	42,5%	26,3%	38,8%
	Diğer	N	6	10	6	22
		%	23,1%	25,0%	31,6%	25,9%
Toplam	N	26	40	19	85	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 30'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,657$; sd=2; p>0,05).

Tablo 31. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			Renk Tercihi		Toplam
			Yakın Renkler	Kontrast Renkler	
Lise Türü	Düz Lise	N	21	11	32
		%	36,8%	30,6%	34,4%
	AGSL	N	21	14	35
		%	36,8%	38,9%	37,6%
	Diğer	N	15	11	26
		%	26,3%	30,6%	28,0%
Toplam	N	57	36	93	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 31'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,420$; sd=2; p>0,05).

Tablo 32. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			Renk Tercihi		Toplam
			Nötr Renkler	Canlı Renkler	
Lise Türü	Düz	N	16	16	32
	Lise	%	33,3%	35,6%	34,4%
	AGSL	N	23	12	35
		%	47,9%	26,7%	37,6%
	Diğer	N	9	17	26
		%	18,8%	37,8%	28,0%
Toplam		N	48	45	93
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 32'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=5,828$; sd=2; p>0,05).

Tablo 33. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			Renk Tercihi		Toplam
			Monokrom Renk Tercihi	Çok Renk Tercihi	
Lise Türü	Düz	N	15	17	32
	Lise	%	40,5%	30,4%	34,4%
	AGSL	N	16	19	35
		%	43,2%	33,9%	37,6%
	Diğer	N	6	20	26
		%	16,2%	35,7%	28,0%
Toplam		N	37	56	93
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 33'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=4,215$; sd=2; p>0,05).

Tablo 34. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleri ile mezun oldukları lise türünün karşılaştırılması

			Renk Tercihi			Toplam
			Siyah	Beyaz	Siyah Beyaz Yok	
Lise Türü	Düz Lise	N	8	6	18	32
		%	27,6%	54,5%	34,0%	34,4%
	AGSL	N	12	5	18	35
		%	41,4%	45,5%	34,0%	37,6%
	Diğer	N	9	0	17	26
		%	31,0%	,0%	32,1%	28,0%
Toplam	N	29	11	53	93	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 34'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihleri ile mezun oldukları lise türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=5,663$; sd=2; p>0,05).

Tablo 35. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

			En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam
			Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	7	5	11	23
	Anasanat	%	20,0%	13,5%	68,8%	26,1%
	Atölye	N	28	32	5	65
	Seçmeli	%	80,0%	86,5%	31,3%	73,9%
	Sanat	N	35	37	16	88
	Atölye	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Toplam						

Tablo 35'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=18,787$; sd=2; p<0,05). Resim Anasanat Atölyesi dersini alan öğrenciler en çok, nötr renkleri tercih ederken; Seçmeli Sanat Atölye dersini alan öğrenciler en çok, sıcak ve soğuk renkleri tercih etmektedirler.

Tablo 36. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler				Toplam
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	9	9	4	22
	Anasanat					
	Atölye	%	30,0%	24,3%	21,1%	25,6%
	Seçmeli	N	21	28	15	64
	Sanat					
	Atölye	%	70,0%	75,7%	78,9%	74,4%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 36'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,543$; $sd=2$; $p>0,05$).

Tablo 37. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler				Toplam
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	11	1	11	23
	Anasanat	%	21,2%	5,0%	68,8%	26,1%
	Atölye	N	41	19	5	65
	Seçmeli	%	78,8%	95,0%	31,3%	73,9%
	Sanat Atölye	N	52	20	16	88
Toplam		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 37'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=20,347$; $sd=2$; $p<0,05$). Resim Anasanat Atölye dersi alan öğrenciler, resimlerinde en çok nötr renkleri tercih ederken; Seçmeli Sanat Atölye dersini alan öğrenciler, resimlerinde en çok ana ve ara renkleri tercih etmektedirler.

Tablo 38. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

			En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam
			Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/ alıyorsunuz?	Resim	N	7	11	4	22
	Anasanat					
	Atölye	%	26,9%	26,8%	21,1%	25,6%
	Seçmeli	N	19	30	15	64
	Sanat					
	Atölye	%	73,1%	73,2%	78,9%	74,4%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 38'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,263$; sd=2; p>0,05).

Tablo 39. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

		Renk Tercihi			Toplam
			Yakın Renkler	Kontrast Renkler	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	18	7	25
	Anasanat				
	Atölye	%	31,0%	19,4%	26,6%
	Seçmeli	N	40	29	69
	Sanat				
	Atölye	%	69,0%	80,6%	73,4%
Toplam		N	58	36	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 39'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,528$; sd=2; p>0,05).

Tablo 40. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Nötr Renkler	Canlı Renkler	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	16	25
	Anasanat			
	Atölye	%	32,7%	26,6%
	Seçmeli	N	33	69
	Sanat			
	Atölye	%	67,3%	73,4%
Toplam		N	49	94
		%	100,0%	100,0%

Tablo 40'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerdeki nötr-canlı renk tercihleri ile Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,924$; sd=2; p>0,05).

Tablo 41. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

		Renk Tercihi		Toplam
		Monokrom Renk Tercihi	Çok Renk Tercihi	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/alıyorsunuz?	Resim	N	14	25
	Anasanat			
	Atölye	%	36,8%	26,6%
	Seçmeli	N	24	69
	Sanat			
	Atölye	%	63,2%	73,4%
Toplam		N	38	94
		%	100,0%	100,0%

Tablo 41'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerdeki monokrom-çok renk tercihleri ile Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,430$; sd=2; p>0,05).

Tablo 42. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleri ile resim atölye dersini aldıkları dersin karşılaştırılması

			Renk Tercihi			Toplam
			Siyah	Beyaz	Siyah Beyaz Yok	
Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/ alıyorsunuz?	Resim	N	9	2	14	25
	Anasanat Atölye	%	31,0%	18,2%	25,9%	26,6%
	Seçmeli	N	20	9	40	69
	Sanat Atölye	%	69,0%	81,8%	74,1%	73,4%
		N	29	11	54	94
	Toplam	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 42'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihleri ile Resim Atölye dersini aldıkları ders arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,704$; sd=2; p>0,05).

Tablo 43. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam
			Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler	
Kişilik Tipi	Dışadönük	N	20	23	11	54
		%	57,1%	62,2%	68,8%	61,4%
	İçedönük	N	15	14	5	34
		%	42,9%	37,8%	31,3%	38,6%
Toplam		N	35	37	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 43'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,641$; sd=2; p>0,05).

Tablo 44. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler				Toplam
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Sezgili	N	16	16	7	39
		%	45,7%	43,2%	43,8%	44,3%
	Duyusal	N	19	21	9	49
		%	45,7%	56,8%	56,3%	55,7%
Toplam		N	35	37	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 44'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,047$; sd=2; p>0,05).

Tablo 45. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler				Toplam
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Düşünen	N	34	32	16	82
		%	97,1%	86,5%	100,0%	93,2%
	Hisseden	N	1	5	0	6
		%	2,9%	13,5%	,0%	6,8%
Toplam		N	35	37	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 45'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=4,646$; sd=2; p>0,05).

Tablo 46. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile yargılayıcı- algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Yargılayıcı	N	15	17	10	42
		%	42,9%	45,9%	62,5%	47,7%
	Algılayıcı	N	20	20	6	46
		%	57,1%	54,1%	37,5%	52,3%
Toplam		N	35	37	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 46'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,779$; sd=2; p>0,05).

Tablo 47. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Dışadönük	N	17	24	11	52
		%	56,7%	64,9%	57,9%	60,5%
	İçedönük	N	13	13	8	34
		%	43,3%	35,1%	42,1%	39,5%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 47'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,533$; sd=2; p>0,05).

Tablo 48. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Sezgili	N	18	11	7	36
		%	60,0%	29,7%	36,8%	41,9%
	Duyusal	N	12	26	12	50
		%	40,0%	70,3%	63,2%	58,1%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 48'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=6,490$; sd=2; p<0,05). Kişilik tipi sezgili olan öğrenciler sıcak renkleri resimlerinde son sıralarda tercih ederken, kişilik tipi duyusal olan öğrenciler soğuk renkleri son sıralarda tercih etmektedirler.

Tablo 49. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Düşünen	N	28	34	19	81
		%	93,3%	91,9%	100,0%	94,2%
	Hisseden	N	2	3	0	5
		%	6,7%	8,1%	,0%	5,8%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 49'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,568$; sd=2; p>0,05).

Tablo 50. Öğrencilerin en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle yargılayıcı- algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Sıcak-Soğuk Renkler			Toplam	
		Sıcak Renkler	Soğuk Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Yargılayıcı	N	13	23	7	43
		%	43,3%	62,2%	36,8%	50,0%
	Algılayıcı	N	17	14	12	43
		%	56,7%	37,8%	63,2%	50,0%
Toplam		N	30	37	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 50'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri sıcak-soğuk renklerle yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=4,038$; sd=2; p>0,05).

Tablo 51. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Dışadönük	N	28	15	11	54
		%	53,8%	75,0%	68,8%	61,4%
	İçedönük	N	24	5	5	34
		%	46,2%	25,0%	31,3%	38,6%
Toplam		N	52	20	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 51'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,176$; sd=2; p>0,05).

Tablo 52. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler				Toplam
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Sezgili	N	24	8	7	39
		%	46,2%	40,0%	43,8%	44,3%
	Duyusal	N	28	12	9	49
		%	53,8%	60,0%	56,3%	55,7%
Toplam		N	52	20	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 52'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,224$; $sd=2$; $p>0,05$).

Tablo 53. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Düşünen	N	50	16	16	82
		%	96,2%	80,0%	100,0%	93,2%
	Hisseden	N	2	4	0	6
		%	3,8%	20,0%	,0%	6,8%
Toplam		N	52	20	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 53'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=7,364$; $sd=2$; $p<0,05$). Kişilik tipi düşünen olan öğrenciler resimlerinde en çok ana renkleri tercih ederken, kişilik tipi hisseden olan öğrenciler en çok ara renkleri tercih etmektedirler.

Tablo 54. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri ana-ara renkler ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Yargılayıcı	N	23	9	10	42
		%	44,2%	45,0%	62,5%	47,7%
	Algılayıcı	N	29	11	6	46
		%	55,8%	55,0%	37,5%	52,3%
Toplam		N	52	20	16	88
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 54'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri ana-ara renklerle yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,714$; sd=2; p>0,05).

Tablo 55. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Dışadönük	N	17	24	11	52
		%	65,4%	58,5%	57,9%	60,5%
	İçedönük	N	9	17	8	34
		%	34,6%	41,5%	42,1%	39,5%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 55'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,380$; sd=2; p>0,05).

Tablo 56. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler				Toplam
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Sezgili	N	14	15	7	36
		%	53,8%	36,6%	36,8%	41,9%
	Duyusal	N	12	26	12	50
		%	46,2%	63,4%	63,2%	58,1%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 56'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,200$; sd=2; p>0,05).

Tablo 57. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Az Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Düşünen	N	22	40	19	81
		%	84,6%	97,6%	100,0%	94,2%
	Hisseden	N	4	1	0	5
		%	15,4%	2,4%	,0%	5,8%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 57'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renkler ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=6,375$; sd=2; p<0,05). Kişilik tipi düşünen olan öğrenciler, resimlerinde ara renkleri son sıralarda tercih ederken, kişilik tipi hisseden olan öğrenciler, ana renkleri son sıralarda tercih etmektedirler.

Tablo 58. Öğrencilerin en az tercih ettikleri ana-ara renklerle yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

		En Çok Tercih Edilen Ana-Ara Renkler			Toplam	
		Ana Renkler	Ara Renkler	Nötr Renkler		
Kişilik Tipi	Yargılayıcı	N	8	28	7	43
		%	30,8%	68,3%	36,8%	50,0%
	Algılayıcı	N	18	13	12	43
		%	69,2%	31,7%	63,2%	50,0%
Toplam		N	26	41	19	86
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 58'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerinde en az tercih ettikleri ana-ara renklerle yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=10,650$; sd=2; $p<0,05$). Kişilik tipi yargılayıcı olan öğrenciler, resimlerinde ana renkleri son sıralarda tercih ederken, kişilik tipi algılayıcı olan öğrenciler, ara renkleri son sıralarda tercih etmektedirler.

Tablo 59. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Dışadönük	İçedönük	
Renk Tercihi	Yakın Renkler	N	32	26	58
		%	54,2%	74,3%	61,7%
	Kontrast Renkler	N	27	9	36
		%	45,8%	25,7%	38,3%
Toplam		N	59	35	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 59'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=3,737$; sd=2; $p>0,05$).

Tablo 60. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Dışadönük	İçedönük	
Renk Tercihi	Nötr Renkler	N	27	22	49
		%	45,8%	62,9%	52,1%
	Canlı Renkler	N	32	13	45
		%	54,2%	37,1%	47,9%
Toplam		N	59	35	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 60'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,572$; sd=2; p>0,05).

Tablo 61. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Dışadönük	İçedönük	
Renk Tercihi	Monokrom Renkler	N	17	21	38
		%	28,8%	60,0%	40,4%
	Çok Renk	N	42	14	56
		%	71,2%	40,0%	59,6%
Toplam		N	59	35	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 61'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=8,872$; sd=2; p<0,05). Dışadönük kişilik tipine sahip olan öğrencilerin çok renk tercihi oranı yüksek iken; içedönük kişilik tipine sahip olan öğrencilerin monokrom renk tercihi oranı yüksek bulunmuştur.

Tablo 62. Öğrencilerin siyah-beyaz tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam	
			Dışadönük	İçedönük		
Renk Tercihi	Siyah	N	19	10	29	
		%	32,2%	28,6%	30,9%	
	Beyaz	N	8	3	11	
		%	13,6%	8,6%	11,7%	
	Siyah Beyaz Yok	N	32	22	54	
		%	54,2%	62,9%	57,4%	
Toplam			N	59	35	94
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 62'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz tercihleri ile dışadönük-içedönük kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,845$; sd=2; p>0,05).

Tablo 63. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam	
			Sezgili	Duyusal		
Renk Tercihi	Yakın Renkler	N	24	34	58	
		%	57,1%	65,4%	61,7%	
	Kontrast Renkler	N	18	18	36	
		%	42,9%	34,6%	38,3%	
Toplam			N	42	52	94
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 63'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,668$; sd=2; p>0,05).

Tablo 64. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Sezgili	Duyusal	
Renk Tercihi	Nötr Renkler	N	19	30	49
		%	45,2%	57,7%	52,1%
	Canlı Renkler	N	23	22	45
		%	54,8%	42,3%	47,9%
Toplam			N	42	52
			%	100,0%	100,0%

Tablo 64'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,444$; sd=2; p>0,05).

Tablo 65. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Sezgili	Duyusal	
Renk Tercihi	Monokrom Renkler	N	14	24	38
		%	33,3%	46,2%	40,4%
	Çok Renk	N	28	28	56
		%	66,7%	53,8%	59,6%
Toplam			N	42	52
			%	100,0%	100,0%

Tablo 65'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,586$; sd=2; p>0,05).

Tablo 66. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam	
			Sezgili	Duyusal		
Renk Tercihi	Siyah	N	16	13	29	
		%	38,1%	25,0%	30,9%	
	Beyaz	N	7	4	11	
		%	16,7%	7,7%	11,7%	
	Siyah Beyaz Yok	N	19	35	54	
		%	45,2%	67,3%	57,4%	
Toplam			N	42	52	94
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 66'ya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihleri ile sezgili-duyusal kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=4,860$; sd=2; p>0,05).

Tablo 67. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Düşünen	Hisseden	
Renk Tercihi	Yakın Renkler	N	53	5	58
		%	60,9%	71,4%	61,7%
	Kontrast Renkler	N	34	2	36
		%	39,1%	28,6%	38,3%
Toplam	N		87	7	94
	%		100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 67'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,303$; sd=2; p>0,05).

Tablo 68. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Düşünen	Hisseden	
Renk Tercihi	Nötr Renkler	N	45	4	49
		%	51,7%	57,1%	52,1%
	Canlı Renkler	N	42	3	45
		%	48,3%	42,9%	47,9%
Toplam		N	87	7	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 68'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,076$; sd=2; $p>0,05$).

Tablo 69. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Düşünen	Hisseden	
Renk Tercihi	Monokrom Renkler	N	35	3	38
		%	40,2%	42,9%	40,4%
	Çok Renk	N	52	4	56
		%	59,8%	57,1%	59,6%
Toplam		N	87	7	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 69'a göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,019$; sd=2; $p>0,05$).

Tablo 70. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam	
			Düşünen	Hisseden		
Renk Tercihi	Siyah	N	26	3	29	
		%	29,9%	42,9%	30,9%	
	Beyaz	N	10	1	11	
		%	11,5%	14,3%	11,7%	
	Siyah Beyaz Yok	N	51	3	54	
		%	58,6%	42,9%	57,4%	
Toplam			N	87	7	94
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 70'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki siyah-beyaz renk tercihleri ile düşünen-hisseden kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,677$; sd=2; p>0,05).

Tablo 71. Öğrencilerin yakın-kontrast renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Yargılayıcı	Algılayıcı	
Renk Tercihi	Yakın Renkler	N	30	28	58
		%	63,8%	59,6%	61,7%
	Kontrast Renkler	N	17	19	36
		%	36,2%	40,4%	38,3%
Toplam	N		47	47	94
	%		100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 71'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki yakın-kontrast renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=0,180$; sd=2; p>0,05).

Tablo 72. Öğrencilerin nötr-canlı renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Yargılayıcı	Algılayıcı	
Renk Tercihi	Nötr Renkler	N	28	21	49
		%	59,6%	44,7%	52,1%
	Canlı Renkler	N	19	26	45
		%	40,4%	55,3%	47,9%
Toplam		N	47	47	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 72'ye göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,089$; sd=2; p>0,05).

Tablo 73. Öğrencilerin monokrom-çok renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Yargılayıcı	Algılayıcı	
Renk Tercihi	Monokrom Renkler	N	22	16	38
		%	46,8%	34,0%	40,4%
	Çok Renk	N	25	31	56
		%	53,2%	66,0%	59,6%
Toplam		N	47	47	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 73'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin resimlerindeki monokrom-çok renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=1,590$; sd=2; p>0,05).

Tablo 74. Öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tiplerinin karşılaştırılması

			Kişilik Tipi		Toplam
			Yargılayıcı	Algılayıcı	
Renk Tercihi	Siyah	N	15	14	29
		%	31,9%	29,8%	30,9%
	Beyaz	N	3	8	11
		%	6,4%	17,0%	11,7%
	Siyah Beyaz Yok	N	29	25	54
		%	61,7%	53,2%	57,4%
	Toplam	N	47	47	94
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 74'e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin siyah-beyaz renk tercihleri ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır ($\chi^2_{(2)}=2,604$; sd=2; p>0,05).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma, İstanbul ili Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Renk Tercih Formu ve Myers Briggs Tip Belirleyicisi (MBTI); Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 100 kişiye uygulanmış, 6 kişinin uygulama formu eksik cevaplar nedeniyle iptal edilmiş ve geriye 94 uygulama formu kalmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler değerlendirilirken frekans, yüzde, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel metotların yanı sıra niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Pearson Ki-Kare Testi kullanılmıştır.

Araştırma süresince, öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri ve kişilik yapıları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik daha önceden yapılmış ulusal ve uluslararası tez, makale veya bildiri çalışmasına rastlanmamıştır. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile kişilik yapıları arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılan bu araştırma şu ana kadar yapılan tek çalışmadır. Bu nedenle yapılan yorumlamalar ancak bu araştırmanın bulgularıyla sınırlıdır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk ve ana-ara renkler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin bu renkleri tercih etme dağılımları istatistiksel olarak aynı düzeydedir.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin resimlerinde en çok tercih ettikleri sıcak-soğuk renkler ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; 3. sınıf öğrencileri resimlerinde en çok soğuk renkleri (mavi, yeşil, mor) tercih ederken, 4. sınıf öğrencileri sıcak renkleri (sarı, kırmızı, turuncu) tercih etmektedirler. Bu sonuca göre, 3. sınıf öğrencileri resimlerinde fizik titreşimi zayıf olan durgun ve dinlendirici renkleri daha çok tercih etmektedirler. 4. sınıf öğrencileri ise resimlerinde hemen gözü çeken ve kişiye yakınlık duygusu veren renklere daha çok yer vermektedirler. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile en çok tercih ettikleri ana-ara renkler arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre; 3. sınıf öğrencilerinin resimlerinde ana ve ara renkleri bir arada kullandıkları, 4. sınıf öğrencilerinin ise ya tamamen ana renkleri ya da tamamen nötr renkleri tercih ettikleri saptanmıştır. Bu sonuç, renk tercihlerinin 4. sınıfta bilinçli bir düzeyde olgunlaştığını göstermektedir.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast renkler ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. 3. sınıf öğrencileri kontrast (zıt) renkleri son sınıf öğrencilerine göre daha çok tercih etmektedirler. 4. sınıf öğrencileri resimlerinde, renk çemberinde yan yana bulunan ve resimde gözü yormayan uyumlu renklere yer vermektedirler. 3. sınıf öğrencileri ise resimlerinde renk çemberinde birbirinin karşısında bulunan ve yan yana kullanıldığında birbirlerinin kuvvetini arttıran renkleri tercih etmektedirler. Bu durumda, 3. sınıf öğrencilerinin 4. sınıf öğrencilerine göre daha çok dikkat çeken resimler ürettikleri görülmektedir. Öğrencilerin resimlerindeki nötr-canlı, monokrom-çok renk ve siyah-beyaz renk tercihleri ile; cinsiyet, mezun oldukları lise türü ve resim atölye dersini aldıkları ders değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile resim atölye dersini aldıkları ders arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; resim atölye dersini Resim Anasanat Atölye dersinde alan öğrenciler, en çok nötr renkleri tercih ederken, aynı dersi Seçmeli Sanat Atölye dersinde alan öğrenciler, en çok sıcak-soğuk ve ana-ara renkleri tercih etmektedirler. Anasanat dalı resim olan öğrencilerin resimlerindeki renk tercihlerinin daha bilinçli olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğrenciler arasında dışadönük tipe sahip olanlar, içedönüklere oranla daha fazladır. Ayrıca öğrencilerin tamamına yakınının düşünen tipe sahip olduğu, hisseden tipin ise çok az olduğu saptanmıştır. Sezgili-duyusal boyutta ise öğrenciler arasında her iki tipe sahip olanların oranı yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Bu duruma göre öğrencilerin çoğunlukla dışadönük duyusal ve dışadönük sezgi tipinde oldukları görülmektedir. Jung'a göre dışadönük duyusal tipler, ince estetik zevklere sahip, resim, heykel ve edebiyata önem veren kişilerdir. Schultz & Schultz (2009), "Theories of Personality" adlı kitabında dışadönük sezgi tiplerinin yaratıcı ve motive olabilen kişiler olduğunu belirtmiştir. Bu özellikler güzel sanatlar alanında eğitim gören kişiler için aranan özelliklerdir.

Stephen (1972) tarafından Florida Üniversitesi Güzel Sanatlar son sınıf öğrencilerine uygulanan MBTI testi sonucunda, öğrencilerin sezgili-duyusal kişilik özellikleri boyutunda sezgili tipe sahip oldukları görülmektedir (Myers & Myers, 1997). Myers ve McCaulley (1985) ise, üniversite öğrencilerinin mesleki ilgileri ile Jung'un tipoloji kuramı arasındaki ilişkiyi gözlemleyen araştırmalarında, sezgisel tipteki kişilerin sanat alanına yönelimli olduklarını saptamışlardır. Bu çalışmaların bulguları, araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Yargılayıcı-algılayıcı kişilik özelliklerinde ise öğrenciler arasında her iki tipe sahip olanların tamamen eşit olduğu saptanmıştır. Öğrenciler arasında hem sistemli çalışan, planlı yaşamı tercih eden ve kararlı kişilik özelliklerine sahip yargılama tipleri; hem de yeni fikir, öneri veya olguları ele almaya yatkın, yargılama yerine algılamayı tercih eden ve meraklı kişilik özelliklerine sahip algılama tipleri bulunmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü, sınıf düzeyi ve resim atölye dersini aldıkları ders ile içedönük-dışadönük kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Ancak sınıf düzeyi ile içedönük-dışadönük kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, 3. sınıf öğrencileri arasında dışadönük kişilik tipine sahip olanların son sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu saptanmıştır. 3. sınıf öğrencileri arasında; sosyal, çevreleriyle iyi geçinen, belirli durumlara kolayca uyum sağlayabilen, genellikle değişiklikten hoşlanan ve kolay iletişim kurabilen kişilik özelliklerine sahip öğrenciler, 4. sınıf öğrencilerine göre daha fazla görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü, sınıf düzeyleri ve resim atölye dersini aldıkları ders ile sezgili-duyusal kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü, sınıf düzeyleri ve resim atölye dersini aldıkları ders ile düşünen-hisseden kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları lise türü, sınıf düzeyleri ve resim atölye dersini aldıkları ders ile yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri yakın-kontrast, nötr-canlı ve siyah beyaz renkler ile içedönük-dışadönük kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Monokrom-çok renk tercihleri ile içedönük-dışadönük kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre, dışadönük kişilik tipine sahip olan öğrencilerin resimlerinde çok renk kullanımına yer verdiği, içedönük kişilik tipine sahip öğrencilerin ise monokrom renkleri resimlerinde daha çok kullandıkları saptanmıştır. Jung' a göre dışadönük tipler; maceracı, sosyal ve dikkat çekmeyi seven bireylerdir. İçedönük tipler ise utangaç, tereddütlü ve kendilerini gizleyen kişilerdir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004). Bu nedenle dışadönük kişilik tipine sahip olan öğrencilerin dikkat çeken çok renkli resimleri; içedönük kişilik tipine sahip öğrencilerin ise renk seçiminde çekimser kalarak tek rengin tonlarından oluşan resimleri üretmeleri anlaşılır bir durumdur.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri renkler ile sezgili-duyusal kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kişilik tipi sezgili olan öğrencilerin sıcak renkleri son sıralarda tercih ettikleri, kişilik tipi duyusal olan öğrencilerin ise soğuk renkleri son sıralarda tercih ettikleri saptanmıştır. Yenilikçi, hayalperest, çevrelerinden bağımsız olmayı tercih eden, doğuştan önder, mucit, ilerlemeci ve yüksek öğrenime eğilimli özelliklere sahip kişilik tipi sezgili olan öğrenciler, kişide yakınlık duygusu uyandıran ve dikkat çeken sıcak renkleri (sarı, kırmızı, turuncu)

resimlerinde tercih etmeme eğilimindedirler. Hayal kurmak yerine gözlemciliği tercih eden, çevrelerine bağımlı, verecekleri kararın sağlamlığından emin olmak isteyen ve tanıyarak öğrenen duyuşal tipe sahip olan öğrencilerin ise kişide uzaklık duygusu uyandıran, titreşimleri zayıf ve dikkat çekmeyen soğuk renklere (mavi, yeşil, mor) resimlerinde yer vermemeye eğilimli oldukları görülmektedir. Sıcak-soğuk renk tercihleri ile diğerk kişilik tipleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri ana-ara renkler ile düşünen-hisseden kişilik tipi arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; düşünen kişilik tipine sahip öğrenciler, resimlerinde en çok ana renkleri, en az ara renkleri tercih ederken; kişilik tipi hisseden olan öğrenciler, en çok ara renkleri, en az ana renkleri tercih etmektedirler. Mantığı duygusallığa tercih eden, gerçekçi, yönetim yetenekleri güçlü, olguları ve fikirleri mantıki bir sıralama içinde düzenleyerek konuyu ortaya koyan ve duygularla değerlendirme yapmayan, düşünen kişilik tipindeki öğrenciler, resimlerinde diğerk renklerin karışımıyla elde edilemeyen ana renkleri (kırmızı, sarı, mavi) daha fazla kullanma eğilimindedirler. Duygusallığı mantığa tercih eden, nezaketli, sosyal sanatlarda başarılı, çevrelerindeki insanlarla uyum içinde olan hisseden tipindeki öğrenciler ise resimlerinde, iki ana rengin karışımından oluşan, renk özü kontrastlıkları ana renklerden daha az olan ara renklere (yeşil, mavi, mor) daha çok yer vermektedirler.

Öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri ana-ara renkler ile öğrencilerin yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; yargılayıcı kişilik tipine sahip olan öğrenciler, ana renkleri son sıralarda tercih ederken, kişilik tipi algılayıcı olan öğrenciler, ara renkleri son sıralarda tercih etmektedirler. İşlerin düzenli ve planlı olmasını isteyen, başkalarının ne yapması gerektiğine karar verme eğilimi olan yargılayıcı kişilik tipindeki öğrencilerin, resimlerinde ana renklere (kırmızı, sarı, mavi) daha az yer vermeye eğilimli oldukları görülmektedir. Yeni fikir, öneri ve olguları kabul etmeye yatkın, başkalarına karşı toleranslı, merakları sayesinde birçok konuda bilgi sahibi olan algılayıcı kişilik tipindeki öğrenciler ise resimlerinde ara renkleri (yeşil, mavi, mor) daha az tercih etme eğilimindedirler.

Öğrencilerin yakın-kontrast, nötr-canlı, monokrom-çok renk ve siyah-beyaz renk tercihleri ile sezgili-duyusal, düşünen-hisseden, yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

1. Araştırma sonucunda, sezgili-duyusal kişilik özellikleri ile sıcak-soğuk renkler arasında, düşünen-hisseden ve yargılayıcı-algılayıcı kişilik özellikleri ile ana ve ara renkler arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüş ve renk tercihlerinin öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik bilgi verdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, renk tercihleri aracılığıyla kişilik özellikleri hakkında bilgiler edinilerek öğrenci grubuna yönelik en doğru öğretim metodu belirlenmeli ve uygulanmalıdır.
2. Öğrencilerin ders içi etkinlikleri düzenlenirken, resimlerde çok renk kullanımının dışadönük, monokrom renkleri tercih etmenin ise içedönük karakter özelliği yönünde belirti verdiği düşünülmektedir; dışadönük tipteki öğrenci grupları için bireysel çalışmalara, içedönük tipteki öğrenci grupları için grup çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Böylelikle, öğrencilerin içedönük ve dışadönük yönleri denge içinde tutularak, sanat eğitimi aracılığıyla uyumlu ve etkin bireyler olmaları desteklenmiş olabilir.
3. Öğrencilerin kişilik tiplerine uygun öğrenme yöntemleri deneysel metotlarla incelenmeli ve bunun sanat eğitimine uyarlanması ilişkin araştırmalar yapılmalıdır.
4. Renk tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki Resim Atölye dersi dışındaki derslerde de araştırılmalı ve karşılaştırılmalıdır.
5. Daha geniş örneklem gruplarıyla çalışılarak, renk tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki konusunda ayrıntılı araştırmalar yapılmalıdır.

6. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişki, psikologlar ve sanat eğitimciler tarafından ortak araştırmalarda incelenmelidir. Elde edilen sonuçlar, seminerler ve konferanslar ile eğitimcilerle paylaşılmalıdır.
7. Öğrencilerin renk tercihleri ve kişilik yapılarının belirlenmesine yönelik proje çalışmaları düzenlenmeli ve bu projeler sanat eğitimcilerine yardımcı kaynak olarak sunulmalıdır.
8. Resim-İş Eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf düzeylerindeki öğrencilerin renk tercihleri incelenmeli ve renk tercihlerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmalıdır.
9. Farklı sınıf düzeylerindeki öğrencilerin kişilik yapıları tespit edilmeli ve sonuçlar bir kaynak haline getirilmelidir.
10. Her iki araştırmada elde edilen bilgiler karşılaştırılmalı ve bir döküman halinde kaynak konumuna getirilmelidir.
11. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişki İstanbul ili dışındaki illerde de araştırılmalıdır.
12. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişki sosyolojik ve kültürel açıdan ele alınmalıdır.
13. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihlerinin birçok nedeni olabilmektedir. Bu araştırma, renk tercihleriyle kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda, öğrencilerle renk tercihlerine yönelik görüşmeler yapılmalı ve renk tercihlerini etkileyen diğer faktörler konusunda bilgiler edinilmelidir.
14. İlgili kaynaklar incelendiğinde, sanat eğitiminde renk ve kişilik kavramlarının, teorik boyutta ele alındığı, ölçme ve analize yönelik araştırmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle sanat eğitimi alanındaki araştırmalarda, kişilik faktörü gibi özellikle renk tercihlerini etkileyen faktörler derinlemesine ele alınarak araştırılmalıdır.

15. Öğrencilerin resimlerindeki renk tercihleri ile kişilik yapıları arasındaki ilişkinin nedenlerini tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Albers, J. (1975). *Interaction of Color*. New Haven and London: Yale University Pres.
- Atakan, N. (1998). *Arayışlar*. (Z. Rona, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Atan, A. (2006). *Resimli Resim Sözlüğü*. Ankara: Asil Yayınları.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemler, Teknikler ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Bennet, E. A. (2006). *Jung Aslında Ne Dedi?* (I. Çobanlı, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Berk, N. (1968). *Resim Bilgisi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Bilgili, C., ve Ketenci, H. F. (2006). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Binbaşioğlu, C. (1983). *Ruh Sağlığı Bilgisi Kişilik: Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: Binbaşioğlu Yayınevi.
- Bruno, F. J. (1996). *Psikoloji Tarihi*. (G. Sevdiren, Çev.). İstanbul: Kibele Yayınevi.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (İnan D., E. Sarıoğlu, Çev.), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı(İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Cage, J. (1999). *Colour and Meaning-Art, Science and Symbolism*. London: Thames & Hudson
- Claudon, F. (1988). *Romantizm Sanat Ansiklopedisi*. (Ö. İnce, İ. Usmanbaş, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlarca, S. (1993). *Renk ve Armoni Kuralları*: 5. Baskı. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Danger, E. P. (1987). *The Colour Handbook*. England: Gower Technical Pres.
- Delamare, F., & Guneau B. (2007). *Renkler ve Malzemeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Demir, A. (1993). *Temel Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. (3. cilt). (1997). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Ergüven, M. (1992). *Yoruma Doğru*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Fordham, F. (2004). *Jung Psikolojisinin Ana Hatları*. (A. Yalçın, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Friedmann, R. S. (2003). *Mystery of Color*. Naples, Florida: L&M Publications.
- Frieling, H. (1954). *Mensch Farbe Raum-Angewandte Farbenpsychologie*. Münih: Callwey Verlag.
- Geçtan, E. (1993). *Psikanaliz ve Sonrası*: 3. baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Genç Larousse, Larousse des Jeunes. (11. cilt). (1993). İstanbul: Gerçek Yayıncılık.
- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gombrich, E. H. (1997). *Sanatın Öyküsü*. (E. Erdoğan, Ö. Erdoğan, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi. (1995)
- Guyton A.C. 1978. *Fizyoloji* (A., Kazancıgil Çev.). Ankara: Güven Kitabevi .

- Holtzschue, L. (2009). Rengi Anlamak. (F, Akdenizli, Çev.). İzmir: Duvar Yayınları.
- Hyde, M., & McGuiness, M. (1997). *Jung*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- İnanç, B. Y., ve Yerlikaya, E. E. (2009). *Kişilik Kuramları*. Pegem Akademi: Ankara.
- Itten, J. (1983). *Kunst der Farbe*. Druck:J. Fink, Kemnat bei Stuttgart Printed in Germany.
- İpşiroğlu N., ve İpşiroğlu M. (1993). *Sanatta Devrim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Jung, C. G. (2009). *Dört Arketip*. (Z.A., Yılmaz, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Jung, C. G. (1996). *Analitik Psikolojinin Temel İlkeleri (Konferanslar)*. (K, Şipal, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Jung, C. G. (1982). *Psychology and The East*. (R.F.C. Hull, Çev.). London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Jung, C. G. (1990). *The Undiscovered Self with Symbols And The Interpretation of Dreams*. (R.F.C. Hull, Çev.). New Jersey: Princeton University Press.
- Jung, C. G. (1984). *Selected Letters of C.G. Jung, 1909-1961*. (R.F.C. Hull, Çev.). New Jersey: Princeton University Press.
- Kanat, A. (2003). *Renk ve Duyu Psikolojisi*. İzmir: İlya Yayınevi.
- Kandinsky, W. (2001). *Sanatta Ruhsallık Üzerine* (G. Ekinci), Çev.). İstanbul: Altıkırkbeş Yayınevi. (1911)
- Karahan, T. F., ve Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar*. Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- Karavit, C. (2006). *Işık-Gölge*. İstanbul: Telos Yayıncılık.

- Kırışoğlu, O. T. (1991). *Sanatta Eğitim, Görmek, Anlamak, Yaratmak*. Ankara: Demircioğlu Matbaacılık.
- Köklü, N., Büyüköztürk, ř., ve Bökeoğlu . . (2007). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Köknel, . (1997). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları.
- Kuehni, R.J. (1997). *Color: An Introduction to Practice and Principles*. USA: A. Wiley Interscience Publication.
- Kuzgun, Y., Deryakulu, D. (2004). İçedönük ve Dışadönük Kişilik Yapısı. M. Pişkin (Der.) *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Lynton, N. (1982). Modern Sanatın yks. (C. apan, S. ziş, ev.). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Malacara, D. (2002). *Color Vision and Colorimetry: Theory and Applications: Second Edition*. USA: The International Society for Optical Engineering.
- Munsell, A. H. (1989). *A Color Notation: 16th Edition*. USA: Munsell Color Company, INC.
- Myers, I. B & Mc Caulley, M. H. (1985). *A Guide to the Development and Use of the Myers Briggs Type Indicator*. Palo Alto, Consulting Psychologists Press.
- Myers, I. B, & Myers P.B. (1997). *Kişilik-Farklı Tipler Farklı Yetenekler*. (H, Ovacık, ev.). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Odabaşı, H. A. (1996). *Grafikte Temel Tasarım*. İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık.
- zdamar, K. (2003). *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Yayıncılık.
- zg, H. (1994). *Psikanalizin  Büyükleri: Freud, Adler, Jung*. İstanbul: Kibele Yayınları.

- Öztuna, Y. (2007). *Görsel İletişimde Temel Tasarım*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.
- Parramon, J. M. (1994). *Resimde Renk ve Uygulanışı*. (E, Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Parramon, J. M. (1998). *Işık ve Gölge*. (E, Erduran; E. Tuzcular, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Passeron, R. (1990). *Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi*. (S, Tansuğ, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Pervin, Lawrance A., & John, Oliver P. (1996). *Personality: Theory and Research*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Richard, L. (1984). *Ekspresyonizm Sanat Ansiklopesi*. (B. Madra, S. Gürsoy, İ. Usmanbaş, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Rossotti, H. (1983). *Colour: Why the World Isn't Grey*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Samuel, W. (1981). *Personality, Searching for The Sources of Human Behavior*. McGraw-Hill, Inc.
- Sérullaz, M. (1991). *Empresyonizm Sanat Ansiklopedisi*. (D. Erbil, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Schultz, D.P., & Schultz, S. E. (2009). *Theories of Personality*. USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Shevell, S.K. (2003). *The Science of Color*. North Yorkshire: J&L Composition.
- Sirel, Ş. (1974). *Mimarlık ve Kuramsal Renk Bilgisi*. İstanbul: İ.D.M.M.A Yayınları.
- Sözen, M., ve Tanyeli, U. (1992). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Stevens, A. (1990). *On Jung*. England: Penguin Books.

Sun, D., & Sun, H. (1994). *Renginizi Tanıyın*. (Tuğrul Ökten, Çev.) İstanbul:Arıtan Yayınevi

Temizsoylu, N. (1987). *Renk ve Resimde Kullanımı*. İstanbul.

Temizsoylu, N. (1972). *The Background and Development of The Basic Design Concept*. Londra: Royal College of Art.

Tunalı, İ.(1996). *Felsefenin Işığında Modern Resim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Turani, A. (1999). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Uçar, F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: İnkılap Kitabevi.

Ulufer, T. (2009). *Grafik Tasarım ve Reklam*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.

Üner, Ö. (2010). *Resmin Temelleri*. İstanbul: Say Yayınları.

Wölfflin, H. (1990). *Sanat Tarihinin Temel Kavramları*. (H, Örs, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi

Yanbastı, G., (1990). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zelanski, P., & Fisher, M. P. (1994). *Color*. London: Callman and King LTD.

Tezler

Akbaş, R. E. (2006). *Soyut Resimde Renk ve Biçim Etkileşimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Camgöz, N. (2000). *Renk Türü, Doymuşluk ve Parlaklığın Dikkat Çekme ve Tercih Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

- Coşkun, N. (2006). *Resim Sanatında Renk-Öz Bağlılıları*. Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, A. (2004). *Soyut Resim Sanatında Işık ve Renk İlişkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çitoğlu, S. (2008). *1945 Yılı Sonrası Afişlerdeki Renklerin Psikolojik Boyutları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erbaş, Ö. (1996). *Sanat Eğitiminde Renk ve Renk Öğretim Yöntemleri*. Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, E. (2005). *İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımında Okul, Aile ve Kültürel Etkilerin Araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Haşlakoğlu, P. (2007). *Rengin Ruhsal Etkisi ve Resimsel İfade*. Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, İ. (1997). *Renklerin Dili ve Kültürümüzdeki Etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıran, A. (1986). *Rengin Psikolojik Etkilerinin İncelenmesi ve Deneysel Psikoloji Yöntemi ile Ülkemiz için 18-25 Yaş Üzerinde Renk Tercihlerinin Saptanması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Tuzcuoğlu, S. (1996). *Myers Briggs Psikolojik Tip Belirleyicisinin Dilsel Eşdeğerlilik Güvenirlik ve Geçerlilik Çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ustaoglu, E. *Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Makaleler

Bilgin A. ve İşler A.Ş. (2008). Cinsiyet Farklılıklarına Göre Çocukların Renk Tercihleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4: 731-741. www.newwsa.com (16 Mart 2010).

Elliot A. J. Ve Maier M. A. (2007). Color and Psychological Functioning. *Directions in Psychological Science*, 16, 250-254. <http://cdp.sagepub.com/content/16/5/250.full.pdf+html> (16 Şubat 2010).

Eysenck, H. J. (1941). A Critical and Experimental Study of Colour Preferences. *The American Journal of Psychology*, 54 (3). 385-394. <http://jstor.org/stable/14117683> (21 Kasım 2009).

Guilford J.P & Smith P.C. (1959). A System of Color-Preferences. *The American Journal of Psychology*, 72 (4). 487-502. <http://jstor.org/stable/1419491> (21 Kasım 2009).

Margaret, W. (1938). Color Preference of College Students With Reference to Chromatic Pull, Learning and Association. *The American Journal of Psychology*, 51 (4). 714-716. <http://www.jstor.org/stable/1415705> (21 Kasım 2009).

Michaels, G. M. (1924). Color Preference According to Age. *The American Journal of Psychology*, 35 (1). 79-87. <http://jstor.org/stable/1413798> (21 Kasım 2009).

Ou Li-Chen, Luo M.R., Woodcock A. ve Wright A. (2004). A Study of Colour Emotion and Colour Preference. Part I: Colour Emotions for Single Colours. *Color Research and Application*. 29 (3). 232-240. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/col.20010/pdf> (16 Mart 2010).

Ou Li-Chen, Luo M.R., Woodcock A. ve Wright A. (2004). A Study of Colour Emotion and Colour Preference. Part II: Colour Emotions for Two-Colour

Combinations. *Color Research and Application*. 29 (4). 292-298.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/col.20024/pdf> (16 Mart 2010).

Ou Li-Chen, Luo M.R., Woodcock A. ve Wright A. (2004). A Study of Colour Emotion and Colour Preference. Part III: Colour Preference Modeling. *Color Research and Application*. 29 (5). 381-389.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/col.20047/pdf> (16 Mart 2010).

Radeloff, D. J. (1991). Psychological Types, Color Attributes, and Color Preferences of Clothing, Textiles, and Design Students. *Clothing and Textiles Research Journal*, 9 (3). 59-67. <http://ctr.sagepub.com/cgi/content/abstract/9/3/59> (15 Aralık 2009).

Selimbeyoğlu C. Ve Köse E. (2006). Erkeklerde Yaş Gruplarına Göre Rengin Algılanması. *Karabük Üniversitesi Teknoloji Dergisi*, 9 (3). 171-179.
[http://technology.karabuk.edu.tr/arsiv/1302-0056/2006/Cilt\(9\)/Sayi\(3\)/171-179.pdf](http://technology.karabuk.edu.tr/arsiv/1302-0056/2006/Cilt(9)/Sayi(3)/171-179.pdf) (18 Eylül 2010).

Seybert, A.J. The Psychology of Color: The Element of Mystery.
http://www.citizenscreate.org/productions/project_21/Research_Paper_-_Ande_Seybert.pdf (18 Eylül 2010).

EKLER

EK 1: RENK TERCİH FORMU

YÖNERGE

Sevgili Öğrenciler,

Bu form renk tercihlerinin algılanmasında kişisel karakter özelliklerinin etkisi konusunda veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeleri okuduktan sonra özgün resimlerinizi göz önünde bulundurarak size uygun olan ifadeyi yuvarlak içine alınız, gerekli boşlukları doldurup numaralandırma şeklinde işaretleyiniz. Verecek olduğunuz samimi yanıtlar sadece bu araştırma için kullanılacak, başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Teşekkür ederim.

Arş. Gör. Meral Per
Marmara Üniversitesi

A - KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

a) Kız b) Erkek

2. Mezun olduğunuz lise:

.....

3. Okumakta olduğunuz üniversite:

.....

4. Sınıfınız:

a) 3 b) 4

5. Resim Atölye dersini hangi derste aldınız/ alıyorsunuz?

a) Resim Anasanat Atölye b) Seçmeli Sanat Atölye

B - RENK TERCİHLERİ BİLGİ FORMU

1. Aşağıdaki tabloda ifade edilen renk tercihlerini kullanım sıklığınıza göre 1'den 7'ye kadar sıralayınız. (1 en çok kullandığınız rengi, 7 en az tercih ettiğiniz rengi ifade edecektir)

No	Tercih listesi	Tercih no
a)	Resimlerimde genellikle kırmızı renk hakimdir.	
b)	Resimlerimde genellikle sarı renk hakimdir.	
c)	Resimlerimde genellikle mavi renk hakimdir.	
d)	Resimlerimde genellikle turuncu renk hakimdir.	
e)	Resimlerimde genellikle yeşil renk hakimdir.	
f)	Resimlerimde genellikle mor renk hakimdir.	
g)	Diğer renkler (hangisi:.....)	

2. Aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz.
- a) Resimlerimde genellikle yakın renkler (renk çemberinde birbirine yakın konumda bulunan renkler) hakimdir.
 - b) Resimlerimde genellikle kontrast renkler (sarı-mor, kırmızı-yeşil, mavi-turuncu) hakimdir.
3. Aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz.
- a) Resimlerimde genellikle nötr (grileşmiş) renkler hakimdir.
 - b) Resimlerimde genellikle canlı (parlak) renkler hakimdir.
4. Aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz.
- a) Resimlerimde genellikle monokrom (tek bir rengin tonlarından oluşan) renkler hakimdir.
 - b) Resimlerimde çoğunlukla çok renk kullanımı hakimdir.
5. Aşağıdaki ifadelerden size en uygun olanı işaretleyiniz.
- a) Resimlerimde genellikle siyah kullanımı hakimdir.
 - b) Resimlerimde genellikle beyaz kullanımı hakimdir.
 - c) Resimlerimde genel olarak siyah ve beyaz hakimiyeti yoktur.

EK 2: MYERS BRIGGS TİP BELİRLEYİCİSİ

YÖNERGE

Bu testte vereceğiniz cevaplar, olaylara nasıl baktığınızı ve olaylar hakkında nasıl karar verdiğinizi belirleyecektir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Kendinizin ve başkalarının olaylara bakışını bilmek, sizin güçlü alanlarınızı, seçtiğiniz çalışma ortamlarını, değişik yapıdaki kişilerin birbirleriyle nasıl iletişim kurduklarını ve topluma yararlı olduklarını anlamana yardımcı olacaktır.

Her soruyu dikkatlice okuduktan sonra size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Hiç bir soru üzerinde çok fazla düşünmeyiniz. Eğer bir sorunun cevabı konusunda kararsızsanız, yeniden dönmek üzere geçin ve bir sonraki soruyu cevaplayınız.

Bütün soruları cevaplayıp cevaplamadığınızı kontrol edip, soru kitapçığını teslim etmeyi unutmayınız.

Teşekkür ederim.

Arş. Gör. Meral PER
Marmara Üniversitesi

Nasıl hissettiğiniz veya davrandığınız konusunda size en yakın gelen cevap hangisidir?

1. Genelde

- (a) insanlarla çabuk kaynaşan mı yoksa
- (b) sessiz ve mesafeli bir kişi misiniz?

2. Eğer öğretmen olsaydınız

- (a) veri, araştırma ve sonuçlardan söz eden dersler vermekten mi
- (b) kuramsal yanı ağır basan dersler vermekten mi hoşlanırsınız?

4. Bir günlüğüne bir yere gidecek olsanız

- (a) neleri, ne zaman yapacağınızı önceden planlamayı mı yoksa
- (b) öylesine kalkıp gitmeyi mi seçersiniz?

6. Genelde

- (a) hayal gücü güçlü kişilerle mi yoksa
- (b) gerçekçi kişilerle mi daha iyi anlaşırırsınız

8. Genelde

- (a) buluşmaları, toplantıları önceden ayarlamayı mı yoksa
- (b) günleri boş bırakıp canınız neyi isterse onu yapmayı mı seçersiniz?

9. Kalabalık bir grupta

- (a) başkalarını tanıştıran kişi mi
- (b) başkalarına tanıştırılan kişi misiniz?

- 13. Genelde**
(a) az kişiyle derin arkadaşlıklara mı
(b) çok kişiyle daha yüzeysel arkadaşlıklara mı sahiptir?
- 14. Aşağıdaki özelliklere sahip kişilerden hangisini daha çok beğenirsiniz?**
(a) geleneksel bir biçimde yaşamayı, dikkati çeken davranışlarda bulunmayı seçenleri
(b) göze çarpıp çarpmadıklarına, dikkat çekip çekmediklerine bakmadan, özgün bir yaşam biçimi seçenleri
- 16. Bir programı izleyip, yürütmek size**
(a) çekici mi yoksa
(b) itici mi gelir?
- 18. Arkadaş olarak aşağıdaki kişilerden hangisini seçerdiniz?**
(a) sürekli fikirler üretip, ortaya atabilen bir kişi
(b) ayaklarını yere sağlam basan bir kişi
- 19. Aşağıdaki kişilerden hangisiyle çalışmayı seçerdiniz?**
(a) her zaman iyi olan bir kişi
(b) her zaman adil olan bir kişi
- 21. Aşağıdakilerden hangisi sizi daha iyi tanımlar?**
(a) hemen hemen herkesle gerektiği kadar konuşabilirim
(b) yalnızca bazı kişilerle, bazı koşullarda konuşacak pek çok şey bulabilirim
- 24. Yalnızca bu soruda kendinize uyduğunu düşündüğünüz iki yanıt varsa ikisini de işaretleyin**
(a) beni zamana karşı yarışmak durumunda bırakan acil durumlardan hoşlanırım
(b) zamana karşı yarışmaktan nefret ederim
(c) yapmam gerekenleri zamana karşı yarışmamı gerektirmeyecek biçimde ayarlarım
- 26. Daha önce başkalarının da yapmış olduğu bir işi yaparken**
(a) herkesin gittiği, alışılmış yoldan mı
(b) kendinize özgü, değişik bir yoldan mı gitmeyi seçersiniz?
- 27. Aşağıdakilerden hangisine daha çok önem verirsiniz?**
(a) insanların duygularına
(b) insanların haklarına
- 29. Genelde duygularınızı**
(a) açıkça belli eder misiniz yoksa
(b) kendinize saklamayı mı seçersiniz?
- 32. Belli bir şeyi, belli bir zamanda yapmaya karar verdiğinizde**
(a) planlarınızı o işe göre ayarlayabilmekten mutlu mu olursunuz
(b) işin sizi bağladığını düşünüp, durumdan rahatsız mı olursunuz?
- 33. Genelde kendinizi olaylar hakkında diğer insanlardan**
(a) daha hevesli olarak mı yoksa
(b) daha az hevesli olarak mı nitelendirirsiniz?

- 34. Aşağıdakilerden hangisi sizce daha istenilen bir iltifattır?**
(a) görüş yeteneği kuvvetli
(b) sağduyusu kuvvetli
- 36. Genelde işleri**
(a) son anda yapmayı mı yoksa
(b) son ana bırakmanın sinirlerinizi yıprattığını mı düşünürsünüz?
- 37. Arkadaş toplantılarında**
(a) sıkıldığınız olur mu yoksa
(b) her zaman eğlenir misiniz?
- 41. Yeni bir şey moda olduğunda siz**
(a) ona ilk uyanlardan mı,
(b) uzak kalıp ilgilenmeyenlerden misiniz?
- 42. Aşağıdakilerden hangisini seçersiniz?**
(a) yürüyen işleri kabul edilmiş yöntemlerle sürdürmeyi
(b) yürümeyen işlerin üzerine gidip, hatanın nerede olduğunu bulmaya çalışmayı
- 43. Hangi sözcük size daha yakındır?**
(a) incelemek
(b) yakınlık göstermek
- 44. Yapmanız gereken bir iş ya da satın almanız gereken bir şey aklınıza geldiğinde**
(a) çoğu zaman unuttur, bir süre sonra hatırlarsınız
(b) genelde hatırlamak için bir yere not edersiniz
(c) hiçbir hatırlatmaya gerek duymadan işinizi tamamlarsınız?
- 45. Genelde siz**
(a) tanınması kolay bir kişi mi
(b) tanınması zor bir kişi misiniz?
- 46. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
(a) veriler
(b) düşünceler
- 48. Aşağıdakilerden hangisine uyum sağlamanız daha zordur?**
(a) her gün yapılması gereken işler
(b) sürekli değişim
- 49. Gülünç bir durumda olduğunuzu algıladığınızda**
(a) konuyu değiştirirsiniz
(b) şakaya vurursunuz
(c) günler sonra o anda ne söyleyebilirdim diye düşünürsünüz
- 51. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
(a) merhamet
(b) önceden görebilme
- 54. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
(a) kuramsallık
(b) kesinlik

- 56. Bir işi yetiştirmeye çalışırken aşağıdakilerden hangisine güvenirsiniz?**
(a) erken başlayıp bitirmek için bol bol zamanınızın kalmasına
(b) son anda devreye sokacağınız hızlı temponuza
- 57. Bir arkadaş toplantısında**
(a) insanları bir araya getirip kaynaştırmaktan, eğlenceye katkıda bulunmaktan mı hoşlanırsınız
(b) karışmayıp herkesin bildiği gibi eğlenmesini mi seçersiniz
- 59. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
(a) kararlı
(b) bağlı, kendisini adanmış
- 60. Bir cumartesi sabahı o gün neler yapacağınız sorulsa**
(a) oldukça kesin bir program aktarabilirsiniz
(b) yapabileceğinizin iki katını sıralarsınız
(c) bir şey söylemeyip, bekleyip görmelerini söylersiniz
- 62. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
(a) düş gücü yüksek
(b) gerçekçi
- 64. Gününüzün daha alışılmış her gün yaptığınız şeyleri içeren saatleri**
(a) dinlendiricidir
(b) sıkıcıdır
- Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi size daha yakındır?**
- 65.** (a) mesafeli
(b) konuşkan
- 66.** (a) yapmak
(b) yaratmak
- 68.** (a) planlı
(b) plansız
- 70.** (a) mantıklı
(b) büyüleyici
- 71.** (a) yumuşak
(b) sert
- 72.** (a) sistematik
(b) içinden geldiği gibi davranan
- 73.** (a) konuşmak
(b) yazmak
- 74.** (a) üretim
(b) tasarım

75. (a) bağışlamak
(b) hoşgörmek
76. (a) sistematik
(b) rastgele
77. (a) sosyal bir kişi
(b) uzak duran bir kişi
78. (a) somut
(b) soyut
79. (a) kim
(b) ne
81. (a) arkadaş toplantısı
(b) tiyatro
82. (a) yapmak
(b) icat etmek
84. (a) dakik
(b) acele etmeyen, rahat
86. (a) kuşkucu
(b) güvenen
88. (a) kuram
(b) deneyim
89. (a) anlaşılmaya varmak
(b) tartışmak
91. (a) işaret
(b) sembol
93. (a) kabul etmek
(b) değiştirmek
94. (a) bilinen
(b) bilinmeyen

EK 3: UYGULAMA İZİN BELGESİ

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Atatürk Eğitim Fakültesi

Sayı : B:302.MAR.0.12.00.00/DYİ- 138
Konu : İzin hk.

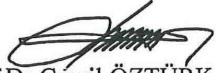
İstanbul, 13.01/2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ:15.12.2009 tarih, 5563 sayılı yazınız.

Enstitünüz Resim Öğretmenliği Doktora Programı öğrenciniz Meral PER'in Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında uygulama yapma isteği uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr.Cemil ÖZTÜRK
Dekan

M. Öztürk
Genel

ÖZGEÇMİŞ

12 Aralık 1981 Tunceli doğumludur. İlköğrenimini Bolu Sakarya İlköğretim Okulu'nda, ortaöğrenimini Bolu 50. Yıl Ortaokulu ve Bolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde tamamladı. 1999 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek öğrenimine başladı. 2003 yılında dereceyle mezun oldu. Aynı yıl Abant İzzet Baysal Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği yüksek lisans programını kazandı. 2006 yılında aynı üniversitede araştırma görevliliğine başladı. 2007 yılında Yükseköğretim Kurulu 2547 sayılı kanunun 35. maddesiyle Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda doktora eğitimi için görevlendirildi. Halen aynı kurumda görevini sürdürmektedir.